

Kansalaismielipide ja kunnat

Ilmapuntari 2021

Kansalaismielipide ja kunnat

Kansalaismielipide ja kunnat

Ilmapuntari 2021

KAKS — KUNNALLISALAN KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT

Kunnallissalan kehittämissäätiön
Polemia-sarjan julkaisu nro 123
© Pole-Kuntatieto Oy ja kirjoittajat

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2022
ISBN 978-952-349-088-8 (nid)
ISBN 978-952-349-089-5 (pdf)
ISSN 1235-6964

Sisällys

ESIPUHE	7
1 JOHDANTO.....	9
2 KUNTA-ASENTEET VUONNA 2021.....	12
2.1 Kunnallisen demokratian toimivuus	12
2.2 Luottamus kunnallisiin päättäjiin	14
2.3 Kaksoiskuntalaisuus.....	16
2.4 Näkemykset kuntien tehtävistä	18
2.5 Suomalaisten suhtautuminen terveyspalveluihin	20
2.6 Suhtautuminen kunta-alan tuloneuvotteluihin	22
2.7 Alttius muuttaa toiselle paikkakunnalle.....	23
3 SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIIN.....	25
3.1 Arviot koronahaitoista.....	25
3.2 Eri tahojen onnistuminen koronan torjunnassa	27
3.3 Eri tahojen onnistuminen koronaviestinnässä.....	29
4 SOTE-ASENTEET SYKSYLLÄ 2021	32
4.1 Suhtautuminen sote-uudistukseen.....	32
4.2 Suhtautuminen aluevaaleihin	35
4.3 Arviot sote-uudistuksen seuraamuksista	36
4.4 Kiinnostus luottamustehtäviä kohtaan aluetasolla.....	38
4.5 Hyvän aluevaltuutetun ominaisuudet.....	39
5 SUHTAUTUMINEN MAAHANMUUTTOON	42

6	KUNTAVAALIT 2021	44
6.1	Syyt lähteä äänestämään tai jättää äänestämättä	44
6.2	Puoluevalintaan vaikuttaneet tekijät.....	46
7	YHTEISKUNTAPOLIITTISET ARVIOT JA NÄKEMYKSET..	49
7.1	Suhtautuminen maan hallitukseen ja oppositioon	49
7.2	Arvosanat maan hallitukselle.....	51
7.3	Näkemykset EU:n elvytyspaketista	53
7.4	Suhtautuminen talouden vakauttamiskeinoihin.....	55
7.5	Suomalaisten luottamus tulevaisuuteen	58
7.6	Suhtautuminen erilaisiin kansalaisvaikuttamisen muotoihin	61
7.7	Suomalaisten ylpeydenaiheet.....	63
7.8	Arviot eri tahojen vaikutuksesta yhteiskunnan kehitykseen.....	65
7.9	Näkemykset lakien valmistelusta Suomessa	67
7.10	Harmin aiheet	68
7.11	Hävettävät ja nolot asiat.....	70
KUVIOT		
	Kunta-asenteet 2021	73
	Suhtautuminen koronavirukseen	93
	Sote-asenteet 2021	103
	Suhtautuminen maahanmuuttoon.....	120
	Kuntavaalit 2021	125
	Yhteiskuntapoliittiset arvot ja näkemykset.....	134

Esipuhe

Kansalaismielipide ja kunnat – Ilmapuntari 2021 on koonto neljästä kyseisenä vuonna tehdystä tutkimuksesta.

Kansalaiskyselyjen teemoja olivat muun muassa kuntavaalit, kunta-asenteet, kuntien tehtävät, kuntademokratian toimivuus, kaksoiskuntalaisuus, suhtautuminen kunta-tupoon. Myös sote-asioita selvitettiin muun muassa suhtautumisella sosiaali- ja terveyspalveluihin ja sote-uudistukseen, kiinnostuksella luottamustehtäviin aluetasolla ja aluevaltuutettujen ominaisuuksilla.

Yhteiskunnallisia arvioita haettiin muun muassa näkemyksistä maan hallitukseen, EU:n elvytyspakettiin, talouden vakauttamiskeinoihin, kansalaisvaikuttamisen tapoihin, lakien valmisteluun, luottamuksella tulevaisuuteen ja kansalaisten ylpeyden aiheisiin.

Tutkimuksen, kuten sarjan aiemmatkin osat, on Kunnallisanalan kehittämissäätiön toimeksiannosta tehnyt Kantar TNS Oy. Hankkeen vastaavana johtajana ja kokoajana on toiminut YTL Juhani Pehkonen. Graafit on koonnut VTM Pentti Kiljunen. Lämpimät kiitokset molemmille!

Kesäkuussa 2022

Antti Mykkänen

asiamies

KAKS – Kunnallisanalan kehittämissäätiö

1 Johdanto

Tässä raportissa esitetään keskeiset tulokset vuoden 2021 aikana toteutetuista Ilmapuntari-tutkimuksista, joissa on selvitetty suomalaisten suhtautumista kunnallishallintoon, politiikkaan ja yhteiskuntaan. Kysymyksenasettelu on ollut laaja ja kattanut useita teemakokonaisuuksia. Tarkastelukehikkona ei ole ollut yksinomaan kunta, vaan puntarointi on ulottunut keskeisiltä osin yleisempään yhteiskunnalliseen ja poliittiseen asenneilmastoon.

Sisällöllisesti moniaineksinen tutkimusaineisto raportoidaan johdannon lisäksi viiteen päälukuun jäsennettynä. Koska rajanveto eri aihealueiden välillä on sopimuksenvaraista, jaotus on luonnollisesti paljolti esitystekninen.

Ensin tarkastellaan luvussa kaksi kunta-asenteita vuonna 2021. Tässä osiossa kuvataan väestön käsityksiä kuntademokratian toimivuudesta ja luottamusta kunnallisiin päätöksentekijöihin. Näiden ohella selvitetään näkemyksiä kuntien tehtävistä, suhtautumista terveyspalveluihin sekä alttiutta muuttaa asumaan toiselle paikkakunnalle.

Kolmannessa luvussa selvitetään suhtautumista koronavirukseen. Polttopisteessä ovat kansalaisten arviot koronan aiheuttamista haitoista, eri tahojen onnistumisesta koronan torjunnassa sekä koronaviestinnässä.

Raportin neljännessä luvussa katse kääntyy kohden sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistusta (sote-uudistus). Vastaajilta kysyttiin suhtautumista itse uudistukseen ja arvioita sen seuraamuksista. Tässä yhteydessä selvitetään myös suhtautuista aluevaaleihin, kiinnostusta luottamustehtäviä kohtaan aluetasolla sekä näkemyksiä hyvästä aluevaaliehdokkaasta.

Raportin viidennessä luvussa tarkastellaan puolestaan suomalaisten suhtautumista maahanmuuttoon. Tarkastelukehikkona tässä toimi maahanmuutto omaan kotikuntaan tai muille lähi-alueille. Kuudennessa luvussa katse kääntyy kesän 2021 kunta-vaaleihin. Luvussa sivutaan näkemyksiä äänestämisestä sekä puntaroidaan äänestämiseen vaikuttaneita tekijöitä viime kunta-vaaleissa.

Raportin viimeisessä, seitsemännessä luvussa suurennuslasin alle poimitaan yleinen yhteiskuntapoliittinen mielipideilmasto. Tässä luvussa jäljitetään suhtautumista eduskuntavaalien jälkeen muodostettuun hallituspohjaan. Luvussa käsitellään myös suhtautumista EU:n elvytyspakettiin ja talouden vakauttamistoimiin. Oman kokonaisuutensa muodostavat myös suomalaisten luottamus tulevaan, yhteiskunnalliset harminaiheet ja suhtautuminen kansalaisvaikuttamisen erilaisiin ilmenemismuotoihin.

Tutkimusaineisto koostuu useammasta erillisestä osa-aineistosta. Ensimmäinen osa tutkimusaineistoa on koottu verkko-paneelissa huhtikuussa 2021. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1 035. Vastaajat edustavat maamme 18–79 vuotta täyttänyttä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta.

Toinen osa haastatteluista toteutettiin samalla metodilla kesäkuussa viikko kuntavaalien jälkeen. Haastatteluiden määrä oli tässä osiossa 1 027. Kolmas osa-aineisto kerättiin syyskuussa. Haastatteluiden määrä oli 1 000. Neljäs osa-aineisto koottiin joulukuun alussa. Haastatteluiden määrä oli tässä 1 014.

Käsillä oleva raportti on yhteenveto vuoden 2021 osa-aineistoista. Raportissa verbalisoidaan ja visualisoidaan päätuloksia koko vuoden osalta. Liitteenä olevien graafisten kuvioiden osuus raportissa on suuri, koska useimmat tutkittavat asiat ovat pitkälti konkreettisia ja kuvat itseselitteisiä. Aineistojen laajuudesta ja jo lähtökohtaisen moniulotteisuuden takia kaikkia tuloksia ei ole mahdollista eikä järkevää kirjoittaa systemaattisesti auki.

Raportin tehtävänä on lähinnä jäsentää aineistoja ja johdattaa lukijaa omien havaintojen ja tulkintojen tekoon. Erillisissä tilasto-
raporteissa on esitetty kaikki tutkimustulokset yksityiskohtaisessa taulukkomuodossa. Ne sisältävät myös tiedot tutkimusaineistojen rakenteesta ja vastaajaryhmien koosta.

KAKS – Kunnallisanalan kehittämissäätiön Ilmapuntari 2021 -tutkimuksen on toteuttanut Kantar TNS Oy.

2 Kunta-asenteet vuonna 2021

2.1 Kunnallisen demokratian toimivuus

Luottamus puolueisiin vahvistui

Suhtautumista äänestämiseen ja kunnallisen demokratian toimivuuteen selvitettiin kaikkiaan yhdellätoista asenneväittämällä kesäkuussa 2021 viikko kuntavaalien jälkeen. Julkista keskustelua seuraamalla saa helposti kuvan, jonka mukaan suomalaisten laajasti harrastamaksi poliittisen osallistumisen muodoksi on jäämässä politiikan arvostelu.

Tällaisia käsityksiä koettelevan tuloksen tarjosi kuitenkin kunta-demokratian toimivuutta selvittävän kysymyksenasettelun tulokset. Väite ”demokratia toimii kaiken kaikkiaan kotikunnassani hyvin” ei kirvoittanut suuren suuria valitusvirsiä, vaan se tunnustettiin laajasti omaa ajattelua vastaavaksi. Enemmistö (61 %) hyväksyi sen, neljännes (26 %) kiisti. Tyytyväisyys kuntademokratian toimivuuteen säilyi muuttumattomana vuodesta 2017 (60 % → 61 %).

Jonkin verran keskimäärää tyytyväisempiä demokratian toimivuuteen kotikunnassaan olivat ikääntyneet, korkeasti koulutetut, toimihenkilöt, eläkeläiset sekä SDP:n ja kokoomuksen kannattajat. Tyytymättömmimpiä olivat perussuomalaisten tukijat.

Demokratian toimivuutta koskeviin arvioihin liittyi myös väittämä ”puolueiden kautta kansalaisten mielipiteet tulevat päätöksenteossa huomioon otetuiksi”. Suomalaisista enemmistö (63 %) allekirjoitti väitteen ja reilu neljännes (26 %) torjui. Luottamus puolueisiin tällä tavalla kysyttynä lisääntyi vuoden 2017 kuntavaaleista (54 % → 63 %).

Enemmistö (61 %) kansalaisista yhtyi myös väittämään ”on ainakin yksi puolue, joka ajaa minun etujani”. Vain viidennes (20 %) torjui väittämän. Keskimäärää useammin väittämän allekirjoittivat vasemmistoliiton (80 %) ja vihreiden (72 %) tukijat. Puoluekiinnittyneisyys vahvistui jonkin verran vuodesta 2017 (56 % → 61 %).

Kuntademokratian toimivuuteen ja äänestämisen merkitykseen suhtauduttiin periaatetasolla verraten myönteisesti siitäkin huolimatta, että äänestysinto kuntavaaleissa jäi varsin vaatimattomaksi. Kaksi kolmesta (65 %) yhtyi väitteeseen, jonka mukaan ”jokainen, joka haluaa, pystyy kyllä vaikuttamaan kotikuntansa asioihin”. Eri mieltä uskalsi olla reilu neljännes (27 %). Samanmielisyyttä osoittava luku oli korkeampaa tasoa kuin edellisten kuntavaalien jälkeen vuonna 2017 (60 % → 65 %).

Kuntapäätäjien syyllistäminen vähentyi edellisistä kuntavaaleista

Kolmannes (34 %) äänestäjistä ajatteli kesällä 2021, että asiat hoituvat heidän kotikunnassaan hyvin ilman heidän ääntään kuntavaaleissa. Enemmistö (58 %) torjui ajatuksen, että heidän ääntään ei tarvittaisi. Suhtautuminen muuttui vuodesta 2017. Aiempiä useampi uskoi, että asiat hoituvat, vaikka jättäisi äänestämättä (26 % → 34 %). Äänestysprosentin lasku voi osaksi selittyä tämänkaltaisella asennemuutoksella.

Suomalaisista neljännes (26 %) ilmoitti tarvitsevänsä hyvän syyn käydä äänestämässä. Selvä enemmistö (70 %) torjui sen, että äänestämiseen ajaisi jokin erityinen syy. Tulos kielii siitä, että äänestämisen on monelle kansalaisvelvollisuus ja erityisiä muita motiiveja käyttää ääntä ei tarvita. Niiden osuus, jotka tarvitsevat erityisen syyn äänestämässä käymiseen, näytti olevan lievässä noususuunnassa (22 % → 26 %).

Vaikka luottamus kuntademokratian toimivuuteen osoittautui varsin suureksi, myös päättäjien syyllistäminen on perinteisesti

sujunut. Lähes puolet kansalaisista näytti kesällä 2021 kuitenkin ymmärtävän kuntapäättäjien tuskaa. Väite ”kuntapäättäjiä syylistetään suotta päätöksistä, joita he tiukoissa tilanteissa ja ristiriitaisten odotusten vallitessa joutuvat tekemään” sai käytännössä enemmän hyväksyjiä (48 %) kuin kieltäjiä (39 %). Päättäjien tuskan ymmärtäminen lisääntyi vuodesta 2017 (43 % → 48 %).

Aiempaa useampi arvioi ymmärtävänsä tärkeitä poliittisia kysymyksiä hyvin

Politiikkaan kiinnittymisen kannalta on olennaista se, kuinka kansalaiset arvioivat ymmärtävänsä politiikkaa ja kuinka päteviksi he arvioivat itsensä osallistujina ja politikan seuraajina. Sisäisellä kansalaispätevyydellä tarkoitetaan yksilön näkemystä omasta kyvystään ymmärtää politiikkaa ja pätevyystään hallita politiikan monimutkaisuutta.

Enemmän kuin kaksi kolmesta (69 %) ilmoitti seuraavansa paljon yhteiskunnallisia asioita. Reilu neljännes (27 %) ei ollut tällä tavalla selvitettyä kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista. Kuntavaaleissa äänestäneet seurasivat yhteiskunnallisia asioita enemmän kuin vaaleissa nukkuneet. Nuorempien ikäluokkien kiinnostus yhteiskunnallisia asioita kohtaan oli vähäisempää kuin ikään-tyneempien.

Kaksi kolmesta (65 %) suomalaisesta arvioi ymmärtävänsä tärkeitä poliittisia kysymyksiä hyvin. Reilu neljännes (27 %) torjui sen, että olisivat hyvin selvillä politiikasta. Ylemmät toimihenkilöt, korkeasti koulutetut ja hyvin toimeentulevat otaksuivat oivaltavansa poliittisia kysymyksiä keskimäärää paremmin. Tällä tavalla mitattuna sisäinen kansalaispätevyys voimistui vuodesta 2017 (57 % → 65 %) siitäkin huolimatta, että kuntavaalien äänestysprosentti laski.

2.2 Luottamus kunnallisiin päättäjiin

Kesäkuussa 2021 selvitettiin viikko kuntavaalien jälkeen myös luottamusta kotikunnan, oman maakunnan, valtakunnan tason ja Euroopan unionin päättäjiin. Luottamussuhteen selvittäminen antaa tietoa siitä, missä määrin päättäjien toiminta hyväksytään.

Luottamus päivittyi jatkuvasti vastauksena muuttuviin olosuhteisiin ja tapahtumiin.

Enemmistö kansalaisista (58 %) luotti erittäin tai melko paljon kotikunnan päättäjiin ja kolmannes (32 %) ei luottanut kovinkaan paljon tai ei lainkaan. Yleisin vastaus oli se, että luottaa melko paljon. Luottamusta päättäjiin selvitettiin myös kuntavaalien 2017 jälkeen. Aiempaa suurempi osa luotti kotikunnan päättäjiin (52 % → 58 %).

Merkillepantavaa tuloksissa oli se, että oman kotikunnan päättäjiä kohdeltiin selvästi helläkätisemmin kuin maakunnan, valtakunnan tai Euroopan unionin päätöksentekijöitä. Suomalaisista kaksi viidestä luotti erittäin tai melko paljon Euroopan unionin päättäjiin (39 %). Valtakunnan ja oman maakunnan päättäjät pärjäsivät jonkin verran paremmin. Joka toinen antoi vapauttavan tuomion valtakunnan (51 %) ja enemmän kuin kaksi viidestä oman maakunnan (44 %) päättäjille.

Selvä nytkähdys luottamuksen parantumisen suuntaan koski kaikkia päättäjätahoja. Aiempaa suurempi osa antoi tunnustusta maakunnan päättäjille (32 % → 44 %), valtakunnallisille päättäjille (33 % → 51 %) sekä Euroopan unionin päättäjille (25 % → 39 %).

Perussuomalaisten kannattajien ja kuntavaaleissa nukkuneiden luottamus oli kateissa

Kuntavaaleissa äänestäminen oli yhteydessä luottamusarvioihin. Kuntavaalissa ääntä käyttäneet luottivat päättäjiin tuntuvasti enemmän kuin vaaleissa nukkuneet. Kotikunnan päättäjiä arvosti ennakkoon äänestäneistä kaksi kolmesta (65 %), vaalipäivänä äänestäneistä enemmistö (58 %) ja vaaleissa nukkuneista vain kolmannes (32 %).

Myös puoluekanta oli yhteydessä näkemyksiin. SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajien luottamus kohdentui voimakkaasti valtakunnan tason päätöksentekijöihin. Tämä selittyi sillä, että puolueet ovat olleet hallituksessa. Keskustan tukijat eivät olleet kuitenkaan aivan yhtä vakuuttuneita.

Perussuomalaisten kannattajat poikkesivat kaikkien muiden puolueiden kannattajista. He eivät luottaneet etenkään valtakunnan ja Euroopan unionin päättäjiin. Myös kotikunnan ja maakunnan

päättäjien toiminta arvelutti. Heille ei kelpannut päätöksenteko oikeastaan millään tasolla.

Kokoomuksen tukijat uskoivat keskimäärää enemmän päättäjiä kaikilla tasoilla. Kokoomuksen kannattajat antoivat arvoa etenkin kotikunnan päättäjille. Keskustan kannattajat suitsuttivat oman kotikunnan ja maakunnan päättäjiä. Luottamus Euroopan unionin päättäjiä kohtaan oli ainakin osaksi kateissa.

Ikä oli yhteydessä luottamukseen liittyviin näkemyksiin. Nuoret, 18–30-vuotiaat, suhtautuivat päättäjiin ymmärtäväisemmin kuin varttuneemmat ikäluokat. Ero oli suuri etenkin, kun tarkastellaan suhtautumista Euroopan unionin päätöksentekijöihin. Nuorista enemmistö (53 %) luotti EU-päättäjiin, ikääntyneiden keskuudesta ymmärtäjiä löytyy vain reilun kolmanneksen verran.

Maaseutumaisissa kunnissa luotettiin keskimäärää enemmän oman kotikunnan päätöksentekijöihin ja keskimäärää vähemmän Euroopan unionin päättäjiin. Usko valtakunnan ja Euroopan unionin päätöksentekijöihin oli keskimäärää voimakkaampaa pääkaupunkiseudulla.

2.3 Kaksoiskuntalaisuus

Puolet väestöstä antoi tukensa kaksoiskuntalaisuudelle

Suomessa on enenevästi henkilöitä, jotka viettävät suuren osan ajastaan jossakin muussa kunnassa kuin varsinaisessa kotikunnassaan. Tutkimusten mukaan noin puolet suomalaisista oleilee vuoden aikana omassa käytössä olevalla kesämökillä tai vapaaajan asunnolla.

Kaksoiskuntalaisuudella tarkoitetaan sitä, että henkilö voisi olla kirjoilla kahdessa kunnassa, siis esimerkiksi kotipaikkakuntansa lisäksi mökki-, työ- tai opiskelupaikkakunnalla. Kaksoiskuntalaisuus voisi tarkoittaa oikeutta kunnallisten palvelujen käyttöön ja jaettua veronmaksua virallisen kotikunnan kanssa. Myös äänestysoikeutta kuntavaaleissa on ehdotettu osaksi kaksoiskuntalaisuutta.

Kansalaisten kantoja tällaisen osa-aikakuntalaisuuden virallistamiseen haettiin kesäkuussa 2021 väittämällä ”Halutessani minun tulee voida olla useamman kuin yhden kunnan jäsen kaikkine oikeuksineen ja velvollisuuksineen”. Vaade sai melko kaksijakoisen

vastaanoton. Hyväksyntä (51 %) oli kuitenkin selvästi torjuntaa (31 %) voimakkaampaa. Aika moni (18 %) ei osannut ottaa kantaa asiaan. Mielipiteet muuttuivat jonkin verran aiemmista vuosista 2010 ja 2017. Kaksoiskuntalaisuuden kannatus on voimistunut (41 % → 48 % → 51 %).

Kaksoiskuntalaisuus sai keskimäärää enemmän kannatusta 51–60-vuotiaiden, ylempien toimihenkilöiden ja yrittäjien keskuudessa. Maaseutukunnissa, joita kesäasukkaat piristävät taloudellisesti mutta tosin myös osaksi kuormittavat palvelukapasiteettia, ajatukseen suhtauduttiin jonkin verran innostuneemmin kuin kaupungeissa.

Puoluekannan mukaan kaksoiskuntalaisuuden puolesta liputtivat etenkin SDP:n, keskustan ja vihreiden kannattajat. Kokoomuksen tutkijat suhtautuivat hieman keskimäärää varauksellemmin asiaan.

Äänioikeutta kahdessa kunnassa ei koettu kovinkaan tärkeäksi asiaksi

Kaksoiskuntalaisuudesta toteutuessaan seuraisi oikeuksia ja velvollisuuksia. Tätä asiaa sivuttiin tutkimuksessa tiedustelemalla kansalaisilta, kuinka tärkeäksi he kokisivat erilaiset oikeudet ja velvollisuudet, jos kaksoiskuntalaisuus toteutuisi ja he itse olisivat kahden kunnan jäseniä.

Enemmistö suomalaisista piti erittäin tai melko tärkeänä viittä asiaa seitsemästä. Tärkeistä tärkein oli oikeus käyttää paikallisia palveluja kahdessa kunnassa nykyistä joustavammin (72 % pitää melko tai erittäin tärkeänä). Lähes yhtä tärkeäksi koettiin oikeus saada tietoa molemmissa kunnissa kunnan hallinnosta (69 %), vaikka tätä oikeutta ei ehkä käytännössä juuri käytettäisikään. Muut tärkeiksi koetut olivat mahdollisuudet valittaa päätöksistä ja osallistua palveluiden kehittämiseen (56 %) sekä mahdollisuus jakaa kunnallisvero kahden kunnan kesken (54 %). Joka toinen (52 %) koki tärkeäksi myös oikeuden tehdä aloitteita kunnalle sen toimintaa koskevista asioista.

Vähemmän tärkeiksi asioiksi koettiin politiikkaan osallistuminen ja äänestäminen vaaleissa kahdessa kunnassa. Oikeutta asettaa ehdolle jommassakummassa kunnassa kuntavaaleissa ja toimia muissa luottamuselimissä arvosti kaksi viidesosaa (43 %)

väestöstä. Vielä vähemmän vastetta kohdentui mahdollisuuteen käyttää äänioikeutta kahdessa kunnassa (35 %). Tulos kielii siitä, että valtaosa kansalaisista ei ole kiinnostunut äänestämään varsinaisen kotikuntansa lisäksi toissijaisessa asuinkunnassa.

Mielipiteet muuttuivat varsin vähän vuodesta 2017. Aiempaa hieman enemmän viehätti äänioikeus kahdessa kunnassa (29 % → 35 %) ja oikeus asettua ehdolle kuntavaaleissa (37 % → 43 %). Oikeus valittaa päätöksistä ja tehdä aloitteita kunnalle sai aiempaa vähemmän kannatusta.

Nuoret, 18–30-vuotiaat ja opiskelijat olivat ainoita väestöryhmiä, joissa lähes puolet koki melko tai erittäin tärkeäksi mahdollisuuden käyttää kaksoiskuntalaisena äänioikeuttaan kahdessa eri kunnassa. Toteutuessaan tämä saattaisi vaikuttaa kuntavaalin tuloksiin niissä kunnissa, joissa on paljon muita kuin vakinaisesti asuvia.

2.4 Näkemykset kuntien tehtävistä

Kuntien tulisi periaatteessa tehostaa toimintaansa eikä tavoitella uusia tehtäviä

Kesäkuussa 2021 selvitettiin kansalaisten näkemyksiä kuntien tehtävistä sen jälkeen, kun vastuu sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisestä siirtyy hyvinvointialueille (maakunnille). Kysymyksenasettelut kuuluivat seuraavasti.

”Suurin osa kunnan tehtävistä on lakisääteisiä esim. terveydenhoito ja perusopetus. Vastuu sosiaali- ja terveystalveluista siirtyy vuonna 2023 kunnilta hyvinvointialueille (maakunnille), mikäli sote-uudistus toteutuu. Uudistuksen myötä noin puolet kuntien tehtävistä siirtyy uusille hyvinvointialueille. Kunta voi kuitenkin itse päättää osittain tehtävistä, jotka se ottaa hoidettavakseen yleiseen toimialaan kuuluvina.

Mitä mieltä olet yleisesti, tuleeko kuntien ottaa uusia tehtäviä sote- ja maakuntauudistuksen myötä poistuvien tehtävien tilalle vai tehostettava toimintaa vastaamaan jäljelle jäävien tehtävien määrää?”

”Missä kaikissa seuraavissa asioissa kuntien tulisi omaehtoisesti vastaisuudessa lisätä tehtäviä?”

Enemmistö (59 %) suomalaisista arvioi, että kuntien tulisi sote-uudistuksen myötä ensisijaisesti tehostaa toimintaa vastaamaan jäljelle jäävien tehtävien määrää eikä ainakaan heti ottaa uusia tehtäviä itselleen. Noin kuudesosa (15 %) oli sitä mieltä, että poistuvien tehtävien sijalle voisi ottaa uusia tehtäviä. Epätietoisia oli noin neljännes (26 %).

Ylemmät ja alemmat toimihenkilöt, korkeasti koulutetut ja ylempään keskiluokkaan samaistuvat olivat keskimäärää useammin sitä mieltä, että uusia tehtäviä ei tulisi hamuta lisää, vaan toimintaa olisi alkuun tehostettava vastaamaan jäljelle jääviä tehtäviä. Puoluekannan mukaan tätä mieltä olivat etenkin perussuomalaisten, kokoomuksen ja keskustan kannattajat.

Vuoden 2017 kuntavaalien jälkeen suhtautumista selvitettiin edellisen kerran. Kansalaismielipide ei muuttunut neljän vuoden aikana. Enemmistö toivoi myös tuolloin kuntien tehostavan toimintaansa vastaamaan jäljelle jäävien tehtävien määrää.

Kuntien tulisi vastaisuudessa omaehtoisesti lisätä vastuuta lähinnä työllisyyden hoidossa sekä teknisissä palveluissa ja ympäristötoimessa

Kun kaikilta vastaajilta kysyttiin, missä kaikissa asioissa kuntien tulisi omaehtoisesti vastaisuudessa lisätä tehtäviä, kävi ilmi, että myös toiminnan tehostajat olivat valmiita lisäämään kuntien tehtäviä jossain vaiheessa tulevaisuudessa. Vain yksi kahdestakymmenestä ilmoitti, että mitään tehtäväalueita ei missään oloissa pidä täydentää.

Enemmistö kansalaisista kertoi, että kuntien tulisi omaehtoisesti lisätä vastuuta työllisyyden edistämisessä (54 %) sekä teknisissä palveluissa ja ympäristötoimessa (kadut, vesi jne.) (53 %). Lähes joka toinen (45 %) oli lisäämässä tehtäviä myös elinkeinojen edistämiseksi (45 %). Suuri osa myös niistä, jotka periaatteessa suhtautuivat tehtävien lisäämiseen varauksellisesti, olivat kartuttamassa kuntien vastuuta edellä mainituissa asioissa. Tuloksista voi tehdä ainakin sen johtopäätöksen, että vastuiden määrää eri tehtäväalueilla voisi joskus vastaisuudessa laajentaa.

Kaksi viidestä oli valmis asettamaan lisää vaatimuksia kunnille asumispalveluissa, ja liki kaksi viidestä oli lisäämässä toimia liikuntapaikkojen ja -mahdollisuuksien kehittämiseksi.

Nyt saadut tulokset olivat samansuuntaisia kuin vuonna 2017. Hieman aiempaa useampi toivoi vastaisuudessa panostuksia etenkin liikuntapaikkojen ja -mahdollisuuksien parantamiseen.

2.5 Suomalaisten suhtautuminen terveyspalveluihin

Usko hyvään hoitoon vähentyi vuodesta 2015

Joulukuussa 2021 selvitettiin suomalaisten suhtautumista terveyspalveluihin. Vastaajille esitettiin monivalintakysymys ja tiedusteltiin, missä kaikkialla saa nykyisin hyvää hoitoa. Vastaajat arvioivat yksityisiä ja julkisia sairaaloita sekä kunnallisia ja yksityisiä terveyskeskuksia.

Noin puolet väestöstä tuntui ajattelevan, että palvelutarjoajalla ei ole suurta eroa, hyvää hoitoa saa kaikkialla. Tulos on huomionarvoinen, sillä etenkin kunnalliseen terveydenhuoltoon on kohdistettu suuresti arvostelua. Yksityisiin sairaaloihin (48 %) ja kunnallisiin terveyskeskuksiin (49 %) kohdentui vain hieman vähemmän mainintoja hyvästä hoidosta kuin yksityisiin terveysasemiin (54 %) ja julkisiin sairaaloihin (59 %).

Vastanneista yli puolet (52 %) ilmoitti viimeisen vuoden aikana käyttäneensä ensisijaisesti kunnallisia terveyspalveluja, neljäsosa (24 %) työterveydenhuoltoa ja vain joka seitsemäs (14 %) yksityisiä terveyspalveluita. Eroja hyvän hoidon arvioihin selittää osittain se, mitä palveluja itse käyttää.

Julkisia palveluja itse käyttävistä kolme viidestä arvioi hyvässä palvelussa kärkeen julkiset sairaalat (63 %) ja kunnalliset terveyskeskukset (59 %). Yksityisten terveyskeskusten ja sairaaloiden hoidon heistä koki hyväksi vain kaksi viidestä. Vastaavasti yksityisiä palveluja käyttävistä lähes kolme neljästä korosti yksityisten terveyskeskusten hyvää hoitoa (72 %) ja vain yksi kolmesta kunnallisen vastaavan (35 %).

Työterveyspalveluja käyttäneistä tasavahvasti hyvää hoitoa tarjoavina pidettiin julkisia ja yksityisiä sairaaloita sekä yksityisiä terveyskeskuksia. Kunnallisten terveyskeskusten hoidon heistä

arvioi hyväksi kaksi viidestä. Yli puolet henkilöistä, jotka eivät olleet vuoteen käyttäneet palveluita, otaksuivat yksityiset palvelut hyväksi, alle puolet julkiset sairaalat ja kaksi viidestä julkiset terveyskeskukset.

Väestön näkemykset muuttuivat vuodesta 2015. Arviot ovat kääntyneet hieman varauksellisemmiksi. Kaikkiin tahoihin kohdentui aiempaa vähemmän myönteisiä reaktioita. Eniten tippusta suuntautui kunnallisten terveyskeskusten toimintaa kohtaan.

Ylemmät sosiaaliryhmät ja korkeasti koulutetut näkivät, että etenkin yksityisellä puolella saa hyvää hoitoa. Vähemmän koulutettujen keskuudessa usko hyvään hoitoon horjui palveluntuottajasta riippumatta. Eläkeläiset arvioivat, että etenkin julkiset palveluntuottajat tarjoavat hyvää hoitoa.

Tyytyväisyys terveyspalveluihin heikkeni

Kunnallisia ja yksityisiä terveyspalveluita viimeksi kuluneen vuoden aikana käyttäneiltä tiedusteltiin erikseen tyytyväisyyttä saamaansa hoitoon. Tulosten mukaan hyvin harva terveyspalvelujen käyttäjä oli Suomessa tyytymätön saamaansa hoitoon. Valtaosa ilmoitti olevansa vähintäänkin melko tyytyväinen palveluja tuottavasta organisaatiosta riippumatta.

Mikäli yksityistä ja kunnallista verrataan toisiinsa, yksityisiä terveyspalveluja ensisijaisesti käyttäneet (93 %) olivat selvästi tyytyväisempiä kuin kunnallisia palveluita käyttäneet (73 %). Voimakkaimmin yksityisissä terveyskeskuksissa hyvää hoitoa kokivat saavansa akateemiset ja kokoomuksen kannattajat. Vastaavasti etenkin SDP:n kannattajat olivat keskimäärää tyytyväisempiä kunnallisiin terveyskeskuksiin.

Tuloksia tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon se, että arvioitsijat ovat rakenteellisesti erilaisia. Kunnallisia terveyspalveluita käyttävät etenkin eläkeläiset ja ikääntyneet ja yksityisiä palveluita työelämässä mukana olevat hyväosaiset palkansaajat.

Tyytyväisyys sekä julkisiin että yksityisiin terveyspalveluihin vähentyi vuodesta 2015. Vuonna 2021 aiempaa pienempi osa oli palveluihin erittäin tyytyväisiä. Merkillepantavaa tuloksissa oli kuitenkin edelleen se, että avoimen tyytymättömiä sai hakea suurenuslasin kanssa.

2.6 Suhtautuminen kunta-alan tuloneuvotteluihin

Kuntapalkat ennallaan, lähinnä vain hoitajille toivottiin lisää palkkaa

Joulukuussa 2021 selvitettiin kansalaisten käsitystä siitä, miten tuloneuvotteluissa tulisi menetellä kuntien eri ammattiryhmien palkkojen osalta. Kysymyksen taustoittamiseksi vastaajille kerrottiin, että nykyiset kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat katkolla kevättälvella 2022.

Enemmistö (58 %) suomalaisista katsoi, että kuntaväen palkkoja ei pitäisi yleisesti ottaen seuraavissa tuloneuvotteluissa korottaa eikä laskea, vaan pitää ne ratkaisussa lähinnä ennallaan. Pääsääntöisesti näin toivottiin meneteltävän käytännössä monien ammattiryhmien osalta.

Enemmistö väestöstä oli kuitenkin nostamassa kahden ammattiryhmän palkkoja. Palkankorotuksia haluttiin antaa sairaanhoitajille (68 %) ja lastenhoitajille (54 %).

Enemmän kuin kaksi viidestä oli mielellään kohentamassa myös siivoojien (44 %) ja luokanopettajien (44 %) palkkoja.

Merkittävän poikkeuksen muista muodostivat kunnan- ja kaupunginjohtajat. Lähes joka toinen (44 %) mieli alentaa kunnan- ja kaupunginjohtajien palkkoja nykyisestään. Terveyskeskuslääkärien, kiinteistönhuoltajien ja toimistoväen palkat oltiin jättämässä lähinnä ennalleen.

Mielipiteet muuttuivat joulukuusta 2019 jonkin verran. Aiempaa useampi oli halukas korottamaan lähinnä sairaanhoitajien palkkoja. Useimpien muiden ammattiryhmien osalta palkan- korotusvaateet jopa laimentuivat kahden vuoden takaa. Merkilepantavaa tuloksissa oli lisäksi se, että aiempaa pienempi osa väestöstä oli valmis korottamaan kuntien palveluksessa olevien palkkoja yleisesti ottaen.

Kun tuloksia tarkastellaan tutkimussarjan alusta keväästä 2016, ymmärtämys hoitajien palkkavaatimuksia kohtaan kasvoi johdonmukaisesti jokaisella mittaukerralla. Muiden ammattiryhmien kohdalla samanlaista trendiä ei ole ollut havaittavissa.

Puoluekannalla oli yhteyttä näkemyksiin, miten kuntien tuloneuvotteluissa olisi meneteltävä. Hallituspuolueiden kannattajat olivat innokkaampia nostamaan kuntaväen palkkoja kuin oppo-

sitiopuolueiden tukijat. Etenkin SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat olivat suomassa monille kuntien ammattiryhmille lisää palkkaa. Keskustan tukijat suhtautuivat korotuksiin selvästi varauksellisemmin. Opposition puolella ymmärtämystä ilmeni ennen kaikkea hoitajien ja luokanopettajien palkkojen nostamisesta kohtaan.

2.7 Alttius muuttaa toiselle paikkakunnalle

Viidennes väestöstä arvioi muuton toiselle paikkakunnalle todennäköiseksi

Joulukuussa 2021 tiedusteltiin kansalaisten arviota siitä, miten todennäköisenä pitää sitä, että muuttaa toiselle paikkakunnalle asumaan seuraavan parin kolmen vuoden aikana. Tämän lisäksi niiltä, jotka pitivät muuttoa erittäin tai melko todennäköisenä, kysyttiin, missä määrin eri tekijät vaikuttavat muuttoaikaisiin.

Lähes viidennes (18 %) arvioi, että muutto toiselle paikkakunnalle on erittäin tai melko todennäköistä seuraavan parin kolmen vuoden sisällä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yli 700 000 suomalaista piti muuttoa toiselle paikkakunnalle todennäköisenä.

Muuttoaikheet olivat sidoksissa ikään. Mitä nuoremasta ryhmästä oli kyse, sitä todennäköisempänä pidettiin muuttoa toiselle paikkakunnalle. Nuorista, 18–30-vuotiaista enemmän kuin kaksi viidestä (43 %) arvioi siirtyvänsä toiselle paikkakunnalle seuraavan kahden kolmen vuoden aikana. Ikääntyneistä, yli 60-vuotiaista vain yksi kymmenestä (9 %) piti omaa muuttoa todennäköisenä.

Kaikkein korkeimmillaan muuttoaikheet olivat opiskelijoiden keskuudessa. Heistä lähes joka toinen arvioi muuttavansa toiselle paikkakunnalle seuraavan parin kolmen vuoden aikana. Tämä on ymmärrettävää, koska suuri osa opiskelijoista asuu opiskelupaikkakunnalla väliaikaisesti.

Asuinalue heijastui vastauksissa jossain määrin. Pääkaupunkiseudun asukkaista lähes neljännes (23 %) otaksui muuttavansa toiselle paikkakunnalle parin kolmen vuoden sisällä. Maaseutumaaisissa kunnissa asuvista näin ajatteli vain yksi kymmenestä (11 %).

Muuton todennäköisyyteen vaikuttavat eniten asumisen laatutekijät

Merkittävimmät muuttoon vaikuttavat tekijät olivat asumisen korkea laatu, luonnonläheisyys ja turvallisuus. Merkittäviksi muuttoaikaisiin vaikuttaviksi tekijöiksi koettiin myös työpaikan saaminen tai sen vaihto. Tärkeisiin tekijöihin kuuluivat myös hyvät liikenneyhteydet ja lähipalvelut.

Vähemmän tärkeitä asioita, joskaan ei täysin merkityksettömiä, olivat lähiomaisista huolehtiminen, perhesuhteiden muutos, opinnot ja paluu lapsuudenmaisemiin. Asuinalueen kaupunkimaisuus ei myöskään kuulunut kaikkein tärkeimpiin muuttoon vaikuttaviin tekijöihin. Asumisen hinta ja veroäyrin suuruus eivät olleet kaikkein ratkaisevimpia asioita muuttoa suunniteltaessa.

Asuinalue oli yhteydessä muuttoon vaikuttaviin tekijöihin. Pääkaupunkiseudun asukkaat painottivat keskimäärää enemmän asumisen edullista hintaa, laatua, turvallisuutta ja luonnonläheisyyttä. Asuinalueen kaupunkimaisuus ei ollut kovinkaan tärkeä valintatekijä pääkaupunkiseudun asukkaiden keskuudessa eikä myöskään veroäyrin alhaisuus.

3 Suhtautuminen koronakriisiin

3.1 Arviot koronahaitoista

**Valtaosan mielestä ravintola- ja tapahtuma-alalla
työssä käyvät kärsivät koronavirusepidemiasta eniten**

Syksyllä 2021 selvitettiin näkemyksiä siitä, missä määrin koronavirusepidemia on haitannut eri ihmisryhmiä ja heidän elämäänsä. Arvioitavia ryhmiä oli kymmenen. Vastaajat ottivat kantaa myös siihen, miten koronavirusepidemia on hankaloittanut heidän henkilökohtaista elämäänsä. Vastaajat arvioivat eri tahoja neliportaisella asteikolla. Kysymys kuului seuraavasti:

”Seuraavaksi koronavirusepidemiasta. Missä määrin koronavirusepidemia on haitannut seuraavia ihmisryhmiä ja heidän elämäänsä maassamme?”

Enemmistö kansalaisista otaksui lähes kaikkien tahojen kärsineen koronasta ainakin melko paljon. Valtaosa arvioi, että ravintola- ja tapahtuma-alalla työskentelevät sekä matkailualan yrittäjät olivat kärsineet erittäin paljon (kohtuuttomasti) tai melko paljon. Enemmistö (55 %) koki kulttuuri-, taide- ja tapahtuma-alan joutuneen

jopa kohtuuttomien haittojen kohteeksi. Kaksi viidestä arvioi ravintola-alan työntekijöiden (42 %), matkailualan yrittäjien (42 %) ja hoitoalalla työssä käyvien (41 %) kärsineen liiallisesti.

Merkillepantavaa tuloksissa oli se, että vain vajaa kolmannes (30 %) väestöstä koki koronavirusepidemian hankaloittaneen omaa elämää erittäin tai melko paljon. Alle kymmenesosa (7 %) uskoi koronan hankaloittaneen omaa elämää kohtuuttoman suuresti. Enemmistö (69 %) ilmoitti, että oma elämä ei ole juurikaan häiriintynyt koronan vuoksi.

Tuloksista kävi ilmi myös se, että ihmisillä on taipumusta arvioida muiden ikäistensä ihmisten kärsineen koronasta enemmän kuin itse tuntevat koronan rajoittaneen omaa elämäänsä. Yli 60-vuotiaista vastaajista enemmän kuin kaksi kolmesta (69 %) arvioi koronan haitanneen ainakin melko paljon ikäihmisten elämää yleensä. Silti vain reilu neljännes (27 %) aisti koronan vaikeuttaneen omaa elämää erittäin tai melko paljon.

Samansuuntainen ero oli havaittavissa tarkasteltaessa nuorempien ikäluokkien arvioita nuorten aikuisten kärsimyksistä verrattuna henkilökohtaisiin tuntemuksiin. Ihmiset eivät henkilökohtaisesti kokeneet koronan vaikuttaneen samassa määrin kuin olettivat sen yleisesti hankaloittaneen samassa asemassa olevien elämää.

Sukupuoli erotteli jonkin verran näkemyksiä. Naisilla oli miehiä enemmän taipumusta nähdä eri ryhmien kärsineen koronan tähden. Naiset kokivat koronan haitanneen myös oma elämää enemmän kuin miehet kokivat. Naisista kolmannes (34 %) arvioi kärsineensä koronasta ainakin melko paljon, kun miehistä näin koki vain neljännes (26 %).

Näkemykset omista ongelmista olivat sidoksissa arvioitsijan ikään. Nuorista, 18–30-vuotiaista keskimäärää useampi (43 %) ilmoitti, että korona hankaloitti heidän elämäänsä kohtuuttomasti tai ainakin melko paljon. Tätä ikääntyneemmistä ryhmistä näin ajatteli vain noin neljännes. Nuoret, 18–30-vuotiaat olivat muutenkin keskimäärää vakuuttuneempia siitä, että eri väestöryhmät jäivät kohtuuttomasti koronaepidemian seuraamusten kouriin.

Eri ammattiryhmistä erottuivat etenkin opiskelijat, työntekijät ja työttömät. He kokivat muita enemmän koronaepidemian hankaloittaneen omaa elämää. Ylemmät toimihenkilöt edustivat

toista ääripäätä. Heistä hyvin harva tunsii koronan vaikeuttaneen elämää, ainakaan kohtuuttomalla tavalla.

Puoluekanta oli jossain määrin yhteydessä näkemyksiin koronaviruksen vaikutuksista. Kokoomuksen tukijat olivat muita vakuuttuneempia siitä, että koronavirusepidemia ei ole sanottavassa määrin hankaloittanut omaa elämää. Vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa ilmeni puolestaan keskimäärää enemmän niitä, jotka omasta mielestään kärsivät ainakin melko paljon. Erot selittynevät puolueiden kannattajakuntien rakenteella.

3.2 Eri tahojen onnistuminen koronan torjunnassa

Oma sairaanhoitopiiri ja kotikunta onnistuivat parhaiten koronaviruksen torjunnassa

Maaliskuussa 2021 selvitettiin näkemyksiä siitä, miten eri tahot ovat onnistuneet tehtävissään koronaviruksen torjumiseksi. Arvioitavia tahoja oli kaikkiaan seitsemän. Vastaajat arvioivat eri tahoja viisiportaisella hyvä–huono-asteikolla.

Enemmistö kansalaisista arvioi vain neljän tahon onnistuneen hyvin tehtävissään koronan torjumiseksi. Eniten hyviä arvosanoja kohdentui oman alueen sairaanhoitopiiriin (65 %:lta erittäin tai melko hyvä arvosana). Selvä enemmistö antoi kiitosta kotikunnan (59 %) sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) (58 %) koronatoimille. Joka toinen myönsi ”puhtaat paperit” myös maan hallitukselle (51 %), tosin yli neljännes arvioi hallituksen onnistuneen koronaviruksen pysäyttämässä enemmän tai vähemmän heikosti (27 %).

Merkillepantavaa tuloksissa oli myös se, että yhdenkään tahon toimintaa ei yksiselitteisesti kyseenalaistettu. Näkyvässä määrin epäilyä kohdentui koronaviruksen torjunnassa kuitenkin hallituksen ohella kahteen muuhun tahoon. Suomalaisista yli kolmannes (36 %) uskoi EU:n onnistuneen heikosti koronan torjumisessa. Neljännes arvioi sosiaali- ja terveysministeriön toimet heikoiksi (25 %).

Tuloksia on mahdollista tarkastella siten, että hyvistä arvosanoista vähennetään huonot. Saldoluku ilmentää, ketkä olivat kansalaisten mielestä tehneet hyvää koronan vastaista työtä ja

ketkä huonoa jälkeä tai ainakin vaatimatonta. Tällä tavalla tarkasteltuna tyytyväisyys EU:n onnistumiseen meni pakkasen puolelle, eli tyytymättömyys oli suurempaa kuin tyytyväisyys (saldo -14 %).

Varsin vaatimattomia saldolukuja onnistumisessa kohdentui myös aluehallintovirastoihin (+26 %), maan hallitukseen (+24 %) sekä sosiaali- ja terveysministeriöön (+19 %).

Miten seuraavat tahot ovat onnistuneet koronaviruksen torjunnassa (arvioinnit saldolukuina, myönteisten ja kielteisten arvioiden %-osuuksien erotukset):

<i>Oman alueen sairaanhoitopiiri</i>	+ 55 %
<i>Oma kotikunta</i>	+ 48 %
<i>Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)</i>	+ 42 %
<i>Aluehallintovirasto (AVI)</i>	+ 26 %
<i>Maan hallitus</i>	+ 24 %
<i>Sosiaali- ja terveysministeriö (STM)</i>	+ 19 %
<i>Euroopan unioni (EU)</i>	- 14 %

Sukupuoli erotteli jonkin verran näkemyksiä. Naisilla oli miehiä enemmän luottamusta käytännössä kaikkia tahoja kohtaan lukuun ottamatta asuinkuntaa ja EU:ta. Naiset olivat miehiä tyytyväisempiä etenkin maan hallitukseen.

Näkemykset olivat eräiltä osin sidoksissa arvioitsijan ikään. Keski-ikäiset (41–50-vuotiaat) olivat keskimäärää tyytymättömmämpiä etenkin maan hallituksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön toimintaan. He kritisoivat yhteisessä rintamassa myös EU:n koronan vastaista työtä yhdessä 51–60- ja yli 60-vuotiaiden kanssa.

SDP:n ja perussuomalaisten kannattajat edustivat ääripäitä tyytyväisyydessä eri tahojen koronatoimiin

Puoluekanta oli yhteydessä suhtautumiseen eri tahojen toimiin koronaviruksen torjumiseksi. Hallituspuolueiden kannattajat suhtautuivat armeliaasti etenkin maan hallituksen, STM:n ja THL:n toimintaan koronaviruksen tukahduttamiseksi. Oppositio-
puolueiden tukijoista noin joka toinen antoi hallitukselle, STM:lle ja EU:lle huonoja arvosanoja.

SDP:n kannattajat olivat keskimäärää tyytyväisempiä käytännössä kaikkien tahojen toimintaan koronan torjunnassa. Perussuomalaisten kannattajat edustivat suhtautumisessaan toista ääripäätä verrattuna SDP:n tukijoihin. Perussuomalaisten kannattajat tunsivat keskimäärää vähemmän luottamusta kaikkien tahojen toimintaa kohtaan. Erityisen paheksuvasti he suhtautuivat maan hallituksen, STM:n ja EU:n toimintaan. Oma asuinkunta ja sairaanhoitopiiri saivat kuitenkin perussuomalaisten tukijoilta jonkinlaisen synninpäästön.

Tyytyväisimpiä oman kotikunnan toimintaan koronaviruksen torjumiseksi olivat keskustan kannattajat. Valtaosa myös kokoomuksen tukijoista antoi kotikunnalleen hyviä arvosanoja. Heikkoja arvioita sai etsiä miltei suurennuslasin kanssa. Perussuomalaisten kannattajistakin vain viidennes oli tyytymätön asuinkunnan toimenpiteisiin.

3.3 Eri tahojen onnistuminen koronaviestinnässä

Suomalaiset luottivat eniten koronaviruksen lääketieteellisiin asiantuntijoihin

Syksyllä 2021 selvitettiin näkemyksiä siitä, miten keskeiset vastuutahot ovat onnistuneet koronaa koskevassa viestinnässä. Arvioitavia tahoja oli kaikkiaan kuusi. Vastaajat arvioivat eri tahoja viisiportaisella asteikolla. Kysymys kuului seuraavasti.

”Ihmisillä on erilaisia näkemyksiä siitä, miten eri vaikuttajatahot ovat esiintyneet julkisuudessa koronavirusepidemiaa koskevissa tai sitä sivuavissa asioissa. Miten hyvin tai huonosti seuraavat vastuutahot ovat onnistuneet koronaa koskevassa viestinnässä?”

Enemmistö kansalaisista arvioi vain yhden tahon koronaviestinnän kuudesta onnistuneeksi. Eniten kiitosta kohdentui koronaviruksen ja sen seurannaisilmiöiden lääketieteellisiin asiantuntijoihin (65 % erittäin tai melko hyvä arvosana). Vajaa puolet kansasta antoi vapauttavan tuomion myös maan hallitukselle kokonaisuutena (47 %). Kaksi viidestä (42 %) arvioi sosiaali- ja terveysministeriön (STM) viestinnän onnistuneeksi, ja vajaa kaksi

viidestä (38 %) antoi tunnustusta koronaviruksen ja sen seurannaisilmiöiden oikeustieteellisille asiantuntijoille (mm. perustuslakiasiantuntijat). Peruspalveluministeri Krista Kiuru sai vähiten tunnustusta onnistumisesta viestinnässään (29 %).

Merkillepantavaa tuloksissa on kuitenkin myös se, että yhdenkään tahon viestintää ei suoranaisesti kyseenalaistettu. Näkyvässä määrin epäilyä kohdentui koronaviestinnässä Krista Kiuruun. Suomalaisista lähes kaksi viidestä (38 %) uskoi ministerin onnistuneen heikosti koronaviestinnässään. Noin neljännes antoi huonon arvosanan maan hallitukselle sekä sosiaali- ja terveysministeriölle.

Tuloksia on mahdollista tarkastella siten, että hyvistä arvosanoista vähennetään huonot. Saldoluku ilmentää, mitkä tahot ovat kansalaisten mielestä tehneet hyvää koronaviestintää, mitkä huonoa jälkeä tai ainakin vaatimatonta. Tällä tavalla tarkasteltuna tyytymättömyys ministeri Kiurun viestintään oli suurempaa kuin tyytyväisyys (saldo -9 %).

Miten seuraavat tahot ovat onnistuneet koronaan koskevassa viestinnässä: Arvioinnit saldolukuina (myönteisten ja kielteisten arvioiden %-osuuksien erotukset)

	%
Koronaviruksen lääketieteelliset asiantuntijat	56
Maan hallitus kokonaisuutena	21
Koronaviruksen oikeustieteelliset asiantuntijat	18
Sosiaali- ja terveysministeriö (STM)	17
Aluehallintoviranomaiset (AVI:t)	15
Peruspalveluministeri Krista Kiuru	-9

Sukupuoli erotteli jonkin verran näkemyksiä. Naisilla oli miehiä enemmän luottamusta etenkin maan hallituksen ja sosiaali- ja terveysministeriön (STM) viestintään. Miehet antoivat aluehallintovirastolle (AVI) naisia parempia arvosanoja.

Näkemykset olivat eräiltä osin sidoksissa arvioitsijan ikään. Varttuneimmat ikäluokat olivat keskimäärää vakuuttuneempia lääketieteen asiantuntijoiden sekä sosiaali- ja terveysministeriön koronaviestinnästä. Nuoret kuuntelivat aluehallintoviraston viestejä herkemällä korvalla kuin ikääntyneemmät.

Perussuomalaisten kannattajat tunsivat keskimäärää vähemmän luottamusta kaikkien tahojen koronaviestintää kohtaan

Puoluekanta on yhteydessä suhtautumiseen eri vastuutahojen viesteihin koronavirusta ja sen seuraamuksia koskevissa asioissa. SDP:n kannattajat olivat keskimäärää tyytyväisempiä lähes kaikkien tahojen koronaviestintään. Erityisen iso ero oli havaittavissa arvioissa maan hallituksen ja sosiaali- ja terveysministeri Krista Kiurun onnistumisesta.

Perussuomalaisten kannattajat edustivat suhtautumisessaan toista ääripäätä verrattuna SDP:n tukijoihin. Perussuomalaisten kannattajat tunsivat keskimäärää vähemmän luottamusta kaikkien tahojen viestintää kohtaan. Erityisen kriittisesti he suhtautuivat hallituksen, sosiaali- ja terveysministeriön (STM) sekä Krista Kiurun harjoittamaan viestintään. Lääketieteen asiantuntijat saivat jonkinlaisen synninpäästön.

Kokoomuksen kannattajat suitsuttivat etenkin lääketieteen asiantuntijoita. Kokoomuksen tukijoita sapettivat erityisesti ministeri Kiurun esiintymiset sekä sosiaali- ja terveysministeriön että maan hallituksen viestintä.

Keskustan kannattajat kohtelivat aluehallintovirastoa (AVI) keskimäärää helläkäsisemmin. Lievää epäilyä kohdentui maan hallituksen suuntaan. Vihreiden tukijoiden luotto suuntautui keskivertoa voimakkaammin etenkin lääketieteen ja oikeustieteen asiantuntijoihin, maan hallitukseen sekä sosiaali- ja terveysministeriöön (STM). Yksikään vastuutaho ei joutunut vihreiden kannattajien hampaisiin.

4 Sote-asenteet syksyllä 2021

4.1 Suhtautuminen sote-uudistukseen

Hoitoon pääsy koettiin kipukohdaksi

Syksyllä 2021 selvitettiin suomalaisten suhtautumista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutokseen (sote-uudistukseen). Tutkimuksessa vastaajille esitettiin yksitoista sote-uudistusta sivuavaa väittämää.

Enemmistö (62 %) suomalaisista koki, että heille on samantekevää, miten sosiaali- ja terveyspalvelut järjestetään maassamme, kunhan hoitoon pääsisi. Noin kolmannes (35 %) torjui väittämän. Kansalaismielipide muuttui mittauksesta vuodelta 2019. Aiempaa useampi arvioi, että rakenteellisilla tekijöillä ei ole merkitystä, kunhan hoitoon pääsee (56 % → 62 %).

Puoluekannan mukaiset erot olivat aika vähäisiä. Enemmistö kaikkien puolueiden kannattajista vasemmistoliittoa lukuun ottamatta ilmoitti, että heille on samantekevää, miten sosiaali- ja terveyspalvelut järjestetään maassamme, kunhan hoitoon pääsee. Vasemmistoliiton kannattajien enemmistölle asia ei ollut yhdentekevää.

Lähes joka toinen suomalainen (46 %) arvioi, etteivät ole perillä siitä, mistä sote-uudistuksessa on kysymys, joten sen vuoksi eivät ymmärrä sitä. Joka toinen (51 %) tyrmäsi ajatuksen oman

ymmärryksensä riittämättömyydestä. Näkemys omasta tiedon tasosta oli yhteydessä ikään ja koulutustasoon. Nuorempien (18–40-vuotiaiden) ikäluokkien keskuudessa selvä enemmistö epäili omaa tietämystään. Ikääntyneemmät ja etenkin korkeasti koulutetut arvioivat oman ymmärtämyksensä paremmaksi.

Kansalaiset suhtautuivat suopeasti valinnanmahdollisuuksien lisäämiseen

Kysymys palveluiden yksityistämisestä ja ulkoistamisesta kunnallisen toiminnan kehittämiskeinona on kirvoittanut ajoittain kii-vasta mielipiteenvaihtoa. Moni on vierastanut yksityiseen toime-liaisuuteen tukeutuvien ”hyvinvointimarkkinoiden” ideaa siinä-kin tapauksessa, ettei palvelutarjonta muuttuisi. Osalle väestöä samatkaan palvelut eivät ole kelvanneet, jos ne tuottaa väärä taho.

Ulkoistamis- ja yksityistämisasenteita on hillinnyt ennen muu-ta huoli toimenpiteen sosiaalisista seurauksista. Tämä kävi ilmi myös syksyn 2021 tutkimuksessa. Lähes kaksi kolmesta (63 %) arvioi, että mikäli sosiaali- ja terveysterveystoimia ulkoistettaisiin nykyistä enemmän yksityisten yritysten hoidettaviksi, kuntalaisten eriarvoisuus ja turvattomuus lisääntyisivät. Noin joka neljäs (25 %) ei nähnyt tällaista uhkaa. Turvattomuusteisiin yhtyviä oli aavis-tuksen vähemmän kuin kaksi ja puoli vuotta aiemmin.

Väittämä ”tulevaisuudessa yksityisille sosiaali- ja terveysterveystoimien tuottajille tulee taata samanlainen kilpailuasetelma kuin julkisille palvelutuottajille” antoi asiasta verraten kaksijakoisen kuvan. Näkemyksen hyväksyviä (43 %) oli kuitenkin enemmän kuin sen kiistäviä (35 %), mikä viittaa tiettyyn ennakkoluulotto-muuteen ja muutoksenvalmiuteen. Ehdotus miellytti etenkin kokoo-muksen kannattajia (69 %). Vasemmistopuolueiden kannattajista joka toinen suhtautui teesiin varauksellisesti.

Myönteiseen suuntaan näkemyksiä ulkoistamisesta veti ajatus yksilön valinnanmahdollisuuksien lisäämisestä. Valtaosa (70 %) hyväksyi sen, että tulevaisuudessa asiakkaan tulisi voida valita yhteiskunnan maksamia tai osaksi maksamia terveys- ja hyvinvointipalveluita vapaammin. Vain yksi kuudesta (16 %) torjui väit-tämän. Kansalaisten näkemyksiä voi pitää luonnollisina sikäli, että suurempi valinnanmahdollisuus viittaa palvelutarjonnan määrään. Jos palveluita saisi yhden luukun sijasta useista paikoista, niitä

myös olisi enemmän tarjolla ja hyvään hoitoon pääsisi helpommin. Näkemys voimistui vuodesta 2019 (62 % → 70 %).

Yksilöiden valinnanmahdollisuuksien kasvattaminen sai tuntuvaa kannatusta kaikkien puolueiden kannattajien keskuudessa vasemmistoliiton tukijoita lukuun ottamatta. Vasemmistoliiton kannattajat olivat epätietoisia, miten asiaan pitäisi suhtautua.

Enemmistö vastusti maakuntaveroa

Suhtautumista hyvinvointialueiden (maakuntien) hallinnolliseen asemaan selvitettiin useammalla asenneväittämällä. Suomalaisista vain reilu neljännes (28 %) yhtyi väittämään, jonka mukaan hyvinvointialueilla (maakunnilla) tulisi olla samanlainen itsehallinto kuin kunnilla nykyisin. Eri mieltä oli suurempi joukko (38 %). Kolmannes (35 %) ei osannut sanoa mitään. Suomalaiset suhtautuivat maakunnallisen itsehallinnon pystyttämiseen vähemmän innokkaasti verrattuna vuoteen 2018. Epätietoisuus lisääntyi (25 % → 35 %).

Ajatus kuntien tehtävien siirtämisestä hyvinvointialueille (maakunnille) sai kansalaisilta täystyrmäyksen. Kaksi kolmesta (66 %) torjui kuntien lakkauttamisen ja niiden tehtävien siirtämisen maakuntatasolle. Vain kuudesosa (15 %) lämpeni ajatukselle.

Hyvinvointialueiden (maakuntien) toiminnan rahoittaminen vastaisuudessa maakuntaverolla tuntui myös pikemminkin vastenmieliseltä kuin toivottavalta asialta. Vain viidennes (19 %) kannatti ja yli puolet (56 %) vastusti maakuntaveroa. Maakuntaveron vastustus lisääntyi vuodesta 2018 (49 % → 56 %).

Etenkin kokoomuksen (71 %) ja perussuomalaisten (72 %) kannattajien mielestä maakuntaveron oli harmillinen asia. SDP:n (32 %) ja vihreiden (32 %) tukijoiden keskuudessa oli keskimäärää enemmän maakuntaveroon suopeasti suhtautuvia.

Kansalaisilla ei ollut yksioikoista näkemystä sote-uudistuksen seurauksista. Väestöstä pieni osa uskoi, että sote-uudistuksen seurauksena mahdollisuudet saada yhdenvertaisia ja laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja paranisivat (26 %). Vajaa kolmannes (31 %) suhtautui pessimistisesti, ja yli kolmasosa oli epätietoinen (37 %).

Suomalaista kolmasosa (34 %) arvioi, että sote-uudistuksen seurauksena sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus ja saavutettavuus omalla asuinalueella heikkenevät vastaisuudessa. Kaksi viidestä oli sanaton (38 %). SDP:n ja keskustan tukijoilla oli keski-

määrää myönteisempi käsitys sote-uudistuksen seuraamuksista. Perussuomalaisten ja kokoomuksen kannattajat olivat vakuuttuneita, että palvelut heikkenevät.

4.2 Suhtautuminen aluevaaleihin

Aluevaaleihin asennoiduttiin suopeasti, silti vain harvoja vaalit kiinnostivat

Selvä enemmistö (74 %) suomalaisista piti syksyllä 2021 periaatteessa hyvänä sitä, että kansalaiset voivat vastaisuudessa valita päättäjät hyvinvointialueille (maakuntiin) suorilla vaaleilla. Aluevaalien vastustajia sai hakea miltei suurennuslasilla (13 %). Suhtautuminen ei muuttunut vuodesta 2018.

Aluevaalit olivat valtaosan mielestä periaatteessa hyvä asia. Tästä huolimatta vain reilu kaksi viidesosaa ilmoitti olevansa kiinnostunut aluevaaleista (44 %). Lähes joka toinen (46 %) kertoi, etteivät aluevaalit kiinnosta. Aluevaalit kiinnostivat keskimäärää enemmän nuoria, 18–30-vuotiaita (57 %). Tämä siitäkin huolimatta, etteivät nuoret käy äänestämässä. Nuorten kiinnostus aluevaaleihin sai osaselityksen siinä, että heistä keskimäärää useampi ei ollut perillä sote-uudistuksesta. Nuoret olivat ottamassa tietoa vastaan.

Kansalaiset olivat taipuvaisia rajaamaan aluevaaliehdokkaaksi asettautumista. Kaksi kolmesta (68 %) katsoi, että samojen ihmisten ei pidä olla päättämässä valtakunnan, alueiden (maakuntien) ja kuntien asioista. Vain vajaa viidennes (18 %) tohti olla eri mieltä. Suomalaisten tahto rajoittaa ehdolle asettumista lieventyi vuodesta 2018 (77 % → 68 %).

Reilu kolmannes (36 %) katsoi, että ehdokkuuden rajaaminen eri vaaleissa oli epädemokraattista. Kaksi viidestä (41 %) torjui epädemokraattisuusväittämän. Suomalaisten suhtautuminen ei muuttunut vuodesta 2018.

Aluevaltuuston rooli ja merkitys synnyttivät epätietoisuutta

Aluevaltuuston (maakuntavaltuuston) tuleva rooli ja merkitys arveluttivat huomattavaa osaa väestöstä, ja epätietoisuus oli näkyvää. Vajaa kolmannes (31 %) oletti, ettei aluevaltuustolla tule

olemaan todellista päätösvaltaa. Yli kolmannes (36 %) ei osannut sanoa mitään. Epätietoisuus lisääntyi tuntuvasti vuodesta 2018 (23 % → 36 %).

Vain kolmannes (34 %) uskoi, että aluevaltuusto (maakunta-valtuusto) kykenee toimimaan vastuuntuntoisesti ottaen huomioon koko maakunnan edun. Tätä hieman suurempi osa oli epäuskoinen (37 %). Enemmän kuin neljännes (29 %) ei pystynyt ottamaan kantaa. Luottamus aluevaltuuston (maakuntavaltuuston) vastuullisuuteen lisääntyi hieman vuodesta 2018 (30 % → 34 %). Myös epätietoisuus kasvoi (20 % → 29 %).

Yli kolmannes (36 %) arvioi, että aluevaltuusto (maakunta-valtuusto) tulee olemaan toimiva väylä kansalaisten vaikutusmahdollisuuksille. Epäuskoisia oli vajaa kolmannes (31 %). Epätietoisuus lisääntyi vuodesta 2018 (23 % → 32 %).

Suomalaisista kaksi viidestä (42 %) arvioi, että aluevaltuusto (maakuntavaltuusto) ajaa lähinnä suurten kaupunkien asiaa ja etuja. Vuonna 2018 näin ajatteli joka toinen (49 %). Kantaa ottamattomien osuus lisääntyi reilun kolmen vuoden aikana (23 % → 29 %).

4.3 Arviot sote-uudistuksen seuraamuksista

Sote-palveluihin suuntautui paljon pessimistisiä odotuksia

Sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) sekä pelastustoimen tehtävät siirretään kunnilta ja kuntayhtymiltä perustettaville uusille hyvinvointialueille (maakunnille) vuoden 2023 alussa (sote-uudistus). Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu pääosin valtion rahoitukseen, osin asiakas- ja käyttömaksuihin.

Vastaajat ottivat joulukuun alussa 2021 kantaa siihen, miten uskovat sosiaali- ja terveystalveluiden sekä pelastustalvelujen saatavuuden ja laadun muuttuvan omassa asuinkunnassaan, kun uusi sote-ratkaisu toteutuu. Kysymyksenasettelut kuuluivat seuraavasti.

”Miten arvioit sosiaali- ja terveystalveluiden sekä pelastustalveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden muuttuvan asuinkunnassasi, kun tämä uusi sote-ratkaisu toteutuu?”

”Miten arvioit sosiaali- ja terveystalveluiden sekä pelastustalvelujen laadun muuttuvan asuinkunnassasi, kun tämä uusi soteratkaisu toteutuu?”

Kansalaisilla ei ollut yksioikoista näkemystä sote-uudistuksen seuraamuksista. Väestöstä kuitenkin vain pieni osa uskoi talveluiden saatavuuden tai laadun suoraanaisesti paranevan omassa kotikunnassaan. Ainoastaan noin kymmenesosa arvioi, että sosiaali-, terveys- sekä pelastustalvelujen saatavuudessa tai laadussa tapahtuisi parantumista nykyisestä.

Erimielisyys kansan keskuudessa koski lähinnä sitä, säilyvätkö talvelut ennallaan vai heikkenevätkö talvelut. Kaksi viidestä uskoi, että terveystalveluiden saatavuus omassa kunnassa heikkenee (40 %), ja lähes kaksi viidestä arvioi myös laadun huonontuvan (38 %). Sosiaalitalveluiden osalta tulokset olivat samansuuntaisia, ja pessimistisiä visioita on enemmän kuin muuttumattomuutta ilmentäviä.

Sen sijaan pelastustalveluiden osalta enemmän kuin kaksi viidestä uskoi, että talveluiden saatavuudessa ja laadussa ei tapahdu mitään oleellisia muutoksia. Reilu neljännes oletti pelastustalveluiden saatavuudessa ja laadussa tapahtuvan heikkennyksiä.

Kuntatyypillä oli yhteyttä näkemyksiin etenkin kysyttäessä näkemyksiä muutoksista sote-talveluiden saatavuudessa ja laadussa. Taajaan asutuissa ja maaseutumaisissa kunnissa oltiin jokseenkin vakuuttuneita, että terveystalveluiden saatavuus ja laatu heikkenevät nykyisestä. Näkemykset olivat pessimistissävytteisiä myös kysyttäessä sosiaalitalveluiden kehityksestä kotikunnassa.

Puoluekanta oli yhteydessä näkemyksiin sote-uudistuksen seuraamuksista. SDP:n ja vihreiden kannattajat suhtautuivat keskimäärää optimistisemmin asiaan. Kuitenkin heistäkin korkeimmillaan vain vajaa neljännes arvioi minkään talveluiden saatavuuden tai laadun parantuvan. Keskustan kannattajat suhtautuivat talveluiden kehitykseen varauksellisemmin kuin SDP:n ja vihreiden tukijat.

Perussuomalaisten ja kokoomuksen kannattajat suhtautuivat sote-uudistuksen seuraamuksiin selvästi keskimäärää pessimistisemmin. Enemmistö perussuomalaisten tukijoista ennakoii ainakin terveys- ja sosiaalitalveluiden kehittyvän kotikunnassaan heikompaan suuntaan.

4.4 Kiinnostus luottamustehtäviä kohtaan aluetasolla

Yksi kahdestakymmenestä oli erittäin kiinnostunut luottamustoimesta hyvinvointialueella

Periaatteellista kiinnostusta ehdolle asettumista ja aluetason luottamustehtäviä kohtaan kartoitettiin tiedustelemalla syksyllä 2021 vastaajilta, kuinka mielellään he lähtisivät mukaan, jos heitä pyydettäisiin. Aluevaaliehdokkaaksi ja muun alueellisen toimielimen (esim. lautakunta) jäseneksi asettumisen ohella arvioitavana oli kiinnostus asettua eduskuntavaaliehdokkaaksi.

Kokonaisuutena luottamustehtävistä suuresti kiinnostuneiden osuudet olivat kauttaaltaan jokseenkin pieniä. Toisaalta tosiasia on, ettei kaikkien tarvitse toimia toisten edusmiehinä, eikä sellainen ole mahdollistakaan.

Eniten halukkuutta kohdentui alueellisen (maakunnallisen) toimielimen (esim. lautakuntien) jäsenyyksiin. Niissä toimimista piti periaatteessa erittäin mieluisana yksi kahdestakymmenestä (5 %) ja melko mieluisana lähes yksi seitsemästä (14 %). Jonkin verran vähemmän kiinnostusta kohdentui aluevaaliehdokkaaksi asettumista kohtaan (4 % erittäin mieluinen ja 9 % melko mieluisen). Heikointa kiinnostus oli eduskuntavaaliehdokkuutta kohtaan. Eduskuntavaaliehdokkaaksi asettumista erittäin mieluisana piti kolme prosenttia ja melko mieluisana seitsemän prosenttia.

Houkutus alueellisia (maakunnallisia) luottamustehtäviä kohtaan vähentyi vuoden 2018 alkukesästä, jolloin asiaa tiedusteltiin edellisen kerran. Äärimmäinen torjunta lisääntyi voimakkaasti.

Prosenttilukujen lisäksi on mahdollista tarkastella kiinnostusta luottamustoimiin määrällisesti. Äänioikeutetuista noin 150 000–160 000 oli erittäin mielellään asettumassa aluevaltuustotai eduskuntavaaliehdokkaaksi. Noin 200 000 osoitti voimakasta mielenkiintoa hyvinvointialueen (maakunnan) toimielimen jäsenyyttä kohtaan.

Huomionarvoista on se, että aluevaltuustoehdokkuus oli keskimäärää useammin nuorten mieleen (6 %:lle erittäin mieluisen). Sama toistui myös suhtautumisessa alueellisen toimielimen jäsenyyttä ja eduskuntavaaliehdokkuutta kohtaan.

Jonkinlaisena yllätyksenä voi ehkä pitää sitä, että aluevaltuustoehdokkuus pyydetessä oli keskimäärää useammin perussuoma-

laisten kannattajien mieleen. Kokoomuksen kannattajat, korkeasti koulutetut ja eläkeläiset innostuivat ehdokkuuksista keskimäärää vähemmän.

Eduskuntavaalit ovat keväällä 2023. Ensimmäistä kertaa kansalaisilta kysyttiin ylipäätään halukkuutta lähteä eduskuntavaaleihin ehdolle. Eduskuntavaaliehdokkaaksi asettumista erittäin mieluisana piti kolme prosenttia (noin 134 000 kansalaista).

4.5 Hyvän aluevaltuutetun ominaisuudet

Hyvä aluevaltuustoehdokas ajaa ensisijaisesti koko maakunnan etua

Syksyllä 2021 selvitettiin myös hyvän aluevaltuutetun (maakuntavaltuutetun) ominaisuuksia. Haastateltavien tuli arvioida seitsemäätoista erilaista tekijää sen mukaan, kuinka mielellään he näkisivät ne omassa valtuutetussaan. Puntaroitavana olivat pääasiassa ehdokkaan henkilöominaisuudet (millainen hänen tulisi olla).

”Hyvän aluevaltuutetun” kuva piirtyi tuloksissa verrattain sovinnaiseksi, jos kohta myös ajan henkeä heijastavaksi. Vaikka useat tekijät saivat toivelistalla suuren painon, profiili hammasti selvästi viisi määrettä. Pelkistetysti voidaan todeta, että valtuutetun piti ennen muuta 1) ajaa koko maakunnan etua, 2) olla omasta asuinkunnasta, 3) ajaa kotikunnan etua, 4) pitää yhteyttä äänestäjiinsä ja 5) edistää heidän etuaan.

Listan kärkeen kohoava ominaisuus ”ajaa koko maakunnan etua” (89 % näki erittäin tai melko mielellään omassa valtuutetussaan) hahmotti aluevaltuutetun kokonaisvaltaisena toimijana. Hän ei saisi edustaa yksinomaan joitakin erityisiä intressejä, vaan hänen tulisi pystyä toimimaan koko hyvinvointialueen (maakunnan) hyödyksi. Tällainen määre viittaa henkilöön, joka on uskollinen asioille, joiden näkee edistävän alueen kokonaisuutta.

Maakuntavaltuutetun tuli myös olla omasta kotikunnasta (86 %) ja ajaa myös kotikunnan etua (84 %). Nämä määreet asettavat maakuntavaltuutetun vaateliaaseen, miltei ylitseväsemättömään tilanteeseen. Hänen pitäisi pystyä sovittamaan yhteen koko maakunnan, kotikunnan ja äänestäjiensä edut.

Kahta muuta ylimpään kärkeen kohonnutta luonnehdintaa ”pitää aktiivisesti yhteyttä omiin äänestäjiinsä vaalien välillä” (84 %) ja ”ajaa määrätietoisesti kaltaistenne ihmisten etuja” (83 %) voitaneen pitää hyvän luottamussuhteen perusasettamuksina alueellisen ja paikallisen demokratian kannalta.

Hyvällä valtuutetulla tuli olla myös ”laajat suhdeverkot” (76 %). Suhdeverkot tunnustetaan poliittisen päätöksenteon kannalta välttämättömiksi. Se, että aluevaltuutetulla ”on oikea puolueusta”, oli jokseenkin merkittävä reunaehto valinnan näkökulmasta (71 %). Puoluekanta oli valinnan kannalta paljon tärkeämpi kuin se, että aluevaltuutettu (maakuntavaltuutettu) toimisi samalla kunnanvaltuutettuna tai kansanedustajana.

Aluevaltuutetun ei välttämättä edellytetty olevan samaa sukupuolta kuin äänestäjän tai olevan henkilökohtaisesti tuttu tai edes tunnettu henkilö maakunnassa. Hyvälle valtuustoehdokkaalle oli eduksi, jos hänellä on sote-asioissa sama kanta kuin äänestäjällä. Piittaamaton oman tiensä kulkija ja kaiken vastustaminen ei ollut kovinkaan kaivattu ominaisuus.

Vertailu edelliseen, vuoden 2018 kesän mittaukseen nosti esille joitakin muutoksia. Aiempaa vähemmän arvostettiin valtuustoehdokasta, joka on omasta kotikunnasta, on tunnettu henkilö maakunnassa ja on räväkkä, piittaamaton oman tiensä kulkija. Aiempaa hieman houkuttelevampi oli ehdokas, joka ajaa maakunnan kokonaishyödyn ohella kotikunnan etua ja jolla on sama kanta sote-uudistukseen kuin äänestäjällä. Aiempaa vähemmän painoarvoa oli räväkkyydellä, esiintymiskyvyllä ja aktiivisuudella äänestäjien suuntaan. Muista piittaamaton oman tiensä kulkija ei myöskään ollut niin toivottu kuin neljä vuotta aiemmin.

Puoluekohtaiset erot odotuksissa

Koska ehdokkaita asettavat puolueet pyrkivät profiloitumaan keskenään erilaisiksi ja toistensa vaihtoehtoiksi, myös niiden äänestäjäkunnilla voisi ajatella olevan poikkeavia näkemyksiä ”hyvästä aluevaltuutetusta”. Lähempään tarkasteluun otettiin kuuden suurimman puolueen kannattajien odotukset.

Puoluekohtaiset mieltymysprofiilit piirtyivät pitkälti toistensa kaltaisiksi. Valtuutetun tärkeimmistä ja vähiten tärkeistä ominaisuuksista vallitsi täten verrattain laaja yhteisymmärrys myös

poliittisella kentällä. Kunkin puolueen kannattajien profiilin kärjestä ja tyvestä löytyivät paljolti samat tekijät. Kärkipäässä kaikkien puolueiden kannattajien keskuudessa oli henkilö, joka ”ajaa koko maakunnan etua”, ”ajaa kotikunnan etua” ja ”ajaa kaltaiseni ihmisten etua”.

Aivan harmonista yhteisymmärrys ei kuitenkaan ollut. Kokoomuksen ja vasemmistoliiton kannattajien listalla kärkipäähän kipusi ”on oikea puolueusta”. Keskimäärää enemmän kokoomuksen tukijat suosivat myös päättäjää, jolla on sama kanta soteuudistukseen kuin äänestäjällä ja joka on korkeasti koulutettu. Vasemmistoliiton tukijat pitivät tärkeänä oikean puoluekannan ohella ehdokkaan sukupuolta.

SDP:n kannattajien profiili oli lähellä kansan keskiarvoa ja siten poikkeamiltaan varsin vähäverinen. Hieman keskimäärää kativatumpi oli henkilö, joka on aloitteellinen ja esiintymiskykyinen. Vihreiden vastaavassa kuviossa sen sijaan poikkeamat piirtyivät astetta selvemmiksi. Vihreiden kannattajille hyvän alueellisen päätöksentekijän tärkeä laadun tae oli korkea koulutus ja se, että ehdokas on kansanedustaja tai kunnan-/kaupunginvaltuutettu.

Perussuomalaisten tukijoiden mielestä aluevaltuustoehdokkaan tuli olla ”oman tiensä kulkija, tehdä ratkaisut päättäjistä piittaamatta”. Keskimäärää enemmän painoarvoa sai myös henkilö, jonka mielletään ajavan tinkimättömästi äänestäjän kaltaisten ihmisten etua.

Keskustan tukijat odottivat aluevaaliehdokkaan olevan myös suhteellisen tunnettu henkilö maakunnassa, jopa henkilökohtaisesti tuttu. Keskustan tukijoiden mieleen oli lisäksi ehdokas, joka on kansanedustaja ja ajaa kotikunnan etua.

5 Suhtautuminen maahanmuuttoon

Maahanmuuttomyönteisyys lisääntyi

Syksyllä 2021 selvitettiin suomalaisten suhtautumista maahanmuuttoon. Aiemmin vastaava tutkimus toteutettiin vuonna 2019. Suhtautumista maahanmuuttoon selvitettiin seuraavalla kysymyksellä.

”Viime aikoina on puhuttu maahanmuuttajista ja maahanmuutosta. Missä määrin nykyiseen verrattuna seuraaviin ryhmiin kuuluvia ihmisiä voisi mielestäsi muuttaa kotikuntaasi tai lähialueellesi (esim. maakuntaasi)?”

Enemmistö suomalaisista oli halukas ottamaan enemmän vastaan omaan kotikuntaan tai lähialueelle ulkomaalaisia työntekijöitä muista EU-maista (51 %). Useampi kuin kaksi viidestä (44 %) suhtautui myönteisesti myös ulkomaalaisiin opiskelijoihin.

Vajaa kolmannes (31 %) ilmoitti, että muista EU-maista voisi muuttaa omaan asuinympäristöön työnhakijoita yhtä paljon kuin ennenkin. Reilu kolmannes (35 %) oli valmis ottamaan opiskelijoita vastaan samassa määrin kuin aiemminkin. Vain pieni

vähemmistö suomalaisista oli supistamassa opiskelijoiden ja EU-työntekijöiden sijoittumista kotiseudulleen.

Suomalaisten näkemykset hajosivat kolmeen osaan kysyttäessä näkemyksiä ulkomaalaisten työntekijöiden vastaanottamisesta EU:n ulkopuolisista maista. Kaksi viidestä (39 %) toivoi tähän ryhmään kuuluvien muuttavan asuinympäristöönsä nykyistä enemmän. Vajaa kolmannes (29 %) oli säilyttämässä tilanteen ennallaan, ja neljännes (25 %) oli vähentämässä EU:n ulkopuolelta tulevien työntekijöiden määrää nykyisestä.

Kielteisimmin suomalaiset suhtautuivat pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin. Kaksi viidestä (40 %) oli halukas supistamaan nykyistä pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden sijoittumista kotiseudulleen. Vain neljännes (24 %) oli valmis vastaanottamaan tähän ryhmään kuuluvia nykyistä enemmän.

Maahanmuuttomyönteisyys kuitenkin lisääntyi vuoden 2019 helmikuusta. Aiempaa suurempi osa oli valmis vastaanottamaan kotiseudulleen ulkomaalaisia työntekijöitä, opiskelijoita sekä pakolaisia ja turvapaikanhakijoita.

Kuntatyyppi oli yhteydessä suhtautumisessa siihen, miten eri maahanmuuttajaryhmät sijoittuisivat lähiasuinseudulle. Pääkaupunkiseudulla ja muissa kaupungeissa asuvat suhtautuivat johdonmukaisesti keskimäärää myönteisemmin. Muuta väestöä varauksellisemmin asennoituivat maaseutumaisissa kunnissa asuvat.

Myös koulutustausta ja ammattiasema heijastuivat asenteisiin eri ryhmien maahanmuutosta. Korkeasti koulutetut ja ylemmät toimihenkilöt suhtautuivat muuta väestöä suopeammin maahanmuuttoon. Vähiten koulutusta saaneet, työntekijät ja työttömät asennoituivat keskimäärää nuivemmin.

Puoluekannan mukaan ääripäitä edustavat vihreiden ja perussuomalaisten kannattajat. Vihreiden kannattajat olivat keskimäärää taipuvaisempia lisäämään kaikkien ryhmien muuttoa omalle asuinseudulleen. Perussuomalaisten kannattajat puolestaan olivat vähentämässä maahanmuuttoa nykyisestä.

6 Kuntavaalit 2021

6.1 Syyt lähteä äänestämään tai jättää äänestämättä

Velvollisuuden tunne ajoi käyttämään ääntä kuntavaaleissa

Kesäkuussa 2021 selvitettiin suomalaisten näkemyksiä käydyistä kuntavaaleista. Kuntavaaleja lähestyttiin tiedustelemalla, mitkä tekijät vaikuttivat äänestämään lähtemiseen ja äänestämättä jättämiseen. Kuntavaaleissa äänestäneiltä tiedusteltiin syitä käydä äänestämässä ja kuntavaaleissa nukkuneilta vastaavasti syitä jättää äänestämättä.

Kuntavaaleissa äänestämässä käyneiltä tiedusteltiin, missä määrin eri asiat vaikuttivat siihen, että lähtivät äänestämään kuntavaaleissa. Tarkastelluista kuudestatoista tekijästä tärkeimmäksi äänestämään ajavaksi tekijäksi osoittautui velvollisuuden tunne. Enemmän kuin neljä viidestä (85 %) äänestäneestä arvioi, että äänestämisen kokeminen kansalaisvelvollisuudeksi vaikutti vaaliuurnille lähtemiseen paljon tai melko paljon. Tämä äänestysnormi on voimakas kaikissa ikäluokissa. Myös nuorista valtaosa (84 %) piti kuntavaaleissa äänestämässä käymistä kansalaisvelvollisuutena.

Muita merkittäviä vaaliuurnille ajavia tekijöitä olivat tunne äänen vaikuttavuudesta kotikunnan asioihin (79 %) ja vaalin lopputulokseen (72 %), hyvän ehdokkaan löytyminen (68 %) ja halu tukea jotakin ehdokasta (70 %). Vailla merkitystä ei ollut myöskään

halu tukea jotakin puoluetta (62 %). Joka toinen arvioi myös, että äänestämällä kuntavaaleissa pystyi vaikuttamaan koko valtakuntaa koskeviin asioihin, ei ainoastaan kotikunnan oloihin.

Tuloksista käy ilmi myös se, että eri tahojen suosituksilla ja kehoituksilla ei ollut merkittävää vaikutusta siihen, että lähdettiin äänestämään. Tätä ei ollut myöskään puolueiden toiminta kuntavaalin alla esimerkiksi EU:n elpymispakettia ja hallituksen kehysriihtä koskevissa asioissa. Vain reilu neljännes äänestäneistä arvioi puolueiden viime aikojen toiminnan ja kannanottojen vaikuttaneen paljon tai melko paljon.

Kaikkien puolueiden kannattajien mielestä velvollisuusnormi vaikutti ratkaisevasti siihen, että lähdettiin äänestämään kuntavaaleissa. Kaikkien puolueiden tukijoiden mielestä keskeisiä olivat myös tunne äänen vaikuttavuudesta kotikunnan asioihin ja kuntavaalin lopputulokseen.

SDP:n äänestäjät korostivat muita enemmän sitä, että äänestämällä voi vaikuttaa vaalin lopputulokseen ja kotikunnan asioihin. Perussuomalaisia äänestäneitä ajoi muita useammin vaaliuurnille halu vastustaa hallitusta ja puolueiden toiminta kuntavaalin alla esimerkiksi EU:n elpymispakettia ja hallituksen kehysriihtä koskevissa asioissa.

Kokoomuksen kannattajien näkemykset noudattelevat koko kansan arvioita keskimäärin. Hieman keskimäärää useammin äänestämässä käymisen motiivina oli hallituksen toimien vastustaminen. Keskustan kannattajat pitivät keskimäärää tärkeämpänä vaikuttimena hyvän ehdokkaan tukemista, vaikuttamista vaalin lopputulokseen ja omakohtaista hyötyä.

Vihreiden äänestäjien taustavaikuttimena oli keskimäärää useammin halu tukea vihreää aatetta ja puoluetta. Vihreiden kannattajat odottivat myös itse hyötyvänsä äänestämisestä. Vasemmistoliiton kannattajia ajoi äänestämässä käymiseen halu tukea aatetta, puoluetta ja tiettyä ehdokasta sekä usko äänestämisen vaikuttavuuteen.

Epäluottamus politiikkaan ja vaikeus löytää ehdokas olivat merkittävimmät syyt jättää äänestämättä

Äänestämättä jättämiseen vaikuttavia tekijöitä selvitettiin esittämällä 19-kohtainen lista mahdollisista syistä. Kutakin asiaa pyydettiin arvioimaan erikseen. Merkittävimmät yksittäiset äänes-

tämättömyyden syyt olivat epäluottamus politiikkaa kohtaan (77 % vaikutti ainakin jonkin verran), ei riittävää syytä lähteä äänestämään (67 %) ja vaikeus löytää sopiva ehdokas (66 %).

Muihin tärkeisiin syihin kuului se, että äänestämällä ei pysty vaikuttamaan kotikunnan asioihin (62 %). Selvä enemmistö (62 %) arvioi, että oli vaikeuksia löytää sopiva puolue. Enemmistö (58 %) ilmoitti myös, että puolueet eivät kyenneet tarjoamaan selkeitä vaihtoehtoja nykyiselle meiningille maassa.

Suoranaista protestointia ei tunnustettu keskeiseksi syyksi jättää äänestämättä. ”Halusi näpäyttää aiemmin kannatettua puoluetta” oli ainakin jonkinlainen syy vain reilulle viidennekselle (22 %). Se, että vaaleissa ei olisi ollut tarpeeksi menoa, meininkiä ja viihteellisyyttä, ei osoittautunut myöskään isoksi verukkeeksi jättää äänestämättä (23 %).

Tulokset muodostuivat varsin samansuuntaisiksi vuoden 2017 kuntavaalien jälkeen tehtyjen löydöksiensä kanssa. Muutoksia oli kuitenkin havaittavissa. Näyttäisi siltä, että silkka laiskuus oli aiempaa yleisemmin syy jättää äänestämättä. Aiempaa useampi arvioi myös, ettei ollut riittävää syytä äänestää ja asiat hoituivat muutenkin kohtuullisen hyvin. Aiempaa vähemmän tärkeä veruke oli se, ettei ole riittävästi tietoa.

Kuntavaaleissa nukkuneilta kysyttiin myös äänestämättä jättämisestä koskevan päätöksen ajankohtaa. Kaksi viidestä (39 %) kuntavaaleissa nukkuneista ilmoitti tehneensä ratkaisun äänestämättä jättämisestä jo monia kuukausia ennen vaaleja. Vuoden 2017 kuntavaaleissa näitä oli vain miltei joka toinen. Näyttäisi siltä, että 2021 kuntavaaleissa nukkuneet tekivät ratkaisun jättää äänestämättä tuntuvasti lähempänä vaalipäivää kuin vuonna 2017.

6.2 Puoluevalintaan vaikuttaneet tekijät

Aatteellisisideologiset tekijät selittivät puoluevalintaperusteita kuntavaaleissa

Viikko vuoden 2021 kuntavaalien jälkeen toteutetussa tutkimuksessa selvitettiin myös mielikuvia puoluevalinnan perusteista. Äänestäneiltä kysyttiin, missä määrin eri tekijät vaikuttivat siihen, minkä puolueen ehdokasta äänesti vaaleissa.

Tärkeimmäksi puoluevalintaan vaikuttavaksi tekijäksi viidestätoista mahdollisesta nousi puolueen aatteellinen linja (61 % vaikutti ratkaisevasti tai paljon). Aatteellisideologisten tekijöiden jälkeen kipusivat varsin vahvasti puolueen toiminta yleensä koko maassa (53 %) ja puoluekannan vakiintuneisuus (on puolueen vakituinen kannattaja) (46 %). Vailla merkitystä eivät olleet myöskään puolueen kyvykkyys ajaa sen sosiaaliryhmän etuja (43 %), johon vastaajat kuuluvat (intressiperustainen puoluevalinta) sekä puolueen toiminta kotikunnassa (39 %).

Puolueiden toiminta kotikunnassa oli valintaperusteena vähemmän merkityksellinen asia kuin puolueiden toiminta yleensä koko maassa (mielikuva valtakunnan tason politiikasta). Valintaperustelujen kärki kertoo, että aatteellisilla tekijöillä, perinteillä sekä mielikuvilla puolueen harjoittamasta politiikasta oli keskeinen rooli kuntavaalien puoluevalinnassa. Kaikkein vähiten tärkeitä, joskaan eivät merkityksettömiä, olivat ystävien ja tuttujen suositukset, protesti, halu näpäyttää päättäjiä, vaihtelun halu ja vaalikone.

Puoli vuotta ennen kuntavaaleja toteutetussa vastaavassa kyselyssä tärkeimmiksi valintatekijöiksi äänestäjät ilmoittivat pitkälti samat tekijät kuin vaalien jälkeen toteutetussa tutkimuksessa. Johtopäätös voisi olla, että vaalikampanja ei oleellisesti muuttanut puoluevalinnan tekijöiden painoarvoa.

Puoluevalinnan perusteet olivat pääpiirteissään samansuuntaisia kuin edellisissä kuntavaaleissa vuonna 2017. Kuitenkin tuntuja muutoksia oli havaittavissa. Monien tekijöiden painoarvo lisääntyi. Aiempaa selvästi enemmän merkitystä näyttäisi olleen aatteellisideologisilla tekijöillä ja puoluekannan vakiintuneisuudella. Osaselitys voi löytyä äänestysprosentin alhaisuudesta. Myös puolueen puheenjohtajalla ja puolueen edustajien tv-esiintymisellä arvioitiin olleen enemmän painoarvoa puoluevalinnassa kuin vuoden 2017 kuntavaaleissa.

Perussuomalaiset protestoivat, vihreiden ja vasemmistoliiton tukijat korostivat aatetta

Lähes kaikkien puolueiden kannattajien mielestä ratkaisevaa puoluevalinnassa oli se, mikä on kannatetun puolueen aatteellinen linja eli yleisnäkemyks siitä, millaiseksi puolueen pitäisi järjestää yhteiskunnalliset olot ja kuinka tämä tulisi tehdä.

Tulosten mukaan etenkin vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat painottavat keskimäärää enemmän aatteellisideologisia perusteita. SDP:n, vasemmistoliiton ja kokoomuksen tukijoiden keskuudessa keskimäärää ratkaisevampaa oli intressiäänestäminen eli puolueen kyvykkyys ajaa äänestäjien sosiaalisen viiteryhmän etuja.

Keskustan kannattajien keskuudessa pidettiin keskimäärää tärkeämpänä oikeastaan vain tapaa ja tottumusta. Kaikilla muilla tekijöillä oli keskimäärää vähemmän painoarvoa. Aatteellisilla tekijöillä ei ollut samaa merkitystä kuin vasemmistoa ja vihreitä äänestäneiden keskuudessa.

Kokoomuksen kannattajat poikkesivat muista siinä, että heidän keskuudessaan korostettiin intressiäänestämisen ohella muita enemmän puoluekannan vakiintuneisuutta ja tapaaäänestämistä. Kokoomusta äänestäneet eivät tunnista itsestään sitä, että olisivat äänestäneet protestiksi tai muutos- tai vaihtelunhalusta.

Perussuomalaisten kannattajien keskuudessa valintaperusteena oli keskimäärää useammin protesti ja muutoshalu. Perussuomalaisten tukijat korostivat myös puheenjohtajan vaikutusta sekä puolueen toimintaa yleensä maassamme. Vasemmistoliiton kannattajien joukossa korostui se, että monet valintaperusteet olivat keskimäärää tärkeämpiä.

7 Yhteiskuntapoliittiset arviot ja näkemykset

7.1 Suhtautuminen maan hallitukseen ja oppositioon

Hallituksen kykyihin luotettiin aiempaa vähemmän

Huhtikuussa 2021 selvitettiin suomalaisten suhtautumista maan hallitukseen ja oppositioon. Aluksi tiedusteltiin yleisarviota hallituksen (SDP, keskusta, vihreät, vasemmistoliitto ja RKP) kyvystä hoitaa maamme asioita seuraavan neljän vuoden aikana. Tämän jälkeen tiedusteltiin näkemystä opposition kyvystä tarjota vaihtoehtoja maan hallitukselle.

Suomalaisista puolet (51 %) arvioi, että hallituksen kyky hoitaa maan asioita on erittäin tai melko hyvä. Vajaa viidennes (18 %) suhtautui asiaan neutraalisti (ei hyvä eikä huono). Neljännes (26 %) epäili avoimesti maan hallituksen kyvykkyyttä.

Luottamus hallituksen kykyihin vähentyi vuodesta 2020. Hyvien arvosanojen osuus vähentyi yksitoista prosenttiyksikköä. Vuosi aiemmin vain reilu kolmannes uskoi hallituksen selviytvän erittäin tai melko hyvin.

Näkemyksiä Marinin hallituksen kyvyistä hoitaa maan asioita voi verrata arvioihin Sipilän hallituksen kyvykkyydestä vastaavana ajankohtana, noin kaksi vuotta hallituspuhjan muodostamisen

jälkeen. Luottamus Marinin hallitukseen näytti tuntuvasti suuremmalta kuin usko Sipilän hallitukseen oli kesäkuun alussa 2017.

Hallitus–oppositio-asetelma heijastui arvioissa maan hallituksen kyvykkyydestä. Hallituspuolueiden kannattajista lähes neljä viidestä (78 %) arvioi hallituksen kyvyn hyväksi. Epäuskoisia sai etsiä suurennuslasilla (7 %). Oppositiopuolueiden kannattajista vain viidennes (21 %) luotti maan hallituksen kykyihin ja enemmistö epäili (57 %).

Puoluekannan mukaan vakuuttuneimpia hallituksen onnistumisesta olivat SDP:n (92 %), vihreiden (90 %) ja vasemmistoliiton (87 %) tukijat. Keskustan kannattajien usko ei ollut ollenkaan samaa tasoa. Keskustan tukijoista alle puolet (48 %) arvioi hallituksen kyvyn hoitaa maan asioita hyväksi. Keskustan kannattajista yli viidennes (22 %) oli avoimen epäluuloisia. Keskustan kannattajien luottamus maan hallitukseen vähentyi vajaan vuoden aikana (67 % → 48 %).

Usko oppositioon säilyi kutakuinkin ennallaan

Näkemykset opposition kyvystä tarjota vaihtoehtoja maan hallitukselle olivat käänteisiä arvioihin maan hallituksen kyvykkyydestä. Vain reilu neljännes (28 %) uskoi opposition kyvyn erittäin tai melko hyväksi. Kaksi viidestä (40 %) epäili opposition kyvykkyyttä.

Usko oppositioon on pysytellyt kutakuinkin vakiona eri mitauksissa. Usko nykyopposition kykyihin tarjota vaihtoehtoja maan hallitukselle oli 2021 kuitenkin hieman suurempaa kuin edellisellä vaalikaudella vastaavana ajankohtana, jolloin nykyiset hallituspuolueet olivat oppositiossa.

Oppositiopuolueiden kannattajien enemmistö (59 %) otaksui opposition kyvyn tarjota vaihtoehtoja maan hallitukselle vähintään melko hyväksi. Perussuomalaisen kannattajista kaksi kolmesta (68 %) uskoi opposition kykyihin ja kokoomuksen kannattajista vähän yli puolet (53 %). Hallituspuolueiden kannattajat eivät ymmärrettävästi noteeranneet oppositiota juuri miksiäkään.

Uskoa hallituksen ja opposition kykyihin selvitettiin tutkimuksessa myös kolmella asenneväittämällä. Enemmistö (56 %) suomalaisista torjui ajatuksen, että maan nykyinen hallitus hajoaisi ennen seuraavia tavanomaisia eduskuntavaaleja. Noin neljännes

(23 %) oli epäuskoisia ja arvioi hallituksen hajoavan ennen aikojaan. Mielipiteet eivät ole juurikaan muuttuneet vuoden takaisesta.

Suomalaiset jakaantuvat kahtia siinä, millaisia päätöksiä tehtäisiin, jos oppositiopuolueet tai osa niistä olisi mukana maan hallituksessa. Alle kolmannes (31 %) arvioi, että päätökset parantuisivat, jos oppositiopuolueet tai osa niistä olisi mukana hallituksessa. Reilu kaksi viidesosaa (43 %) tyrmäsi ajatuksen. Usko oppositiopuolueiden kykyihin tarjota apuja maan hallitukselle säilyi kutakuinkin ennallaan verrattuna vuoteen 2020.

Suomalaisista vain noin neljännes (23 %) oli sitä mieltä, että maan hallituksen pitäisi erota ja maahan muodostaa laajapohjaisempi hallitus. Enemmistö (56 %) vastusti ajatusta uudesta laajapohjaisesta hallituksesta kesken vaalikauden. Vain perussuomalaisten kannattajien keskuudessa enemmistö (61 %) toivoi, että hallitus hajoaisi ja maahan muodostettaisiin laajapohjaisempi uusi hallitus.

7.2 Arvosanat maan hallitukselle

Parhaat arvოსanat hallitukselle koronaviruksen taltuttamisessa, heikoimmat työllisyyden hoidossa

Keväällä 2021 selvitettiin myös mielipiteitä maan hallituksen onnistumisesta eri asioissa. Vastaajien tuli antaa arvio hallituksen onnistumisesta kaikkiaan 13:ssa eri asiassa. Leimaa-antavaa tuloksissa on se, että väestö jossain määrin kitsasteli hyvien arvosanojen antamisessa. Enemmistö väestöstä antoi hallitukselle kiitosta vain yhdessä asiassa, toimissa koronaviruksen taltuttamiseksi (55 %).

Hallitus sai näkyvässä määrin suitsutusta myös koulutukseen ja sivistykseen liittyvissä asioissa (45 %) sekä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa (44 %). Kaksi viidestä antoi hallitukselle erittäin tai melko hyvän arvოსanan myös sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa (39 %) sekä ympäristön- ja luonnon-suojelussa (38 %). Näkyvässä määrin tyytymättömyyttä kohdentui lähinnä neljään asiaan, työllisyyteen, maan talouden tilaan, yrityselämän tukemiseen sekä verotukseen.

Kansalaisten suhtautumisesta hallitukseen kertoo hyvin myös se, miten hallitus on onnistunut vastaajien itsensä ja heidän

perheidensä tarpeiden huomioonottamisessa. Tässä asiassa tyytyväisiä löytyi vajaan kolmasosan (31 %) verran ja tyytymättömiä oli yli neljännes (28 %). Vajaa kolmannes (30 %) arvioi hallituksen onnistuneen tässä asiassa jotenkuten (ei hyvin, ei huonosti).

Arvosanat maan hallitukselle heikentyivät vuoden 2020 kesäkuusta lähes kautta linjan. Eniten tiputusta kohdentui toimiin koronaviruksen taltuttamiseksi ja yrityselämän tukemiseksi. Näkyvää heikennystä ilmeni myös arvioissa hallituksen onnistumisesta koulutusta koskevissa asioissa ja vastaajien tarpeiden huomioonottamisessa.

Näkemyksiä hallituksen onnistumisesta oli mahdollista verrata arvioihin Juha Sipilän hallituksen toimista edellisellä vaalikaudella vastaavana ajankohtana, noin kaksi vuotta eduskuntavaalien jälkeen. Marinin hallitus sai monilta kohdin enemmän hyviä arvosanoja ja vähemmän huonoja verrattuna Juha Sipilän hallitukseen.

Sukupuolten väliset erot näkyivät siten, että miehet antoivat maan hallitukselle eri asioissa naisia enemmän huonoja arvosanoja. Myös aiemmissa tutkimuksissa on näkynyt se, että hallituksen toimet epäilyttävät miehiä enemmän kuin naisia.

Keskustan kannattajat olivat monilta osin varsin vaisuja todistamaan hallituksen puolesta

Puoluekanta heijastui näkemyksissä. Oppositio puolueiden kannattajille tuotti tuskaa antaa hallitukselle hyviä arvosanoja. Kuitenkin toimissa koronaviruksen taltuttamiseksi yli kolmannes (36 %) myös oppositio puolueiden tukijoista kiitteli maan hallitusta. Hallitus puolueiden tukijat antoivat hallitukselle hyviä arvosanoja lähes kaikissa asioissa. Hieman vähemmän kiihkeästi hallitus puolueiden tukijat jakoivat tunnustusta työllisyysasioiden hoitamisessa.

Yksittäisistä puoluekannan mukaisista eroista voi todeta, että SDP:n kannattajat olivat kaikkein tyytyväisimpiä hallituksen toimintaan. Myös vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat hurrasivat hallitukselle lähes asiasta riippumatta. Keskustan kannattajat olivat monilta osin varsin vaisuja todistamaan hallituksen puolesta. Enemmistö keskustan kannattajista kiitteli hallitusta oikeastaan vain yhdessä kohdin, toimissa koronaviruksen taltuttamiseksi

(52 %). Hallituksen onnistuminen maan talouden tilan parantamiseksi arvelutti monia keskustan kannattajia. Perussuomalaisien kannattajat edustavat ääripäätä, jossa kiitoksia hallitukselle ei saanut edes hohtimilla kiskomalla.

Kaikkien hyvien arvosanojen keskiarvo kertoo, että kansalaisista reilu kolmannes (35 %) oli keväällä 2021 tyytyväinen maan hallituksen toimiin eri asioissa ja yli neljännes (27 %) tyytymätön. Reilu neljännes (27 %) arvioi hallituksen onnistuneen eri asioissa jollakin tavoin, vaikkakin osaksi kompuroiden. Vuoden 2020 kesästä hyvien arvosanojen keskiarvo vähentyi seitsemällä prosenttiyksiköllä.

7.3 Näkemykset EU:n elvytyspaketista

Enemmistö hyväksyi EU:n elvytyspaketin, vaikka sen arvioitiin heikentävän Suomen taloutta

Huhtikuussa 2021 selvitettiin kansalaisten suhtautumista EU:n elvytyspakettiin. Moniosaisessa kysymyssarjassa vastaajien tuli arvioida erilaisia väitteitä sen mukaan, miten ne vastaavat henkilökohtaista näkemystä asiasta. Väitteiden sisällöllinen kirjo oli moniaineksinen ja ristiriitainen, aivan kuten asiasta käytävä julkinen keskustelukin, josta kysymysosiot on johdettu.

Kysymyssarjan aluksi vastaajille kerrottiin, että EU:n elvytyspaketin koko on 750 miljardia euroa, josta 390 miljardia on suoria avustuksia eri maille. Suomi on paketissa nettomaksaja. Suomi on saamassa noin 2,7 miljardia kolmen vuoden aikana ensi vuodesta lähtien. Suomen arvioitu maksuosuus on 6,6 miljardia euroa, joka maksetaan vuosien 2028–2058 aikana.

Yleissilmäys tuloksiin kertoi, että suomalaisilla oli jossain määrin toisilleen korville lyöviä, osin jäsentymättömiä näkemyksiä EU:n elvytyspaketista. Enemmistö kansalaisista kuitenkin hyväksyi elvytyspaketin (55 %) EU:n yhtenäisyyden ja koossapysymisen tähden. Enemmistön (56 %) mielestä elvytyspaketti on hyvä markkinoiden luottamuksen säilyttämiseksi ja EU-alueen romahduksen ehkäisemiseksi.

Samaan hengenvetoon silti puolet suomalaisista arvioi EU:n elvytyspaketin heikentävän liiaksi Suomen taloutta (51 %) ja sen

olevan turhanaikainen tulonsiirto etelän EU-maille (48 %). Enemmistö väestöstä myös tyrmäsi sen, että EU-maissa elvytysrahat käytettäisiin oikeisiin (hyödyllisiin) tarkoituksiin (52 %). Lähes joka toinen katsoi, että Suomen olisi pitänyt itse lainata 6,6 miljardia ja elvyttää sillä vain omaa talouttaan (44 %).

Kansalaiset jakaantuivat kahteen tasavahvaan leiriin, kun tiedusteltiin näkemyksiä elvytyspaketin hyödyistä Suomelle. Kaksi viidestä (39 %) arvioi, että Etelä-Euroopan nettosaajamaiden elvyttämisestä on hyötyä myös Suomen viennille. Samansuuruinen joukko torjui tällaisen olettan (41 %). Kaksi viidestä (40 %) uskoi, että elvytyspaketin ansiosta Suomi hyötyy ja pääsee osaksi muiden maiden elvytystä. Vastaavansuuruinen joukko oli epäuskoinen.

Huomattavalla osalla suomalaisista ei ollut mielipidettä osaan EU:n elvytyspakettia sivuavia kysymyksiä. Yli neljänneksellä (28 %) ei ollut mielipidettä siihen, olisiko ollut parempi, että Suomi olisi lainannut 6,6 miljardia ja elvyttänyt sillä vain omaa talouttaan. Kolmannes (34 %) ei osannut ottaa kantaa siihen, onko EU:n elvytysrahan jakaminen turhaa, koska se tapahtuu mahdollisen nousukauden aikana.

Ikääntyneet suhtautuivat elvytyspakettiin suojeammin kuin nuoret

Sukupuoli erotteli jonkin verran näkemyksiä. Miehillä oli naisia selkeämpiä näkemyksiä sekä EU:n elvytyspaketin puolesta että vastaan. Naisista selvästi miehiä suurempi osa ei pystynyt ottamaan kantaa tukipakettia koskeviin väitteisiin.

Näkemykset olivat eräiltä osin sidoksissa vastaajien ikään. Ikään-tyneimpien, yli 60-vuotiaiden joukossa oli keskimäärää enemmän niitä, jotka olivat valmiita hyväksymään elvytyspaketin, koska EU:n yhtenäisyys ja koossapysyminen on myös Suomen etu. Nuoret, 18–30-vuotiaat, eivät olleet lainkaan yhtä varmoja asiasta. Nuorten keskuudessa oli keskimäärää enemmän niitä, joiden mielestä elvytyspakettia ei olisi pitänyt hyväksyä, vaikka seuraamuk-sena tapahtuisi EU:n toimintakyvyn ja aseman heikentyminen maailman taloudessa.

Hallitus–oppositio-asetelma heijastui vastauksissa. Hallitus-puolueiden kannattajat suhtautuivat kaikilta osin suojeammin

EU:n elvytyspakettiin kuin opposition tukijat. Hallituspuolueiden kannattajista kolme neljästä (75 %) siunasi elvytyspaketin EU:n yhtenäisyyden ja koossapysymisen takia. Oppositioapuolueiden kannattajista tälle kannalle asettui vain vajaa kaksi viidestä (38 %).

Puoluekanta oli yhteydessä elvytyspakettia koskeviin väittämiin. Yksittäisten puolueiden kannattajien vastauksista kävi ilmi, että SDP:n kannattajat olivat muita alttiimpia hyväksymään elvytyspaketin ja uskomaan sen hyötyihin Suomelle. Myös vihreiden ja vasemmistoliiton tukijat myötäilivät pitkälle SDP:n kannattajien näkemyksiä. Sen sijaan keskustan kannattajat erottuivat muista hallituspuolueiden tukijoista. Keskustan kannattajista enemmistö arvioi, että elvytyspaketti heikentää Suomen taloutta liian paljon, ja epäilee, ettei se hyödytä Suomea.

Kokoomuksen kannattajat olivat valmiita hyväksymään elvytyspaketin mutta pitkin hampain. Enemmistö kokoomuksen tukijoista arvioi elvytyspaketin olevan turhanpäiväinen tulonsiirto etelän EU-maille. Myös he epäilivät paketin hyötyjä Suomelle ja tukirahaa käytettävän väärin tarkoituksiin.

Perussuomalaisten kannattajat torjuivat elvytyspaketin yksiselitteisesti. Neljä viidestä ei hyväksynyt elvytyspakettia missään oloissa. He eivät nähneet elvytyspaketissa juuri mitään hyvää. Valtaosan mielestä Suomen olisi ollut parempi lainata itse elvytysrahat ja käyttää ne omiin tarkoituksiin.

7.4 Suhtautuminen talouden vakauttamiskeinoihin

Suomalaiset suhtautuivat talouden vakautustoimiin aiempaa varauksellisemmin

Keväällä 2021 selvitettiin kansalaisten kantoja koronaviruspandemian sopeuttamistoimien arvioituun jälkihoitoon ja talouden arvioituihin sopeuttamistoimiin. Tutkimus oli jatkoa aiemmin kesäkuussa 2020 toteutettuun kyselyyn, jossa vastaajat ottivat kantaa talousviisaiden ehdotuksiin työllisyyden ja talouden saattamiseksi kasvu-uralle.

Koronakriisin jälkeiseen talouden vakautusvaiheeseen liittyen vastaajille esitettiin lista uudistus- ja sopeutustoimia. Tavoitteena oli selvittää, mitkä keinoista olisivat niitä, joita kannatetaan,

mitkä sellaisia, jotka tavalla tai toisella oltaisiin valmiita hyväksymään, ja mitkä taas niitä, joita ei missään tapauksessa siedettäisi. Kysymys johdantoiheen kuului seuraavasti.

”Koronaviruspandemia vaikuttaa maailman talouteen. Suomenkin talous on supistunut. Joudumme ottamaan paljon lisää velkaa. Joskus myöhemmin edessä on talouden vakauttaminen ja sopeuttamistoimet. Miten suhtaudut seuraaviin mahdollisiin ratkaisuihin maan taloudessa, jos ajattelet asiaa pidemmällä yli kolmen vuoden tähtäimellä?”

Tuloksia voi tarkastella monella eri tavalla. Tuloksista piirtyi kuva, jonka mukaan vain muutamat keinot, jos mitkään, olivat sellaisia, joita suoranaisesti oltiin halukkaita käyttämään. Enemmistön kannattamia keinoja ei löytynyt yhtään. Vajaa puolet kuitenkin kannatti avoimesti isojen julkisten hankintojen lykkäämistä ja karsimista (47 % kannatti), hävittäjähankintojen siirtoa useamman vuoden päähän aiemmin suunnitellusta aikataulusta (45 %) ja työperäisen maahanmuuton helpottamista (44 %). Näkyvässä määrin kannatusta sai myös paikallisen sopimisen lisääminen (38 %).

Kaikki muut talouden uudistus- ja sopeutustoimet olivat sellaisia, joiden toteuttaminen tuntui maistuvan enemmän tai vähemmän pahalta. Enemmistö kuitenkin uskoi sietävänsä niitä ”pitkin hampain”. Tällaisiin toimenpiteisiin kuuluivat ainakin verojen korottaminen, julkisten palveluiden ja sosiaalietuuksien leikkaukset, palvelumaksujen korotukset sekä eläkkeelle siirtymisen vaikeuttaminen. Ongelmaksi saattaisi kuitenkin nousta keinon vastentahtoinen hyväksyminen. Se olisi monen ihmisen kohdalla lähempänä kielteistä kuin myönteistä suhtautumista.

Keinoja, joihin kohdentui eniten ehdotonta vastustusta (ei hyväksy ollenkaan), olivat eläkeiän korottaminen ja eläkkeelle siirtymisen hankaloittaminen (43 %) ja verojen korottaminen (42 %).

Osana erilaisia ehdotuksia testattiin myös suhtautumista lainanoton lisäämiseen entisestään, vaikka se ei olekaan talouden uudistus- tai sopeuttamistoimi. Kansalaiset eivät ilahtuneet ajatuksesta kasvattaa lainaa entisestään, mutta joka toinen oli vähintäänkin valmis hyväksymään tällaisen menettelyn. Kaksi viidestä (40 %) suhtautui lainan ottamisen lisäämiseen ehdottoman kielteisesti.

Mielipiteet muuttuivat yleisilmeeltään jonkin verran vuoden 2020 kesäkuusta aiempaa varauksellisemmiksi. Aikaisempaa selvästi kielteisemmin suhtauduttiin etenkin lainanoton lisäämiseen ja verojen korotuksiin. Myös suhtautuminen isojen julkisten hankintojen lykkäämiseen ja hävittäjähankintojen siirtämiseen tulevaisuuteen muuttui varauksellisemmaksi. Ainoa asia, johon suhtauduttiin hieman suopeammin, on työperäisen maahanmuuton helpottaminen.

Keskustan kannattajat olivat lähempänä kokoomuksen tukijoita kuin vasemmistopuolueiden ja vihreiden kannattajia

Puoluekanta oli yhteydessä näkemyksiin erilaisten talouden sopeutustoimien hyväksyttävyyteen. Hallituspuolueiden tukijat suhtautuivat keskimäärää myönteisemmin hävittäjähankintojen myöhentämiseen, veronkorotuksiin, elinkeinoelämän tukien karsimiseen ja työperäisen maahanmuuton helpottamiseen.

Oppositiopuolueiden kannattajien oli vaivattomampaa hyväksyä palveluiden ja etuuksien leikkaukset verrattuna hallituspuolueiden tukijoihin. Etenkin paikallisen sopimisen lisääminen työpaikoilla oli oppositiopuolueiden kannattajien mieleinen toimenpide. Verojen korottamista ja lainanoton lisäämistä oppositio-
puolueiden tukijat näyttivät kavahtavan toisin kuin hallituspuolueiden kannattajat.

Yksittäisten puolueiden kannattajien eroista on syytä mainita se, että hallituspuolueista keskustan kannattajien näkemykset osuivat monilta kohdin lähemmäksi kokoomuksen kuin vasemmistopuolueiden ja vihreiden tukijoita. Näin etenkin, kun tarkasteltiin näkemyksiä verojen korotuksista, palvelumaksujen korotuksista, etuuksien leikkauksista ja paikallisen sopimisen lisäämisestä työpaikoilla.

Jos vasemmistopuolueiden ja vihreiden kannattajat saisivat yksinään päättää, sosiaali- ja työttömyysetuja ei luultavasi leikattaisi. Veroja ehkä saatettaisiin korottaa, elinkeinoelämän tukia karsia, työperäistä maahanmuuttoa helpottaa ja lainanottoa lisätä. Näitä toimia oltiin ainakin valmiita suvaitsemaan.

Ikätekijä näyttäytyi suhtautumisessa talouden uudistamis- ja sopeuttamistoimiin. Ikääntyneimmät, yli 60-vuotiaat, suhtautuivat keskimäärää suopeammin julkisten palveluiden leikkaamiseen

ja palvelumaksujen korotuksiin sekä paikallisen sopimisen lisäämiseen työpaikoilla. Ikääntyneet ja eläkeläiset hyväksyivät eläkeiän korottamisen ja eläkkeelle siirtymisen vaikeuttamisen, mutta eläkeikää lähestyviä (51–60-vuotiaita) tällainen ehdotus suorastaan kauhistutti.

Nuoremmat ikäluokat, etenkin 18–30-vuotiaat, suhtautuivat keskimäärää hyväksyvämmiin eläkkeelle siirtymisen vaikeuttamiseen ja lainanoton lisäämiseen. Julkisten ja hyvinvointipalveluiden leikkauksiin nuoremmat ikäluokat suhtautuivat ikääntyviä torjuvammin.

7.5 Suomalaisten luottamus tulevaisuuteen

Enemmistö suhtautui toiveikkaasti henkilökohtaiseen tulevaisuuteen

Keväällä 2021 selvitettiin suomalaisten suhtautumista tulevaisuuteen. Vastaajille esitettiin seuraava kysymys johdantoineen:

”Monet yhteiskunnalliset, taloudelliset, teknologiset, ekologiset ja poliittiset tekijät muuttavat maailmaamme sekä hyvässä että pahassa. Kuinka optimistisesti (toiveikkaasti) tai pessimistisesti (toivottomasti) suhtaudut tulevaisuuteen seuraavissa asioissa?”

Yhdestätoista punninnan kohteena olevasta asiasta löytyi kolme asiaa, joihin suomalaisten enemmistö suhtautui erittäin tai melko optimistisesti. Enemmistö oli luottavainen oman tulevaisuutensa (61 %), Suomen tulevaisuuden (55 %) ja kotikunnan tulevaisuuden (53 %) osalta. Lähes joka toinen suhtautui toiveikkaasti myös mahdollisuuksiin tehdä mielekästä työtä (48 %) ja ihmisten kykyyn tulla säällisesti taloudellisesti toimeen (45 %).

Ihmisten vaikutusmahdollisuudet, yhtenäisyyden tunne kansallisesti, arviot EU:n tulevaisuudesta ja ihmisten luottamus toisiinsa olivat asioita, joissa näkemykset polarisoituivat. Näkyvä vähemmistö oli optimistinen, osa pessimistinen, osa välimaastoon sijoittuvia. Optimistiset näkemykset peittosivat pessimistiset kaikissa kohdin lukuun ottamatta yhtä asiaa. Suomalaisista lähes joka toinen (45 %) suhtautui pessimistisesti luottamukseen politiikkaan.

Vain viidesosa (21 %) kansalaisista oli toiveikas, mitä tapahtuu luottamukselle politiikkaan.

Tuloksista huokui tulevaisuuden kuva, jossa ihmisten suhde politiikkaan rapautuu, mutta omaan tulevaisuuteen luotetaan. Sosiaalinen hyväosaisuus selitti näkemyksiä tulevaisuudesta. Heikommin koulutetut, työntekijät ja pienempituloiset olivat keskimäärää useammin pessimistisiä. Korkeasti koulutetut ja hyväosaiset olivat pääsääntöisesti optimistisempia.

Naisten ja miesten erot eivät olleet järisyttävän suuria. Miesten keskuudessa oli kuitenkin naisia enemmän niitä, jotka suhtautuivat eri asioihin enemmän tai vähemmän pessimistisesti. Ero oli näkyvä etenkin arvioitaessa EU:n tulevaisuutta.

Nuorten ja ikääntyneiden eroista voi todeta, että nuorten, 18–30-vuotiaiden, keskuudessa keskimäärää enemmän optimistisiä kohdentui kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia kohtaan. Ikääntyneet, yli 60-vuotiaat, eivät olleet yhtä toiveikkaita. Nuoret myös olivat vähemmän pessimistisiä kysyttäessä arviota, mitä tapahtuu luottamukselle politiikkaan. Ikääntyneet ja keski-ikäiset olivat tässä asiassa jokseenkin synkillä mielin. Oman henkilökohtaisen tulevaisuuden suhteen keskivertoa toiveikkaampia olivat ikääntyneet, yli 60-vuotiaat, ja eläkeikää lähestyvät, 51–60-vuotiaat.

Hallitus–oppositio-asetelma näyttäytyi tuloksissa siten, että hallituspuolueiden kannattajat olivat pääsääntöisesti optimistisempia kuin opposition tukijat. Suurimmat erot koskivat näkemyksiä kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien kehityksestä ja luottamuksesta politiikkaan. Myös arviot Suomen ja EU:n kehityksestä poikkesivat suuresti toisistaan.

SDP:n kannattajat toiveikkaita, perussuomalaisen tukijat pessimistisiä

Puoluekanta oli yhteydessä näkemyksiin tulevaisuudesta eri asioissa. Puolueiden kannattajilla oli toisistaan poikkeavia optimismin ja pessimismin kohteita. Kokoomuksen ja vihreiden kannattajat luottivat siihen, että ihmisillä on vastaisuudessa mahdollisuuksia tulla säällisesti taloudellisesti toimeen ja tehdä mielekästä työtä. He olivat vakuuttuneita myös siitä, että henkilökohtaisen tulevaisuuden sekä kotikunnan ja Suomen näkymät ovat varsin auvoisia.

SDP:n tukijat olivat keskimäärää toiveikkaampia ihmisten vaikutusmahdollisuuksien, toimeentulon ja työn osalta. Heillä oli vahva usko myös siihen, että henkilökohtainen ja Suomen tulevaisuus ovat turvattuja. Keskustan kannattajat luottivat myös ihmisten mahdollisuuksiin tulla vastaisuudessa toimeen, mutta etenkin kotikunnan tulevaisuuteen suhtauduttiin toiveikkain mielin. Vasemmistoliiton tukijat luottivat Suomen tulevaisuuteen, mutta monet muut asiat epäilyttivät. Etenkin suhde yrityksiin oli varsin synkeä.

Perussuomalaisen tukijat muodostivat muiden puolueiden kannattajakunnista suuresti poikkeavan ryhmän. Optimistisia visioita sai kiskoa miltei hohtimilla. Näkemykset painoutuivat pessimismin suuntaan kaikissa asioissa lukuun ottamatta arviota henkilökohtaisesta tulevaisuudesta.

Tuloksia on mahdollista tarkastella vertailemalla puolueiden kannattajia toisiinsa kokonaisuutena. Ensin optimistisista visioista on vähennetty pessimistiset yhdessätoista asiassa. Tämän jälkeen laskettiin optimismi–pessimismi-erotusten keskiarvot. Lopputuloksena on indeksiluku, joka kertoo, paljonko puolueiden kannattajat poikkesivat toisistaan optimistiseen tai pessimistiseen suuntaan.

Tällä tavalla tarkasteltuna optimistisimpia olivat vihreiden ja kokoomuksen tukijat. Perussuomalaisen lukema painui pakka- sen puolelle. Perussuomalaisen tavoin miinukselle synkkämieliseen suuntaan ohjautuivat myös vaaleissa todennäköisesti nukkuvien näkemykset tulevaisuudesta.

Kuinka optimistisesti tai pessimistisesti suhtautuu tulevaisuudessa eri asioihin, arviointien kokonaiserot puolueiden kannattajien keskuudessa (11 asiasta laskettujen optimismi–pessimismi-indeksien keskiarvot):

SDP	+39
Perussuomalaiset	–26
Kokoomus	+44
Keskusta	+40
Vihreät	+47
Vasemmistoliitto	+15
Ei äänestäisi	–20

7.6 Suhtautuminen erilaisiin kansalaisvaikuttamisen muotoihin

Valtaosa torjui ”maalittamisen” ja liikenteen estämisen päättäjiin vaikuttamiseksi

Joulukuussa 2021 tiedusteltiin suhtautumista erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja protestitoiminnan muotoihin. Vastaajille lueteltiin kaikkiaan yksitoista kansalaisvaikuttamisen muotoa ja jokaiseen tuli vastata erikseen, onko tehnyt tekoa, saattaisiko tehdä vai ei tekisi missään tapauksessa asiassa, jonka kokee erittäin tärkeäksi.

Lähes joka toinen (47 %) kertoi allekirjoittaneensa kansalaisaloitteen lainsäädäntöön vaikuttamiseksi, ja kaksi viidestä (40 %) saattoi kuvitella allekirjoittavansa jonkin tärkeän asian puolesta. Vain yksi kahdestakymmenestä (5 %) sanoi kansalaisaloitteen allekirjoittamisen olevan täysin poissuljettu toimenpide.

Kaikki muut vaikuttamisen muodot näyttäisivät olleen pienen vähemmistön käytössä. Valtaosa väestöstä oli kuitenkin osallistunut tai kertoi saattavansa ottaa osaa tärkeäksi kokemassaan asiassa some- tai nettiäänestyksiin (18 % tehnyt + 54 % saattaisi tehdä) sekä osto- tai maksulakkoihin (20 % + 47 %).

Enemmistö väestöstä oli sitä mieltä, että saattaisi osallistua myös lakkoihin palkkojen tai muiden työsuhteen ehtojen parantamiseksi (12 % + 49 %). Mielenosoitukset päättäjien painostamiseksi saivat lähes joka toisen tuen (7 % + 39 %). Puolet suomalaisista antoi jossakin tilanteissa siunauksen työtaisteluille maan hallituksen painostamiseksi (poliittinen lakko). Väestöstä yksi kahdestakymmenestä (5 %) sanoi osallistuneensa poliittiseen lakkoon ja enemmän kuin kaksi viidestä (44 %) kertoi voivansa osallistua asian niin vaatiessa. Reilu neljännes (27 %) tuomitsi poliittiset lakot kaikissa olosuhteissa.

Lakien noudattamatta jättäminen jakoi kansaa. Lähes joka toinen (45 %) sanoi, ettei voisi koskaan rikkoa lakia, jota itse tai monet muut ihmiset pitävät huonona. Kolmannes oli kuitenkin joko tehnyt tällaisen teon tai saattaisi tehdä sen (6 % + 27 %). Sen sijaan sellainen radikaali suora toiminta, joka piti sisällään rakennusten tai tehtaiden valtaamista päättäjien painostamiseksi, sai enemmistön tuomion (73 %). Noin kuudesosa väestöstä oli valmis osallistumaan tämänkaltaiseen radikaaliin toimintaan.

Valtaosa kansasta torjui katujen, teiden ja liikenteen estämisen päättäjien painostamiseksi muuttamaan toimintatapoja tai päätöksiä (70 %). Viidesosa oli ymmärtämässä tekoja liikenteen häiritsemiseksi. Suomalaiset tuomitsivat myös ”maalittamisen”, henkilöiden järjestelmällisen häirinnän ja mustamaalaamisen somessa päätöksentekoon vaikuttamiseksi (80 %).

Suomalaisten suhtautuminen kansalaisvaikuttamisen muotoihin muuttui vuodesta 2018 siten, että epä tietoisuus voimistui. Aiempaa suurempi osa ei pystynyt ottamaan kantaa. Suoranaisiin lakien rikkomisiin suomalaiset suhtautuivat aiempaa nuivemmin.

Nuoret ymmärsivät radikaaleja tekoja

Ikä oli yhteydessä näkemyksiin. Nuoret suhtautuivat erilaisiin kansalaisvaikuttamisen muotoihin ymmärtävämmiin kuin ikäänntyneet. Selvä enemmistö nuorista, 18–30-vuotiaista, kertoi voivansa osallistua työtaisteluihin tai poliittisiin lakkoihin. Ikäänntyneemmät, yli 60-vuotiaat, olivat selvästi varovaisempia näkemyksissään. Nuorista puolet (48 %) antoi siunauksensa lakien rikkomiselle, mikäli lait koetaan huonoiksi. Yli neljännes (28 %) nuorista oli valmis osallistumaan myös rakennusten tai tehtaiden valtaamiseen painostaakseen päättäjiä. Nuorista yli neljännes oli halukkaita ottamaan osaa myös liikenteen estämiseen päättäjien painostamiseksi (28 %).

Hallitus–oppositio-asetelma heijastui näkemyksissä eri tekosten hyväksyttävyydestä. Hallituspuolueiden kannattajat suhtautuivat kaikenlaisiin tekoihin myönteisemmin kuin oppositiopuolueiden tukijat. Ero näyttäytyi suurimmillaan suhtautumisessa mielenosoituksiin ja boikotteihin.

Yksittäisten puolueiden kannattajista ”radikaaleimmiksi” osoittautuivat vasemmistoliiton tukijat. Tämän jälkeen laskevassa järjestyksessä tulevat vihreiden, perussuomalaisten ja SDP:n kannattajat. Keskustan ja kokoomuksen äänestäjät olivat näillä protestialttiutta kuvaavilla mittareilla selvästi sovinnaisempia kuin muiden puolueiden tukijat.

Puolueiden kannattajien sijoittuminen protestialttiusmittarilla (eri osallistumismuotojen keskiarvo, on tehnyt tai saattaisi tehdä)

<i>Vasemmistoliitto</i>	66 %
<i>Vihreät</i>	63 %
<i>Perussuomalaiset</i>	53 %
<i>SDP</i>	50 %
<i>Keskusta</i>	41 %
<i>Kokoomus</i>	35 %

7.7 Suomalaisten ylpeydenaiheet

Suomalaiset tuntevat ylpeyttä kotimaan luonnosta, hyvistä julkisista palveluista ja alhaisesta rikollisuudesta keskustellessaan ulkomaalaisten kanssa

Keväällä 2021 selvitettiin suomalaisten ylpeyden aiheita. Ylpeys on yksi ihmisen tunnetiloista. Kansallisella ylpeydellä tarkoitetaan myönteisten tekijöiden kokonaisuutta, jota ihmiset tuntevat kotimaataan kohtaan. Se pitää sisällään kunnioituksen, arvannon tunteen omaa kansakuntaa ja sen saavutuksia kohtaan.

Vastaajille esitettiin viisitoista asiaa sisältänyt lista ja kysyttiin, mistä asioista tuntisi eniten ylpeyttä, jos joutuisi keskusteluihin ulkomaalaisten kanssa. Kysymys oli niin sanottu monivalintakysymys, jossa oli mahdollista poimia viisi tärkeintä ylpeyden aihetta. Lisäksi oli mahdollisuus valita, että ei ole mitään ylpeyden aiheita.

Suomalaisten tärkeimmät kansalliset ylpeyden aiheet keskustelussa ulkomaalaisten kanssa liittyivät puhtaaseen luontoon ja maisemiin (74 %). Myös hyvät julkiset palvelut, sosiaaliturva (65 %), alhainen rikollisuus (46 %) sekä sukupuolten tasa-arvo (41 %) olivat ylpeydetunnetta nostattavia asioita.

Vain yksi kahdestakymmenestä valitsi viiden tärkeimmän ylpeyden aiheen joukkoon Suomen kansainvälisyyden, monikulttuurisuuden sekä kansallismielisyyden ja vahvan talouden vähäisine julkisine velkoineen. Suomalaisten menestyminen huippu-urheilussa ei ollut kovin merkittävä kansallisen ylpeyden tunnusmerkki eivätkä myöskään menestyvät kansainväliset yritykset. Osaselitys saattaa olla se, että ihmiset kokevat, ettei maassa ole odotuksia vastaavasti kansainvälisesti tunnettuja yrityksiä, menestyviä urheilijoita tai vahvaa taloutta.

Suomalaiset eivät myöskään halunneet kerskua maamme elintasolla, ainakaan keskustellessaan ulkomaalaisten kanssa. Vain vajaa viidennes piti korkeaa elintasoja ja tulotasoa maassamme merkittävien ylpeydenaiheiden joukkoon kuuluvina. Viidennes suomalaisista arvioi suomalaisten menestymisen tieteissä ja taiteissa olevan tärkeä aihe keskusteluissa ulkomaalaisten kanssa.

Naisilla ja miehillä oli osaksi erilaisia ylpeyden aiheita. Naiset leuhkivat ulkomaalaisen läsnä ollessa miehiä mieluummin luonnolla, hyvillä julkisilla palveluilla ja sukupuolten tasa-arvolla. Miehet pitivät naisia useammin tärkeinä asioina maamme historiaa ja perinteitä sekä suomalaisten menestystä huippu-urheilussa.

Ikätekijä näyttäytyi siten, että nuoremmat ikäluokat, 18–30- ja 31–40-vuotiaat, painottavat keskimäärää enemmän Suomen oma-leimaista kulttuuria ja kieltä. Ikääntyneet, yli 60-vuotiaat, tunsivat muuta väestöä enemmän ylpeyttä hyvistä julkisista palveluista, maan historiasta ja perinteistä, sukupuolten tasa-arvosta sekä suomalaisten menestyksestä taiteissa ja tieteissä. Keski-ikäisiä ja eläkeikää lähestyviä elähdytti luonto, maisemat ja alhainen rikollisuus.

Hallitus–oppositio-asetelma heijastui jossain määrin vastauksissa. Hallituspuolueiden kannattajat olivat halukkaita keskustelemaan ulkomaalaisten kanssa hyvistä julkisista palveluista ja sosiaaliturvasta maassamme sekä sukupuolten tasa-arvosta. Oppositioapuolueiden tukijoiden keskuudessa oli keskivertoa enemmän niitä, jotka tarinoisivat maamme historiasta ja perinteistä.

Puoluekanta erotteli mielipiteitä. SDP:n kannattajat olivat muita useammin ylpeitä maamme julkisten palveluiden ja sosiaaliturvan tasosta. Perussuomalaiset tunsivat viehätystä puhua maamme historiasta ja perinteistä, kansallismielisyydestä sekä suomalaisten menestyksestä huippu-urheilussa. Kokoomuksen tukijoiden kielenkantoja oli kirvoittamassa alhainen rikollisuus ja vähäinen korruptio sekä sukupuolten tasa-arvo ja menestyvät yritykset.

Keskustan kannattajille mieluisia aiheita olivat elintaso, tulo-
taso Suomessa, alhainen rikollisuus, hyvät julkiset palvelut sekä maamme historia ja perinteet. Vihreiden kannattajat painottivat keskivertoa enemmän hyviä palveluita ja sosiaaliturvaa sekä turvallisuutta ja alhaista rikollisuutta. Vasemmistoliiton äänestäjät

korostivat hyvien julkisten palveluiden ohella sukupuolten tasa-arvoa ja vähäistä korruptiota.

7.8 Arviot eri tahojen vaikutuksesta yhteiskunnan kehitykseen

Virkamiehillä on kansalaisten mielestä paljon vaikutusta yhteiskunnan kehitykseen

Keväällä 2021 selvitettiin kansalaisten näkemyksiä lakeja valmistelevien ja toimeenpanevien virkamiesten sekä oikeuslaitosten tuomareiden ja toimittajien mahdollisuuksista vaikuttaa lainsäätäjien ohella suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen. Ensimmäiseksi vastaajat ottivat kantaa siihen, paljonko näillä ryhmillä on vaikutusvaltaa. Tämän jälkeen tiedusteltiin vielä, onko näillä ammattiryhmillä vaikutusvaltaa liian paljon, liian vähän vai sopivasti. Johdantoineen kysymykset kuuluivat seuraavasti.

”On lukuisia ammatteja, joissa toiminta ja päätökset ohjaavat enemmän tai vähemmän, suoraan tai epäsuorasti yhteiskuntaamme kehitystä ja elämäämme. (Hallinnon virkamiehet valmistelevat ja toimeenpanevat lakeja. Tuomarit tulkitsevat lakeja oikeusistuimissa. Toimittajat arvioivat meille politiikkoja, puolueita ja yhteiskunnallista päätöksentekoa mediassa.)

Kuinka paljon vaikutusta seuraavilla toimijoilla on lainsäätäjien (poliitikot) ohella suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen?

Millainen suuri suora tai epäsuora vaikutus seuraavilla toimijoilla on lainsäätäjien (poliitikot) ohella suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen?”

Valtaosa suomalaisista uskoi, että lakeja valmistelevilla (82 %) sekä toimeenpanevilla (76 %) virkamiehillä on ainakin melko paljon vaikutusta suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen. Enemmistö arvioi myös, että oikeuslaitosten tuomareilla (68 %) ja toimittajilla (58 %) on erittäin tai melko paljon vaikutusvaltaa. Kolmannes (32 %) suomalaisista kuitenkin katsoi, että toimittajat pystyvät

vaikuttamaan melko vähän tai lähes olemattomasti suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen.

Sukupuoli oli yhteydessä näkemyksiin virkamiesten vaikutusvallasta. Miehet olivat naisia vakuuttuneempia, että lakeja valmistelevat ja toimeenpaneavat virkamiehet kykenevät vaikuttamaan ainakin melko paljon suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen.

Myös ikätekijä erotteli arvioita. Mitä ikääntyneempiä tarkasteltiin, sitä vahvemmin oltiin sitä mieltä, että käytännössä kaikilla arvioinnin kohteena olleilla ammattiryhmillä on merkittävässä määrin vaikutusvaltaa. Koulutustaustan mukaan näkemykset kyseisten ryhmien vaikutuksesta yhteiskunnan kehitykseen voimistuivat korkeammin koulutettujen suuntaan.

Puoluekanta erotteli yllättävän heikosti näkemyksiä. Suhtautumisessa toimittajien vaikutusvallan määrään oli kuitenkin havaittavissa jonkinlaista eloa. Keskustan kannattajien joukossa oli eniten (65 %) niitä, jotka otaksuivat toimittajilla olevan paljon vaikutusta suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen. Perussuomalaisten tukijoiden parissa oli puolestaan eniten niitä, jotka arvioivat toimittajilla olevan melko vähän tai ei juuri lainkaan vaikutusta.

Monilla oli haluja riisua toimittajien vaikutusvaltaa

Kun sitten kysyttiin, onko valtaa liikaa, liian vähän vai sopivasti, selvä enemmistö arvioi virkamiesten ja oikeuslaitoksen tuomareiden vaikutusmahdollisuudet sopiviksi. Suomalaisista yli kolmannes (37 %) katsoi, että toimittajilla on liian paljon vaikutusta suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen. Tulos oli kiinnostava etenkin siksi, että varsin moni arvioi toimittajien vallan vähäiseksi.

Näkemykset olivat eräiltä osin sidoksissa arvioitsijan ikään. Kriittisyys virkamiesten vaikutusmahdollisuuksia kohtaan oli keskimäärää voimakkaampaa keski-ikäisten (41–50-vuotiaiden) keskuudessa. Keski-ikäisistä yli neljännes oli supistamassa virkamiesten vaikutusmahdollisuuksia suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen. Ikääntyneimpien, yli 60-vuotiaiden, keskuudessa oli keskimäärää enemmän, jotka näkevät toimittajien vaikutusvallan liialliseksi (43 %).

Puoluekanta oli yhteydessä näkemyksiin. Perussuomalaisten kannattajien joukossa oli eniten niitä, jotka ovat tyytymättömiä lakeja valmistelevien ja toimeenpanevien virkamiesten sekä

tuomarien vaikutusvaltaan. Kun arvioinnin kohteena olivat toimittajat, puoluekanta ei kovinkaan hyvin selittänyt arvioita. Vihreiden kannattajat olivat kuitenkin muita armeliaampia ja pääsivät toimittajat pälkähästä.

7.9 Näkemykset lakien valmistelusta Suomessa

Enemmistön mielestä lakeja valmistellaan liian kiireellä

Kesäkuussa 2021 selvitettiin kansalaisten suhtautumista lakien valmisteluun. Moniosaisessa kysymyssarjassa vastaajien tuli arvioida erilaisia väitteitä sen mukaan, miten ne vastaavat henkilökohtaista näkemystä asiasta. Väitteiden sisällöllinen kirjo oli moniaineksinen ja ristiriitainen, aivan kuten asiasta käytävä julkinen keskustelu, josta kysymysosiot on johdettu. Kysymyssarjan johdanto oli seuraava.

”Lakien valmistelu tehdään siinä ministeriössä, jonka alaa asia on. Valmis lakialoite (hallituksen esitys) annetaan eduskunnalle, joka käsittelee sen valiokuntamietinnön pohjalta. Tasavallan presidentti vahvistaa eduskunnan hyväksymän lain. Viime vuosina on julkisuudessa keskusteltu lainvalmistelun tasosta.”

Miltei kaksi kolmesta uskoi tutkimustietoa hyödynnettävän riittävästi lakeja valmisteltaessa (62 %). Enemmistö suomalaisista oli myös vakuuttunut siitä, että lakeja valmistellaan nykyisin liian kiireellä (60 %). Vain reilu neljännes (28 %) tohti olla eri mieltä. Selvä enemmistö arvioi, että poliittiset päättäjät painostavat virkamiehiä lainvalmistelussa, mikä heikentää lakiehdotusten tasoa (60 %). Vain kuudesosa (17 %) tyrmäsi tämän väitteen. Eikä tässä ollut vielä kaikki. Enemmistön mielestä päättäjien tuki hyvälle lainvalmistelulle koettiin puutteelliseksi (55 %).

Kansalaiset jakaantuivat kahteen tasavahvaan leiriin, kun tiedusteltiin näkemyksiä lainvalmistelun laadusta kansalaisten kannalta. Noin kaksi viidestä arvioi lainvalmistelun toimivan maassamme laadukkaasti kansalaisten parhaaksi (43 %). Samansuuruinen joukko tyrmäsi tämän väittämän (43 %). Kolmannes kansalaisista uskoi, että poliittisia päättäjiä arvostellaan suotta ja

he tekevät lainvalmisteluun liittyen parhaansa (33 %). Liki puolet torjui tämän väitteen (46 %).

Sukupuoli erotteli näkemyksiä. Miehillä oli naisia kriittisempiä näkemyksiä lakien valmistelusta maassamme. Miehet olivat naisia vakuuttuneempia, että tutkimustietoa ei hyödynnetä, lakeja valmistellaan turhan kiireellä ja poliitikot painostavat valmistelijoita. Lakien valmistelu ei miesten mielestä toimi kansalaisten parhaaksi.

Näkemykset olivat eräiltä osin sidoksissa vastaajien ikään. Nuoret, 18–30-vuotiaat, eivät olleet lainkaan yhtä taipuvaisia arvostelemaan lakien valmistelua ja poliitikkoja kuin varttuneemmat ikäluokat. Epäluottamus oli keskimäärää voimakkaampaa keski-ikäisten (41–50-vuotiaiden) ja eläkeikää lähestyvien (51–60-vuotiaiden) parissa.

Puoluekanta oli yhteydessä näkemyksiin lakien valmistelusta. Yksittäisten puolueiden kannattajien vastauksista käy ilmi, että SDP:n kannattajat olivat muita tyytyväisempiä lainvalmistelun tasoon maassamme. SDP:n tukijoista kaksi kolmesta (63 %) arvioi lainvalmistelun toimivan maassamme laadukkaasti kansalaisten parhaaksi. Myös vasemmistoliiton tukijat myötäilivät tässä asiassa pitkälle SDP:n kannattajien näkemyksiä.

Perussuomalaisten kannattajat eivät nähneet lakien valmistelussa juuri mitään hyvää. Lakeja tehdään heidän mielestään kiireellä, poliitikot painostavat valmistelijoita eikä lakeja tehdä kansalaisten parhaaksi. Kokoomuksen ja keskustan tukijoiden näkemykset olivat puolestaan lähellä kansalaisten keskimääräistä suhtautumista. Vihreiden kannattajien keskuudessa oli keskimäärää enemmän niitä, jotka eivät pystyneet ottamaan kantaa.

7.10 Harmin aiheet

Suomalaisia harmittivat vihapuhe ja ihmisten ainainen ruikutus

Keväällä 2021 selvitettiin suomalaisten harmin aiheita. Vastaajille esitettiin kuusitoista asiaa sisältänyt lista ja kysyttiin, mitkä kaikki asiat aiheuttavat itselle verenpaineen nousua ja harmittavat toden teolla. Kysymys oli niin sanottu monivalintakysymys, joten

vastaajien oli mahdollista nimetä niin monta harmin aiheita kuin halusivat.

Suomalaisilla näytti keväällä 2021 olevan varsin monia harmin aiheita. Kansalaisia ärsytti tuolloin etenkin kaksi asiaa. Joka toista hiersi vihapuhe, trollaus (50 %) ja nykyajan ihmisten ainainen marmatus ja ruikutus (49 %). Muita ärtymyksen aiheita olivat ihmisten suvaitsemattomuus (40 %), sosiaalietuuksien väärinkäyttö (39 %), Suomen liiallinen kiltteys ja sinissilmäisyys EU:n pöydissä (38 %), sosiaalinen häiriökäyttäytyminen (37 %) sekä työn vie-roksunta (36 %).

Sen sijaan vain pienen vähemmistön keskuudessa koettiin veren-paineen nousua synnyttäväksi asioiksi sosiaali- ja terveystalouden heikko taso ja saatavuus (16 %), jatkuva koronaviruksesta jauhaminen (17 %), yrittämisen arvostuksen puute (18 %) ja yksilöiden keskinäinen raaka kilpailu (19 %). Ihmisiä, joita ei närkästyttänyt mikään asia, piti etsiä suurennuslasin kanssa (2 %).

Naisilla ja miehillä oli osaksi erilaisia harmituksen aiheita. Naiset pitivät miehiä useammin todella ikävinä asioina vihapuhetta, ihmisten marmatusta ja ruikutusta sekä suvaitsemattomuutta ja sosiaalista häiriökäyttäytymistä. Miehiä ärsytti naisia enemmän Suomen kiltteys EU-asioissa, verotus, ihmisten liiallinen holhoaminen, julkisen sektorin tehottomuus ja vähemmistöjen hyysääminen.

Nuoret, 18–30-vuotiaat, poikkesivat keski-ikäisestä siinä, että pitivät keskimäärää ärsyttävimpinä asioina oikeastaan vain kahta asiaa. Nämä nuoria hiertävät asiat olivat jatkuva koronasta varoittelu ja ihmisten liiallinen holhoaminen. Ikääntyneitä, yli 60-vuotiaita, ahdisti keskimäärää useammin etenkin ihmisten marmatus ja ruikutus. Keski-ikäisiä, 41–50-vuotiaita, häiritsi verotuksen korkeus.

Hallituspuolueiden kannattajien hampaisiin joutui vihapuhe, oppositiopuolueiden tukijoita närkästytti Suomen kiltteys EU:n pöydissä

Hallitus–oppositio-asetelma heijastui saaduissa vastauksissa. Hallituspuolueiden kannattajien hampaisiin joutui etenkin vihapuhe ja trollaus sekä ihmisten suvaitsemattomuus. Oppositioapuolueiden tukijoita närkästytti Suomen kiltteys EU:n pöydissä, verotuksen korkeus, sosiaalietuuksien väärinkäyttö, julkisen sektorin

tehottomuus, ihmisten holhoaminen, vähemmistöjen hyysääminen ja valtion velkaantuminen. Oppositio puolueiden kannattajilla oli määrällisesti enemmän ärtymyksen aiheita kuin hallituspuolueiden tukijoilla.

Puoluekanta erotteli harmin aiheita. SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat olivat harmistuneita etenkin vihapuheesta ja trollauksesta sekä ihmisten suvaitsemattomuudesta ja kapeakatseisuudesta. Vasemmistoliiton kannattajia ärsytti lisäksi myös yksilöiden keskinäinen kilpailu ja kamppailu. Kokoomuksen ja keskustan tukijoita hiersi nykyajan ihmisten marmatus, sosiaalietuuksien väärinkäyttö ja työn vieroksunta. Perussuomalaisten kannattajia kiusasivat edellä mainittujen lisäksi monet muut asiat. Näitä perussuomalaisten kannattajia harmittaviin asioihin kuuluivat liiallinen kiltteys EU:n pöydissä, ihmisten holhoaminen, valtion velkaantuminen, verotus ja vähemmistöjen hyysääminen.

Tuloksista käy ilmi, että vaaleissa äänestämättä jättämiseen taipuvaiden ihmisten hermoja koettelivat toden teolla pitkälle samat asiat kuin perussuomalaisten tukijoita. Puoluekannastaan epätietoisten (ei osaa sanoa) keskuudessa nousivat näkyviin vihapuhe, trollaus ja sosiaalinen häiriökäyttäytyminen ärtymystä synnyttävinä tekijöinä.

7.11 Hävettävät ja nolot asiat

Ympäristön roskaaminen ja pummilla matkustaminen on noloa

Häpeä on yksi ihmistä suojaavista tunteista. Häpeä saa miettimään tekoja etukäteen ja harkitsemaan, miten kannattaa toimia. Häpeä voi kuitenkin myös rajoittaa ja kaventaa elämää tarpeettomasti. Nolistuminen puolestaan on mahdollista nähdä häpeän kevyt-versioksi.

Tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten näkemyksiä erilaisten tekojen hävettävyydestä tai noloudesta. Vastaajien tuli arvioida kaikkiaan 24 erilaista tekoa sen mukaan, miten hävettävää tai noloa on niiden tekeminen. Vastaajat punnitsivat jokaista yksittäistä asiaa neliporaisella asteikolla.

Kansalaisten mielestä hävettäviä asioita ja tekoja oli useampia. Kahdestakymmenestä neljästä asiasta yhdeksän koettiin erittäin tai melko hävettäväksi teoiksi. Eniten ihmiset sanoivat häpeäväänsä ympäristön roskaamisesta (89 %), pummilla matkustamista julkisessa liikenteessä (81 %), luottorajan jatkuvaa ylittämistä (73 %), jätteiden lajittelematta jättämistä (68 %), ulosottoon joutumista (66 %) ja velaksi kuluttamista (66 %). Eräät muutkin teot koettiin noloiksi. Näihin kuuluivat pikavippien ottaminen, juovuksissa esiintyminen julkisella paikalla ja piraattituotteiden käyttäminen.

Vähiten suomalaiset sanoivat häpeäväänsä puhelinmyynnissä ostamisesta kieltäytymistä, siivoojan käyttämistä, kunnan vuokra-asunnossa asumista, einesten ja pikaruokien syömistä sekä oman elintason heikkenemistä. Kovin hävettävää ei ollut myöskään lentomatkailu, ja vain viidennes piti lentomatkailua hävettävänä asiana.

Eri taustatekijöiden mukaisina havaintoina voi todeta ensinnäkin, että sukupuoli ja ikä erottelivat näkemyksiä jossain määrin. Naiset pitivät miehiä useammin hävettävinä asioina roskaamista, jätteiden lajittelematta jättämistä, hinnoista tinkimistä, seksituotteiden ostamista ja juovuksissa julkisesti esiintymistä. Miehet pitivät naisia herkemmin noloina asioina luksusvaatemerkkien käyttöä ja kaupungin vuokra-asunnossa asumista.

Ikä loihti esiin ainakin osaksi, jollei yllätyksellisiä, mielenkiintoisia eroja. Nuoret, 18–30-vuotiaat, arvioivat keskimäärää useammin noloiksi teoiksi turkiksiin pukeutumisen, siivoojan käyttämisen, auton käytön lyhyillä matkoilla, lentomatkailun, hinnoista tinkäamisen ja palveluista valittamisen. Ikääntyneet, yli 60-vuotiaat, vaivautuivat etenkin pummilla matkustamisesta, juovuksissa esiintymisestä, roskaamisesta, velaksi kuluttamisesta, pikavippeihin turvautumisesta ja ulosottoon joutumisesta.

Puoluekohtaiset nolousprofilit olivat äkkiseltään pitkälti toisensa kaltaisia. Eniten hävettävät asiat löytyivät kaikkien puolueiden tukijoiden listan yläpäästä. Näitä olivat roskaaminen, pummilla matkustaminen, luottorajan jatkuva ylittäminen ja jätteiden lajittelematta jättäminen.

Kun tarkastellaan puolueiden kannattajien poikkeamia väestön keskiarvosta, kävi ilmi, että SDP:n kannattajat suhtautuivat keskimäärää kielteisemmin jätteiden lajittelematta jättämiseen ja auton käyttöön lyhyillä matkoilla. Perussuomalaisten kannattajat

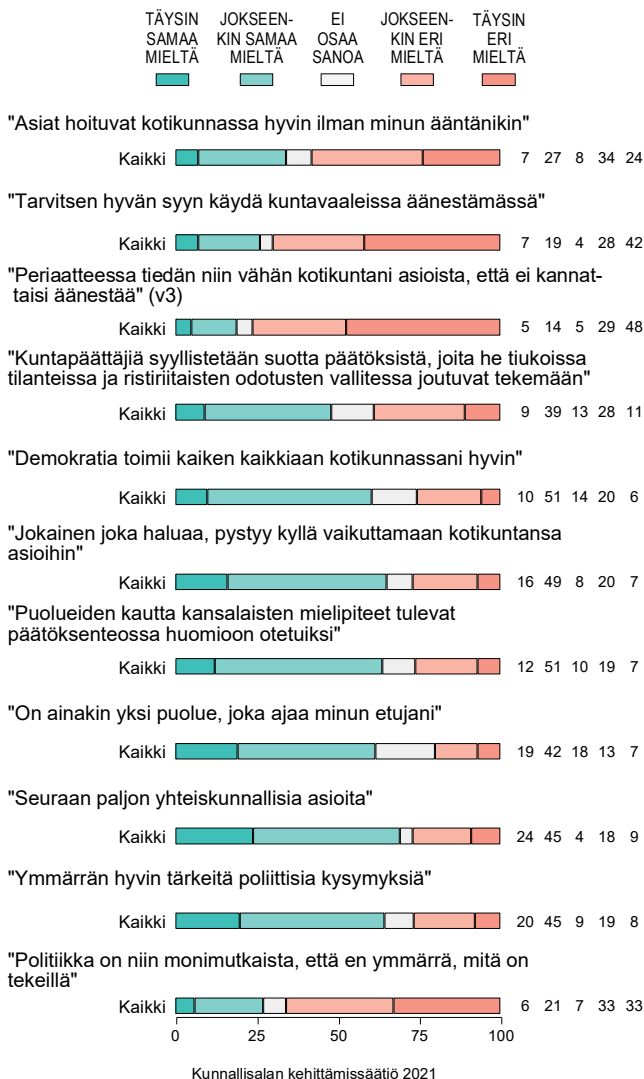
pitivät keskimäärää hävettävimpinä asioina ulosottoon joutumista, luottorajan jatkuvaa ylittämistä ja luksusmerkkivaatteiden käyttöä.

Kokoomuksen kannattajia hiersi kaupungin vuokra-asunnossa asuminen, ulosottoon joutuminen ja pikavippeihin turvautuminen. Keskustan tukijoita nolostutti einesten ja pikaruoan syöminen, seksituotteiden ostaminen, juovuksissa esiintyminen ja palveluista valittaminen.

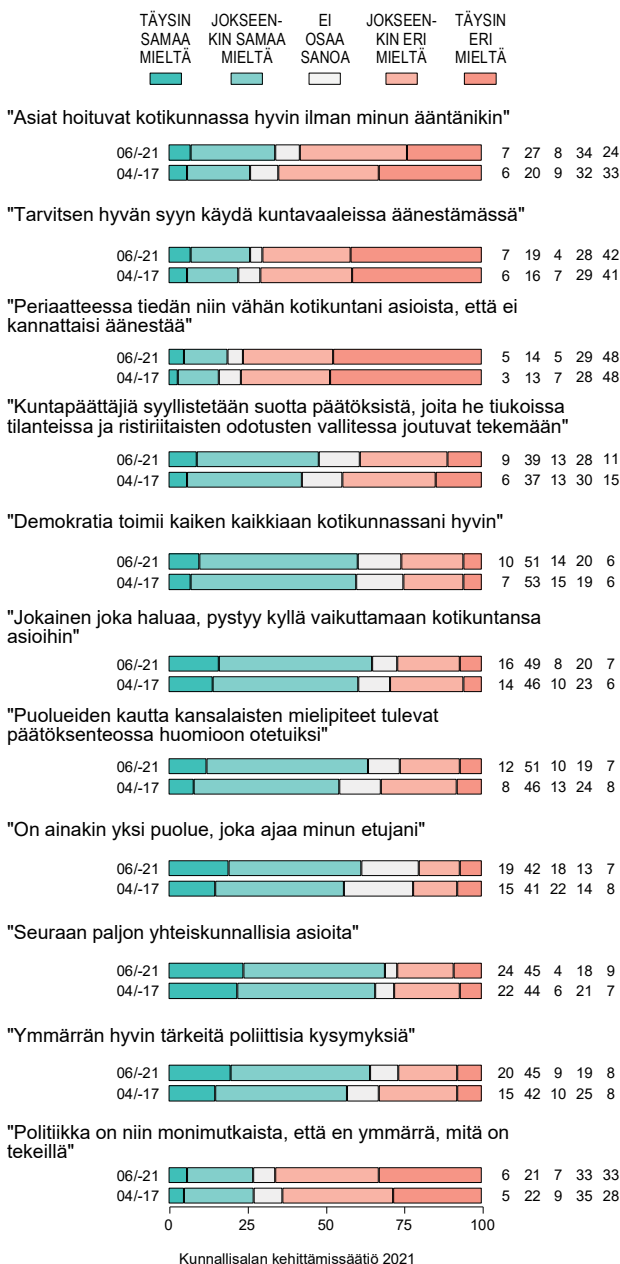
Vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat muistuttivat toisiaan. Heitä hävetti etenkin lentomatkestäminen, turkiksiin pukeutuminen, auton käyttö lyhyillä matkoilla ja jätteiden lajittelematta jättäminen.

KUNTA-ASENTEET 2021

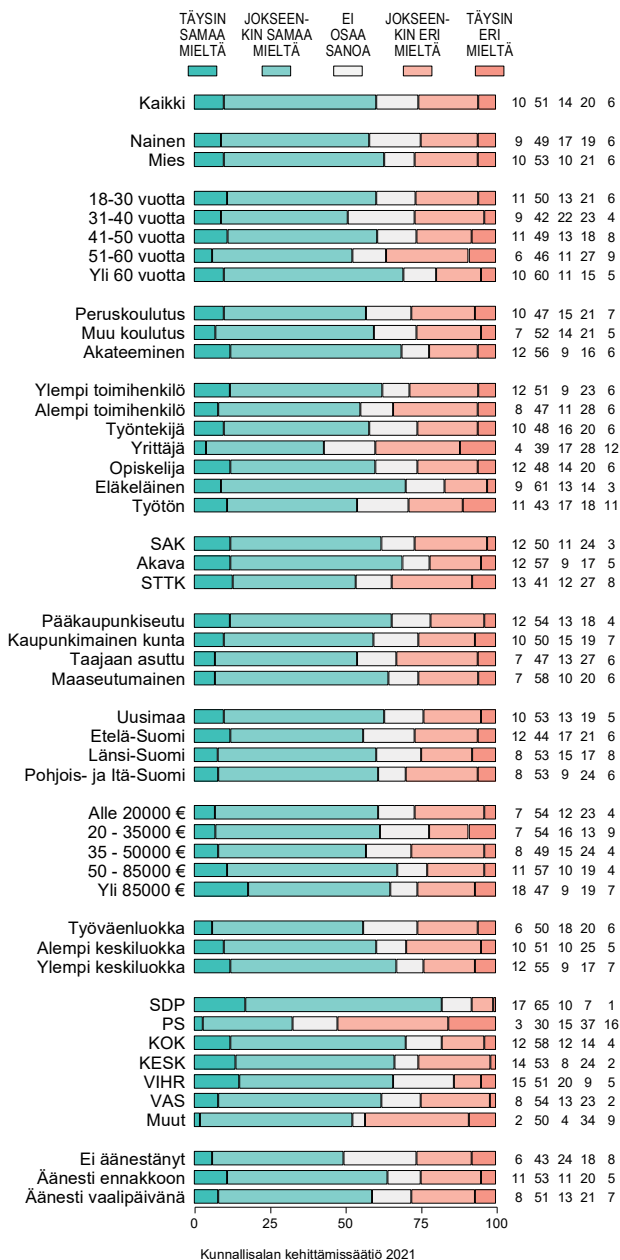
SUHTAUTUMINEN ÄÄNESTÄMISTÄ KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

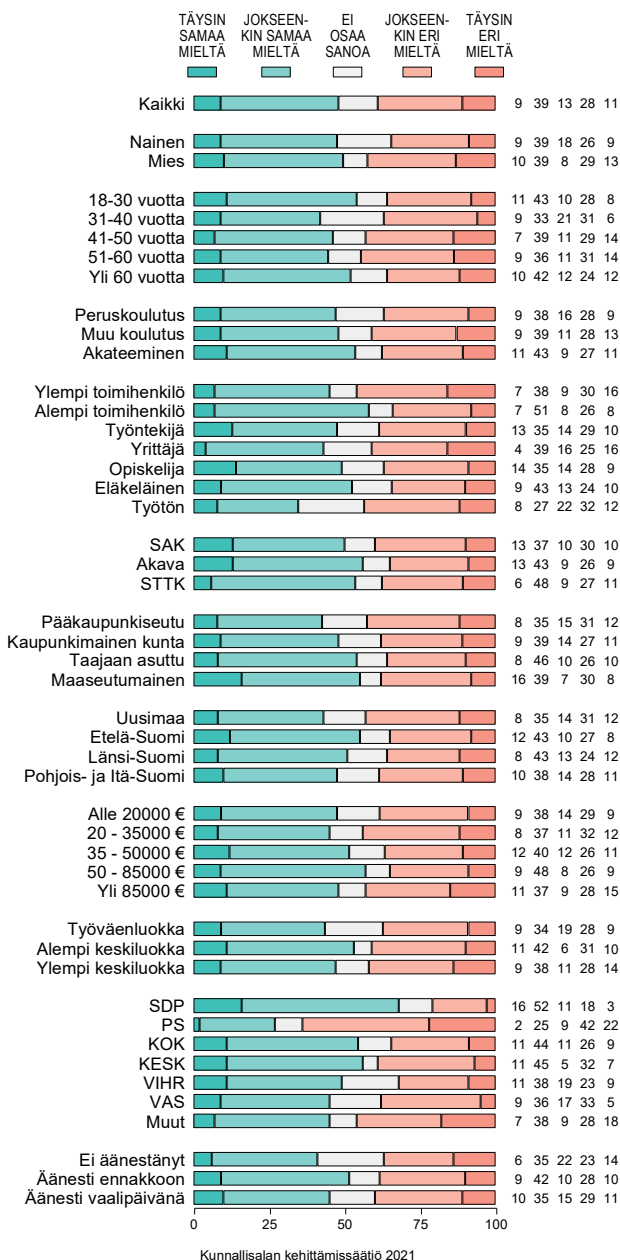
SUHTAUTUMINEN ÄÄNESTÄMISTÄ KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN
VUOSINA 2017 JA 2021 (%).

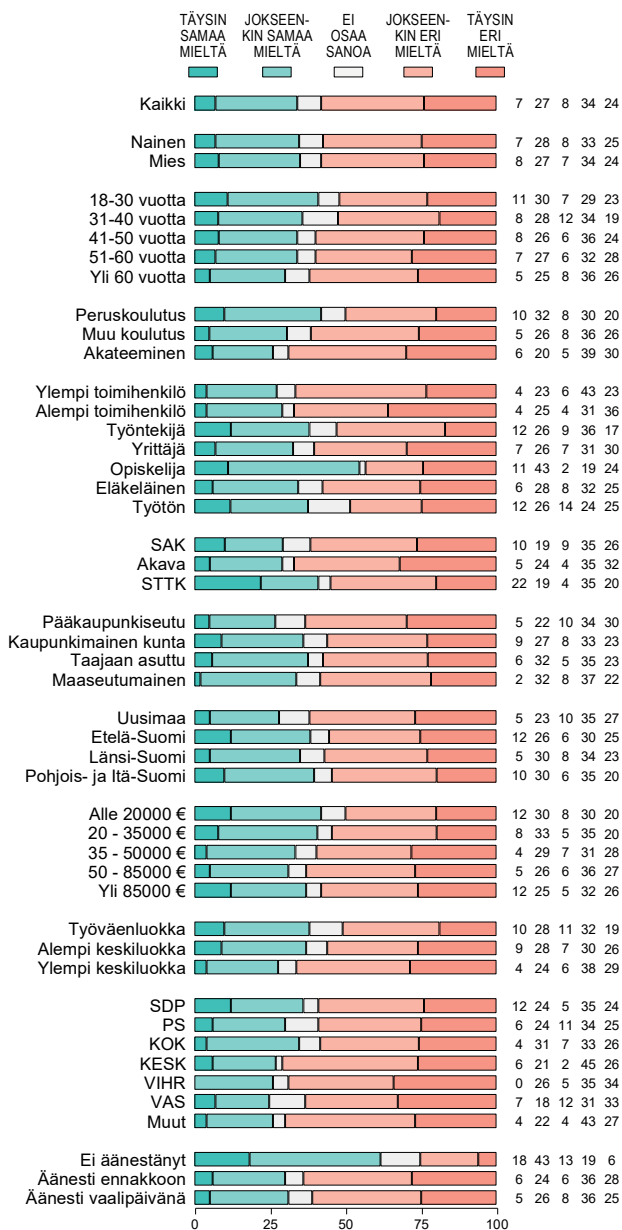
"Demokratia toimii kaiken kaikkiaan kotikunnassani hyvin" (%).

"Kuntapäättäjiä syyllistetään suotta päätöksistä, joita he tiukoissa tilanteissa ja ristiriitaisten odotusten vallitessa joutuvat tekemään" (%).

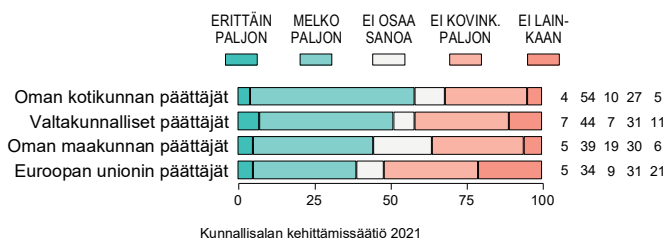

"Asiat hoituvat kotikunnassa hyvin ilman minun ääntänikin" (%).

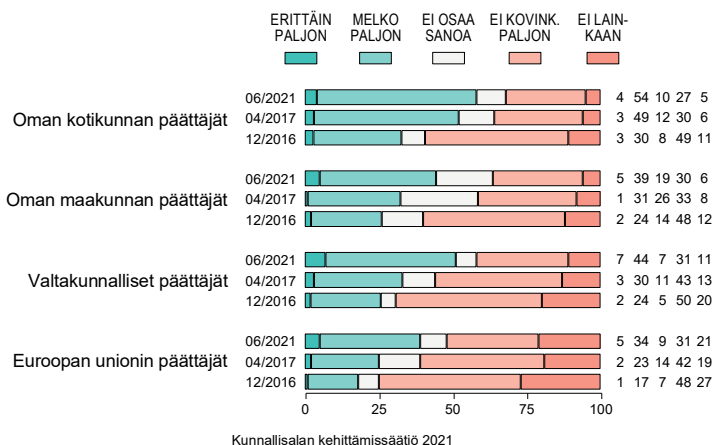

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

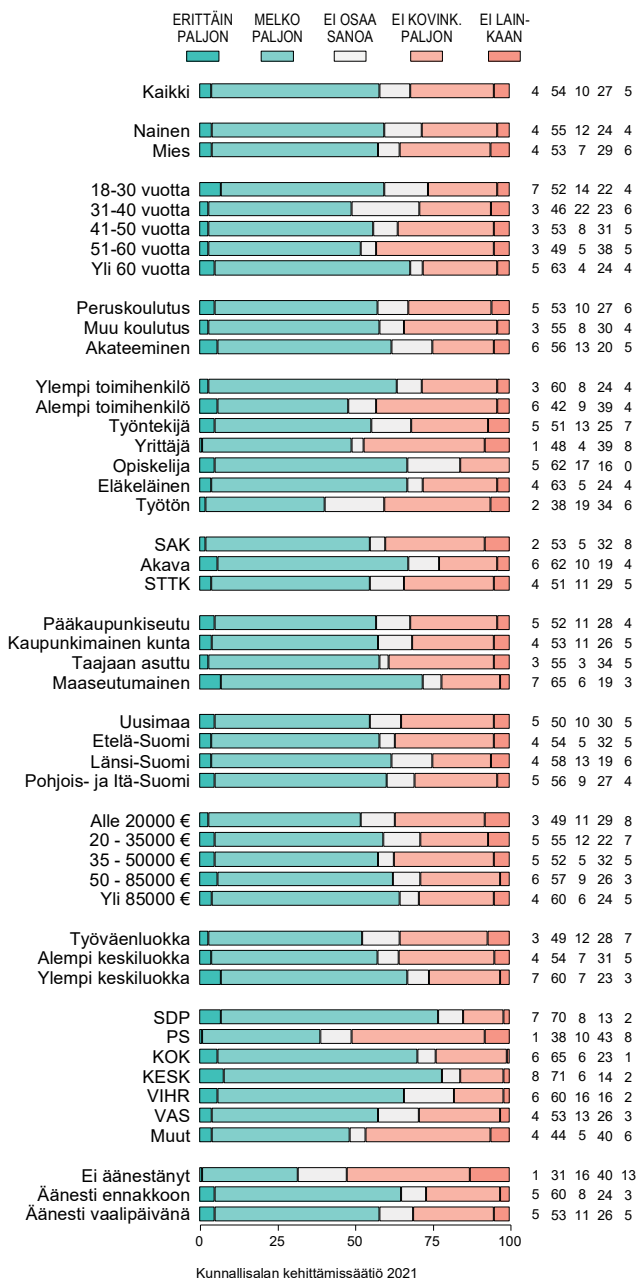
MISSÄ MÄÄRIN LUOTTAU SEURAAVIIN PÄÄTTÄJIIN YLEENSÄ (%).

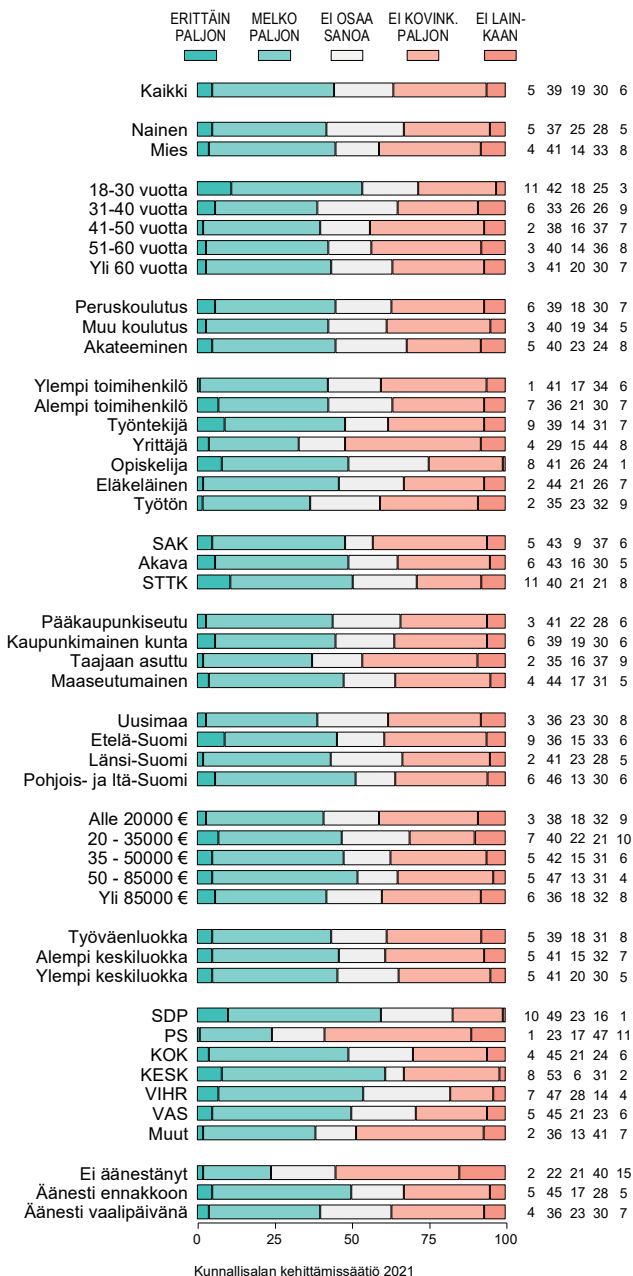
MISSÄ MÄÄRIN LUOTTAU SEURAAVIIN PÄÄTTÄJIIN YLEENSÄ (%)

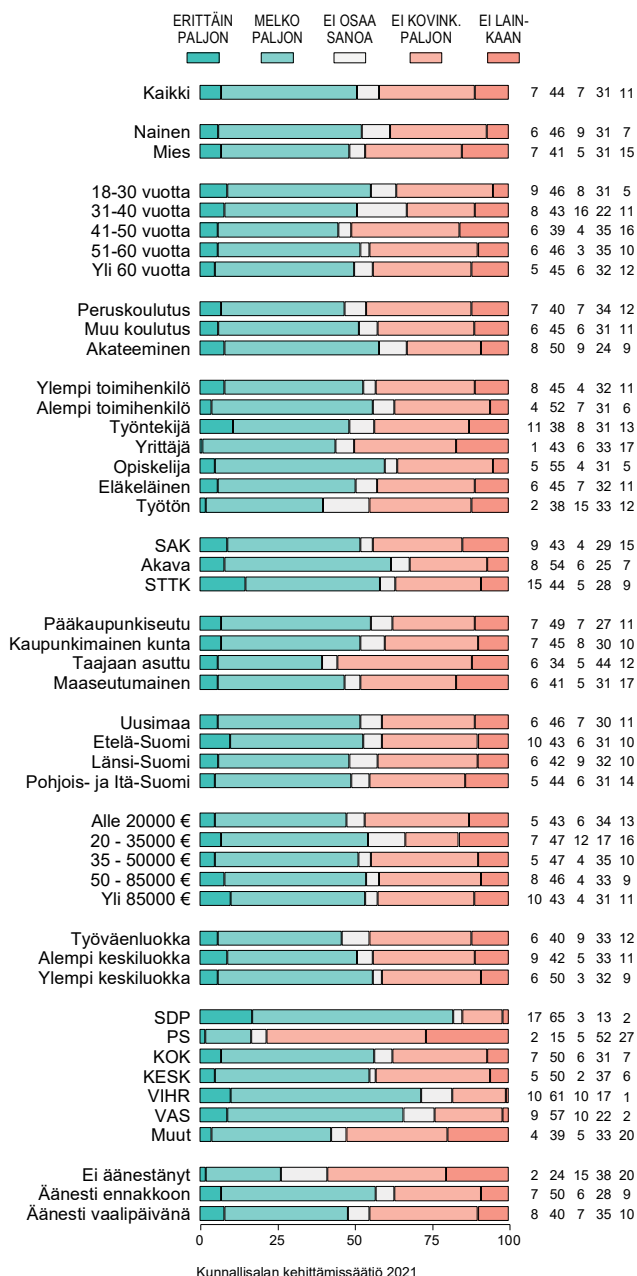
MISSÄ MÄÄRIN LUOTTA PÄÄTTÄJIIN: OMAN KOTIKUNNAN
PÄÄTTÄJÄT (%).

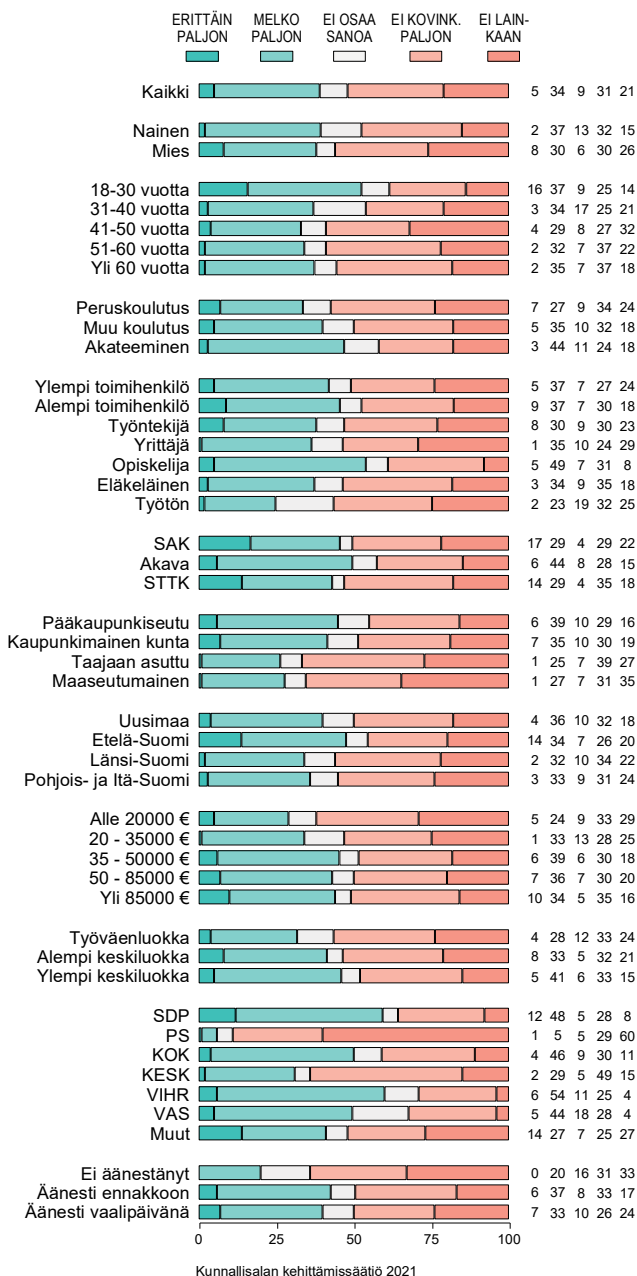
MISSÄ MÄÄRIN LUOTTA PÄÄTTÄJIIN:
OMAN MAAKUNNAN PÄÄTTÄJÄT (%)

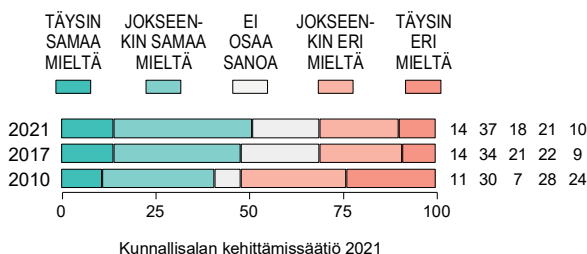
MISSÄ MÄÄRIN LUOTTAU PÄÄTTÄJIIN:
VALTAKUNNALLISET PÄÄTTÄJÄT (%).

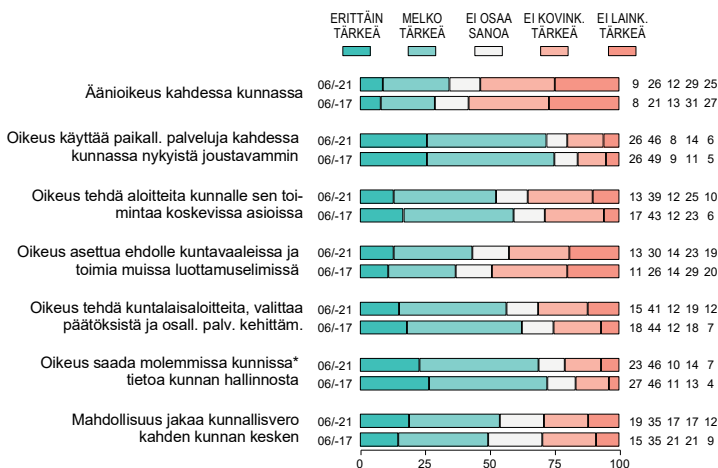
MISSÄ MÄÄRIN LUOTTAA PÄÄTTÄJIIN:
EUROOPAN UNIONIN PÄÄTTÄJÄT (%)

"Halutessani minun tulee voida olla useamman kuin yhden kunnan jäsen kaikkine oikeuksineen ja velvollisuuksineen" (%).

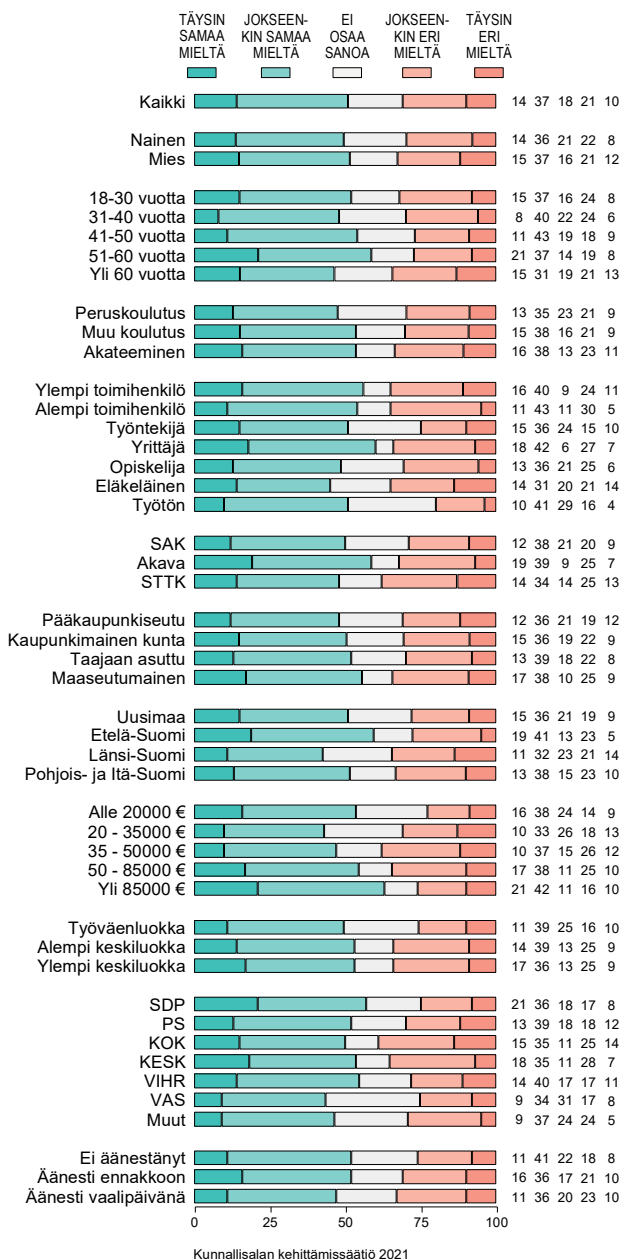

MITEN TÄRKEIKSI KOKISI SEURAAVAT OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET, JOS KAKSOISKUNTALAIKUUS TOTEUTUISI JA ITSE OLISI KAHDEN KUNNAN JÄSEN (%).

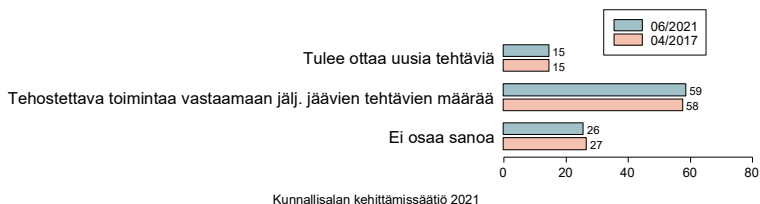

*määreet 'jommassakunnassa kunnassa' ja 'molemmissa kunnissa' lisätty 2021

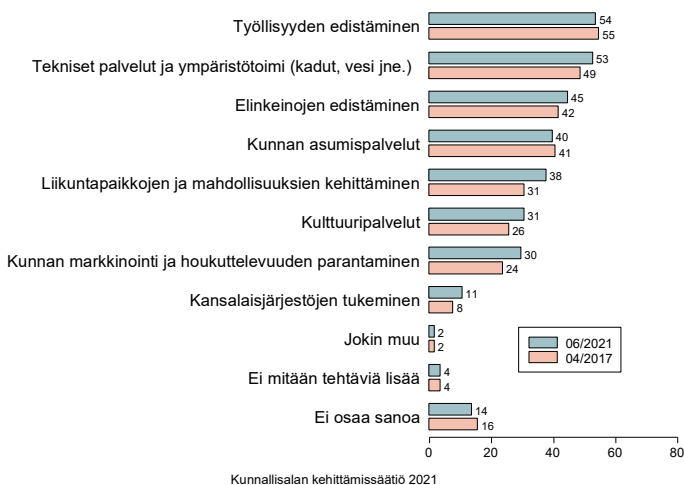
"Halutessani minun tulee voida olla useamman kuin yhden kunnan jäsen kaikkine oikeuksineen ja velvollisuuksineen" (%).

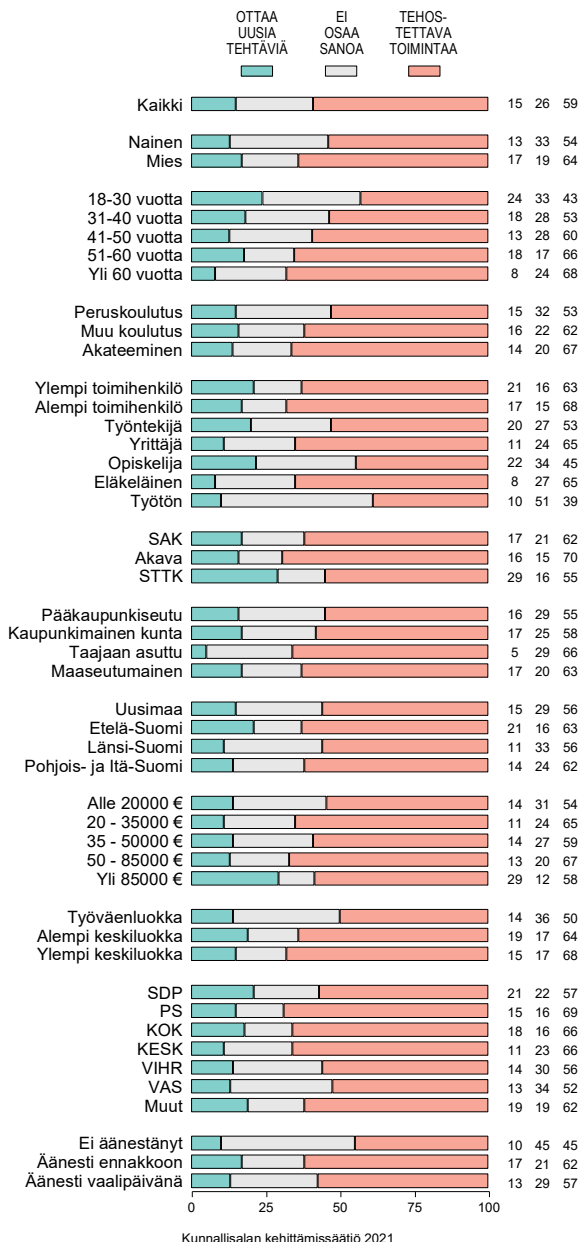
TULEEKO KUNTIEN OTTAA UUSIA TEHTÄVIÄ SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSEN MYÖTÄ POISTUVIEN TEHTÄVIEN TILALLE VAI TEHOSTETTAVA TOIMINTAA VASTAAMAAN JÄLJELLE JÄÄVIEN TEHTÄVIEN MÄÄRÄÄ (%).

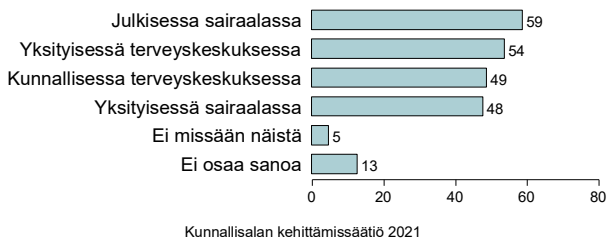
MISSÄ KAIKISSA SEURAAVISSA ASIOISSA KUNTIEN TULISI OMAEHTOISESTI VASTAISUUDESSA LISÄTÄ TEHTÄVIÄ (%).

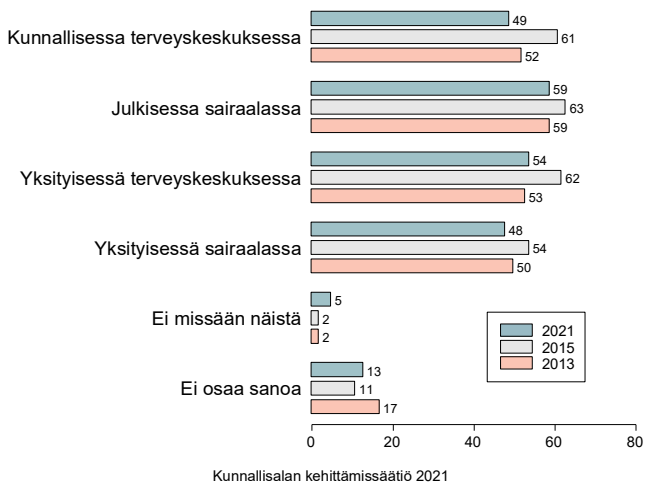
TULEEKO KUNTIEN OTTAA UUSIA TEHTÄVIÄ SOTE- JA
MAAKUNTAUUDISTUKSEN MYÖTÄ POISTUVIEN TEHTÄ-
VIEN TILALLE VAI TEHOSTETTAVA TOIMINTAA VASTAA-
MAAN JÄLJELLE JÄÄVIEN TEHTÄVIEN MÄÄRÄÄ (%).

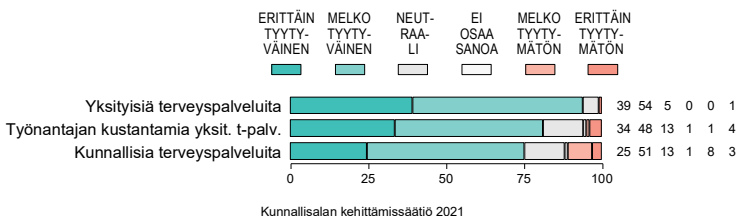
MISSÄ KAIKKIALLA SAA NYKYISIN HYVÄÄ HOITOA
(monivalintakysymys, %).

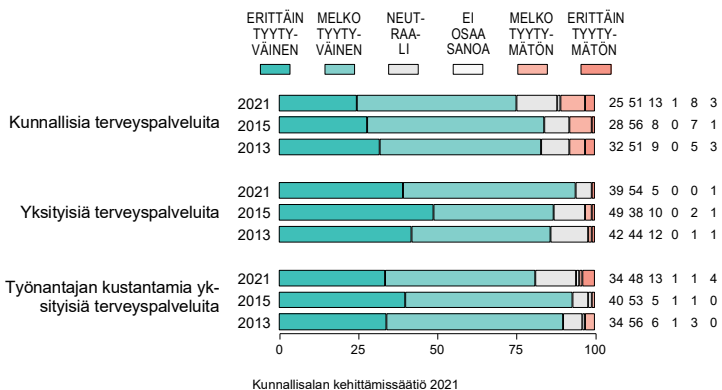
MISSÄ KAIKKIALLA SAA NYKYISIN HYVÄÄ HOITOA
(monivalintakysymys, %).

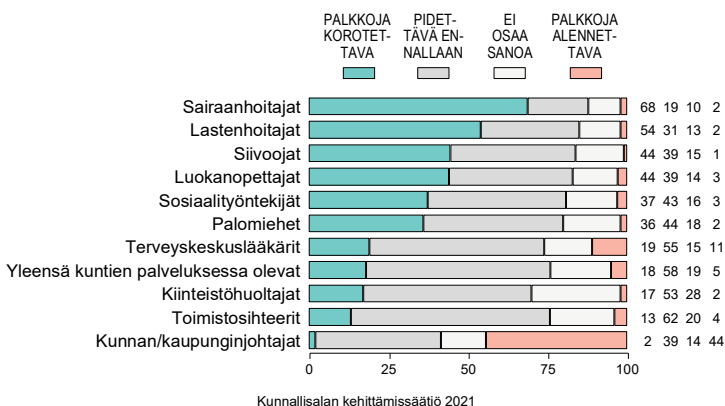
KUINKA TYYTYVÄINEN ON OLLUT SAAMAANSA HOITOON KÄYTTÄESSÄÄN
ENSISIJAISESTI KÄYTTÄMIÄÄN TERVEYSPALVELUITA (%).

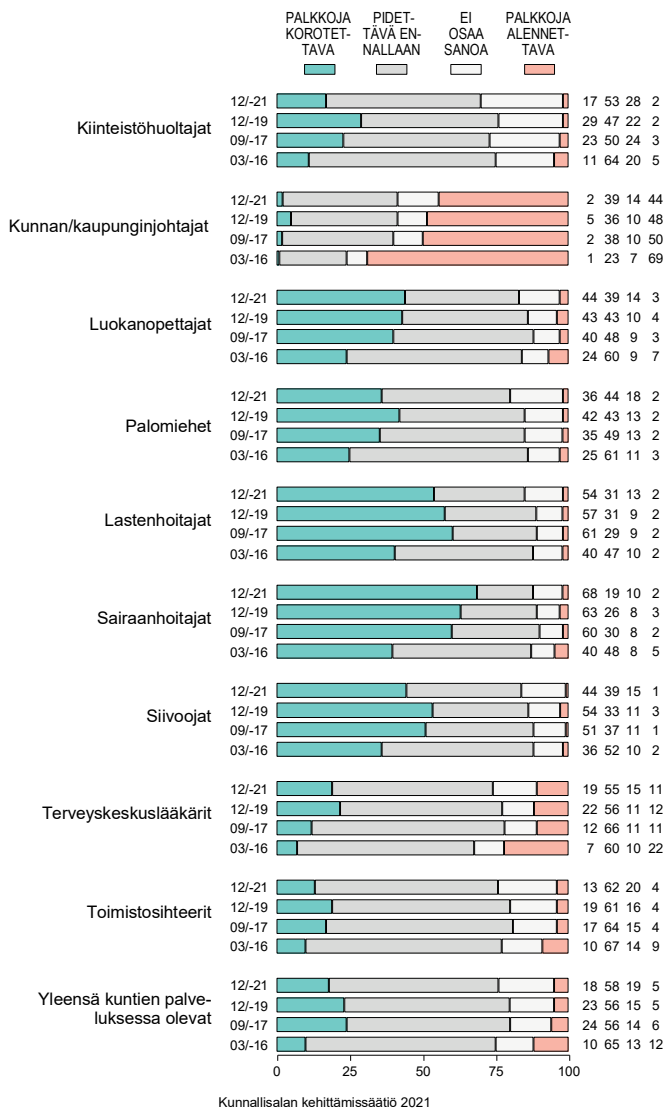
KUINKA TYYTYVÄINEN ON OLLUT SAAMAANSA HOITOON KÄYTTÄESSÄÄN
ENSISIJAISESTI KÄYTTÄMIÄÄN TERVEYSPALVELUITA (%).

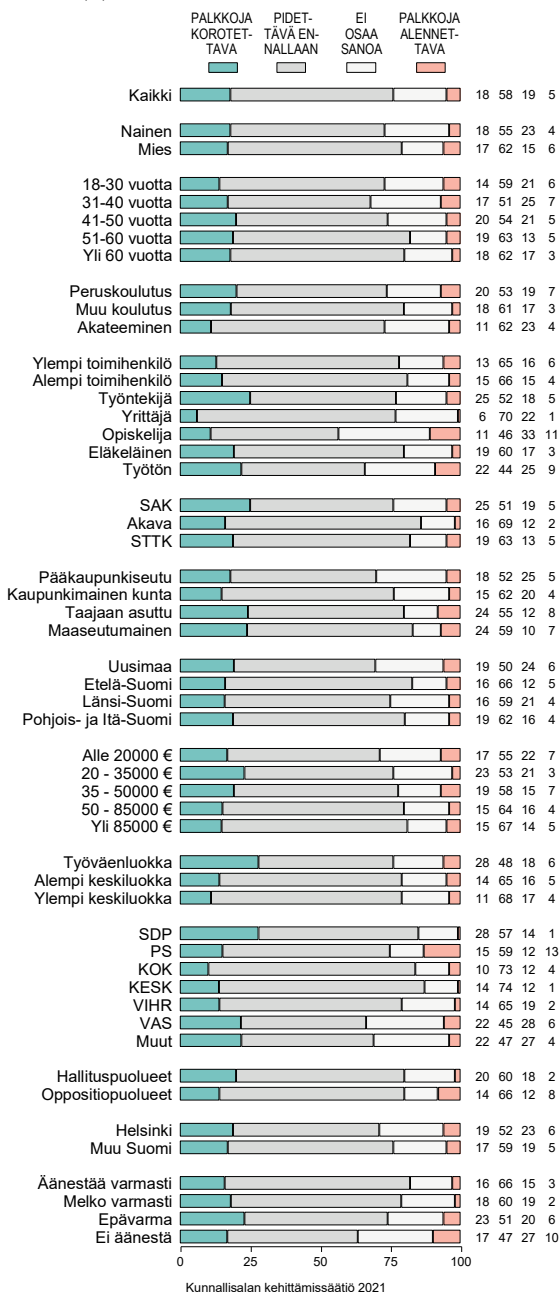
MITEN SEURAAVISSA SOPIMUSNEUVOTTELUISSA OLISI MENETELTÄVÄ KUNTIEN ERI AMMATTIRYHMIEN PALKKOJEN OSALTA (%).

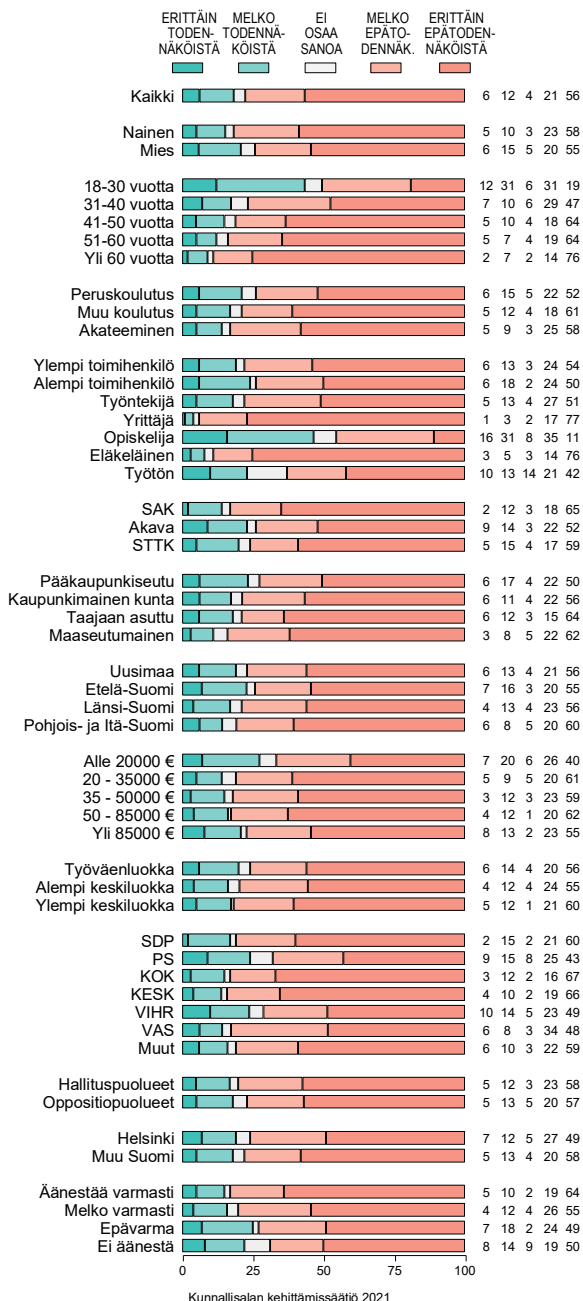
MITEN SOPIMUSNEUVOTTELUISSA OLISI MENETELTÄVÄ KUNTIEN
ERI AMMATTIRYHMIEN PALKKOJEN OSALTA: ARVIOT VUOSINA
2016, 2017, 2019 JA 2021 (%).

MITEN SOPIMUSNEUVOTTELUISSA OLISI MENETELTÄVÄ
PALKKOJEN OSALTA: YLEENSÄ KUNTIEN PALVELUKSESSA
OLEVAT (%).

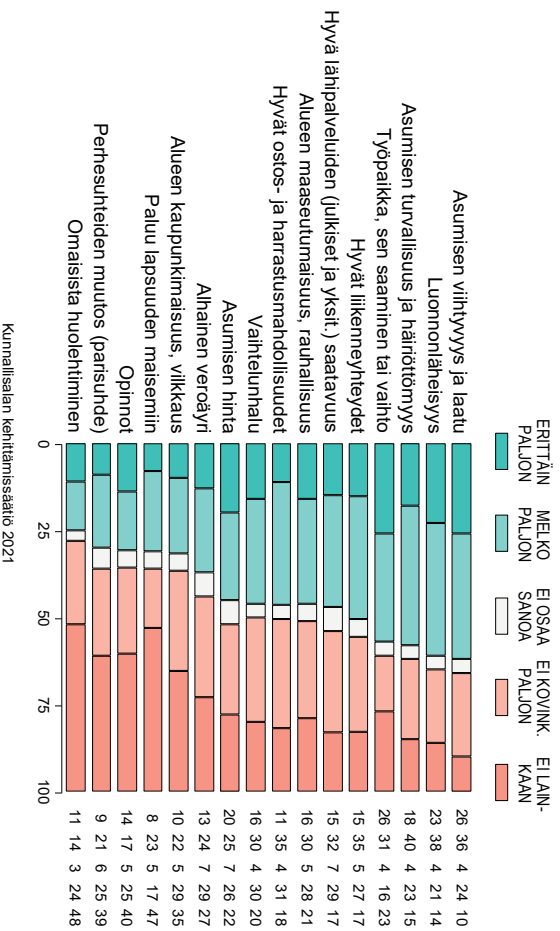

KUINKA TODENNÄKÖISENÄ PITÄÄ SITÄ, ETTÄ MUUTTAA
TOISELLE PAIKKAKUNNALLE 2-3 VUODEN SISÄLLÄ (%).

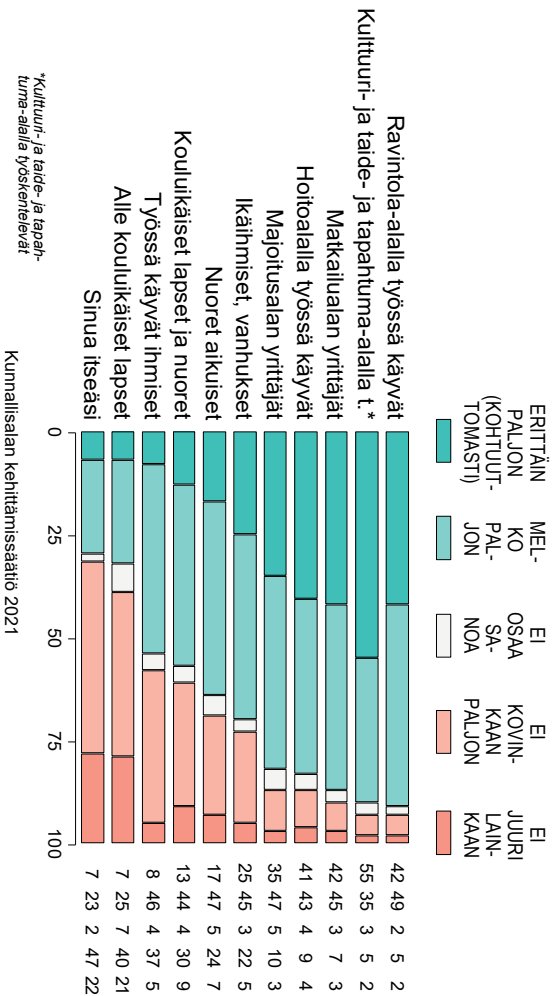

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

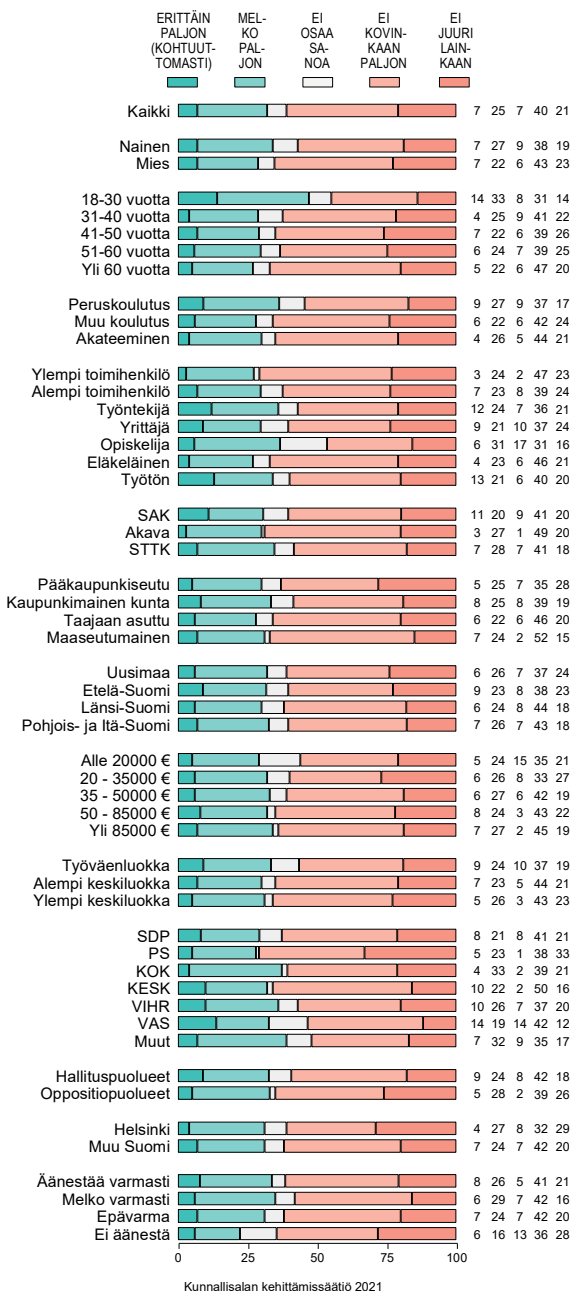
MISSÄ MÄÄRIN SEURAAVAT TEKIJÄT JA SYYT VAIKUTTAVAT SIIHEN, ETTÄ PITÄÄ
TODENNÄKÖISENÄ MUUTTOA TOISELLE PAKKAKUNNALLE (muuttoa todennäköise-
nä pitävistä, %).

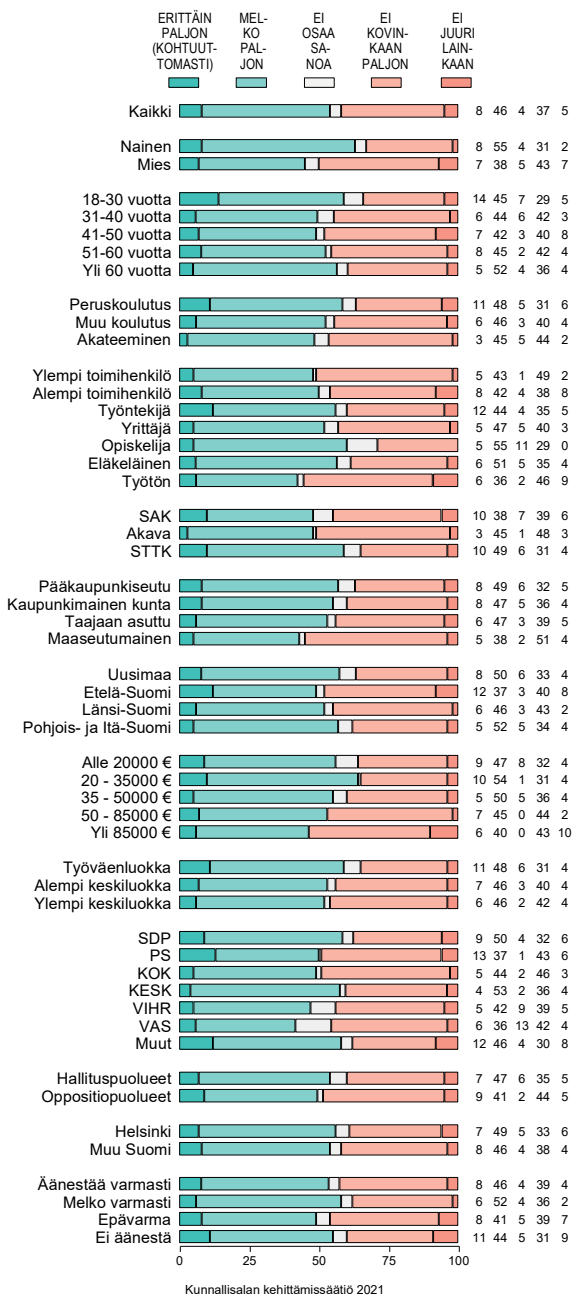
MISSÄ MÄÄRIN KORONAVIRUSEPIDEMIA ON HAITANNUT SEURAAVIA IHMISRYHMIÄ JA HEIDÄN ELÄMÄÄNSÄ MAASSAMME (%).

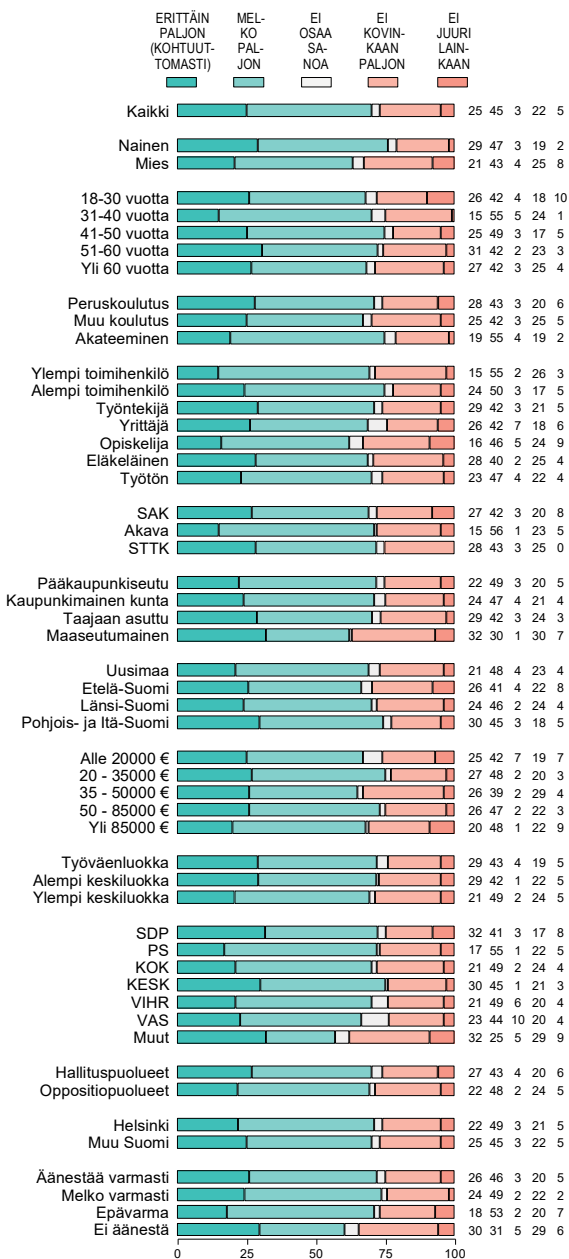
MISSÄ MÄÄRIN KORONAVIRUSEPIDEMIA ON HAITANNUT:
ALLE KOULUIKÄISET LAPSET (%).

MISSÄ MÄÄRIN KORONAVIRUSEPIDEMIA ON HAITANNUT:
TYÖSSÄ KÄYVÄT IHMISET (%).

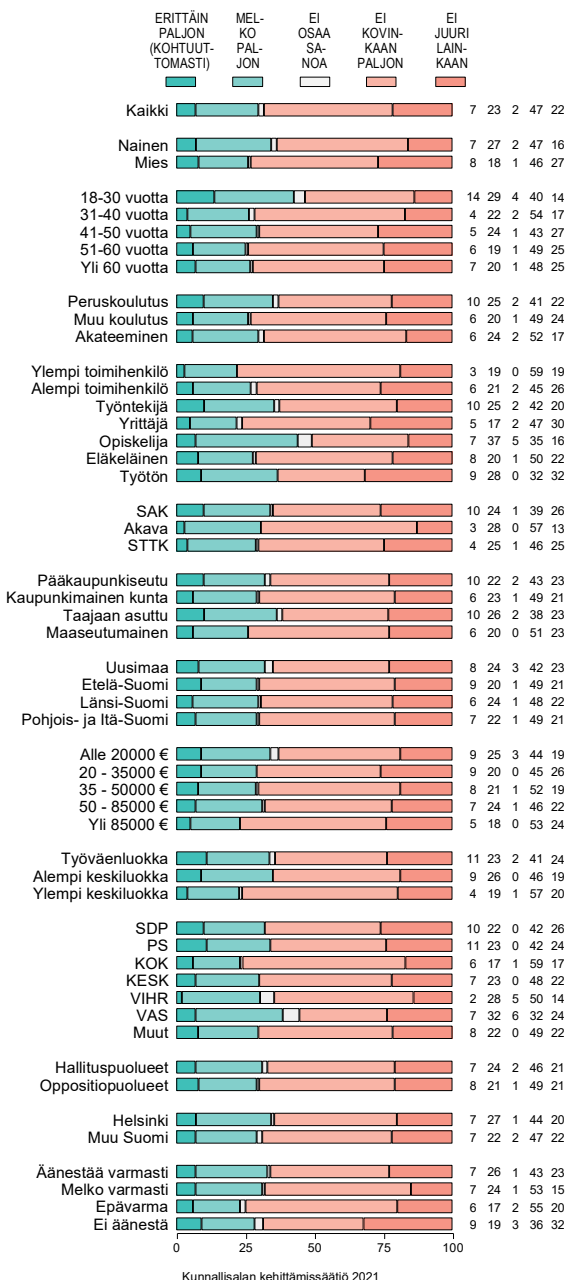

MISSÄ MÄÄRIN KORONAVIRUSEPIDEMIA ON HAITANNUT:
IKÄIHMISET, VANHUKSET (%).

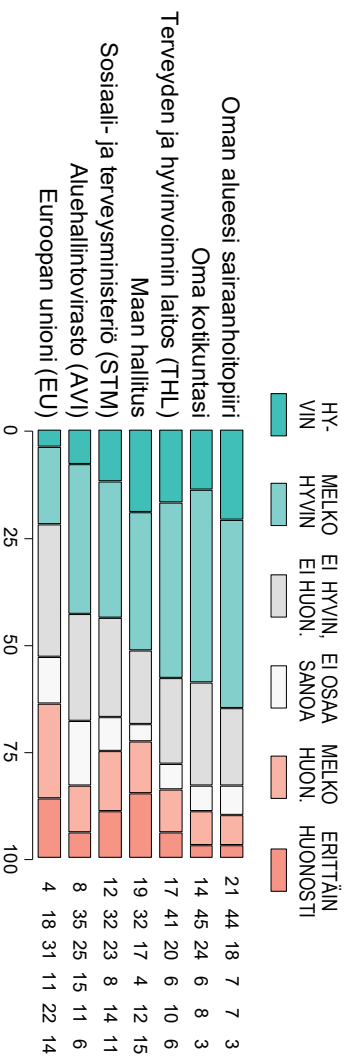

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2021

MISSÄ MÄÄRIN KORONAVIRUSEPIDEMIA ON HAITANNUT:
SINUA ITSEÄSI (%).

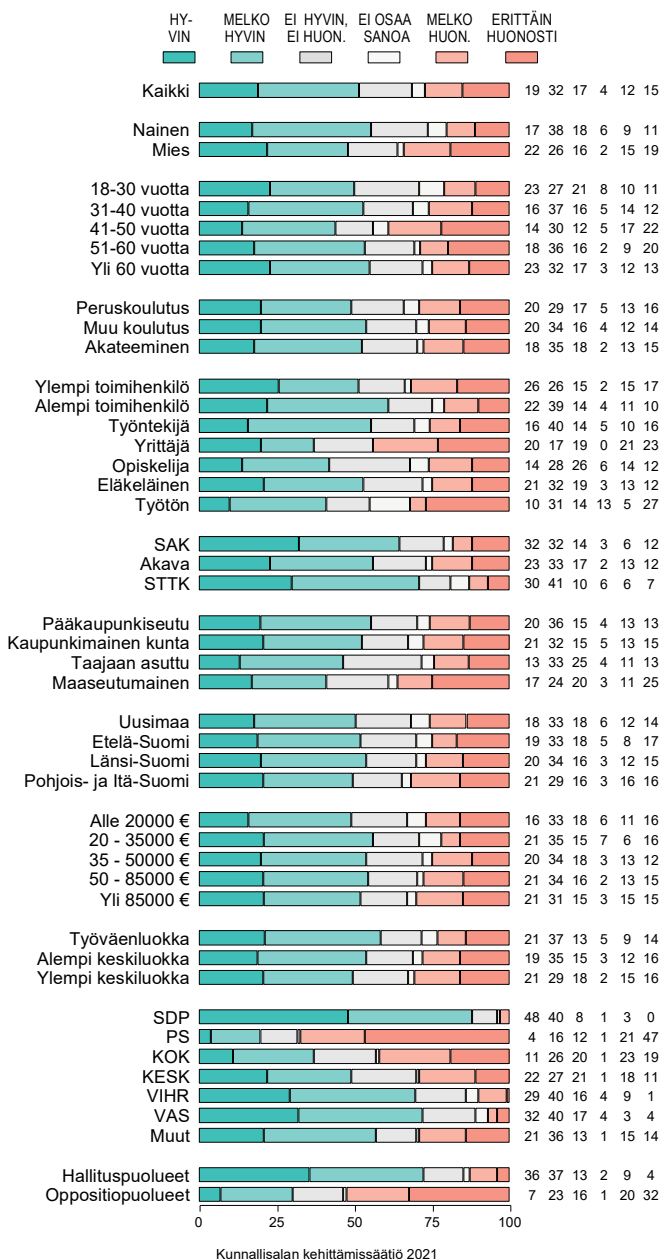

KUINKA HYVIN TAI HUONOSTI SEURAAVAT TAHOT OVAT ONNISTUNEET TEHTÄVISSÄÄN, JOS ASIAA ARVOIDAAN KORONAVIRUKSEN TORJUNNAN KANNALTA (%).

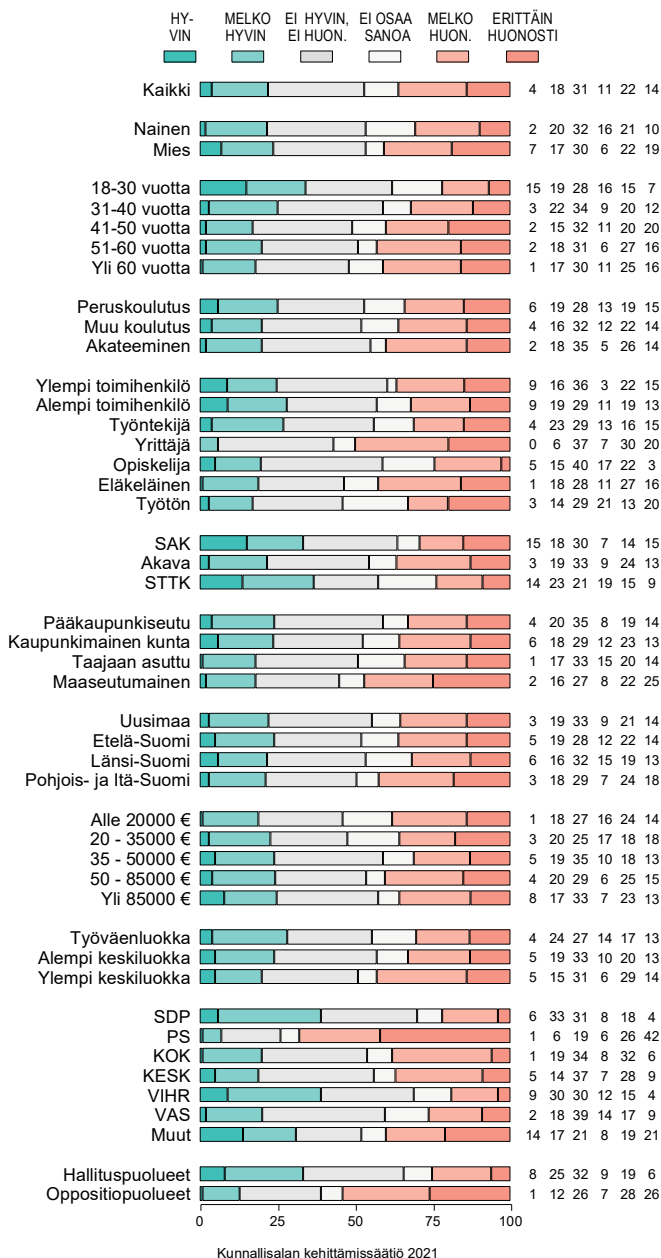

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

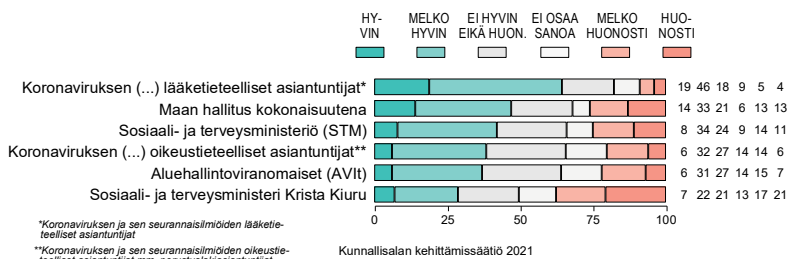
ONNISTUMINEN KORONAVIRUKSEN TORJUNNAN KANNALTA:
MAAN HALLITUS (%).

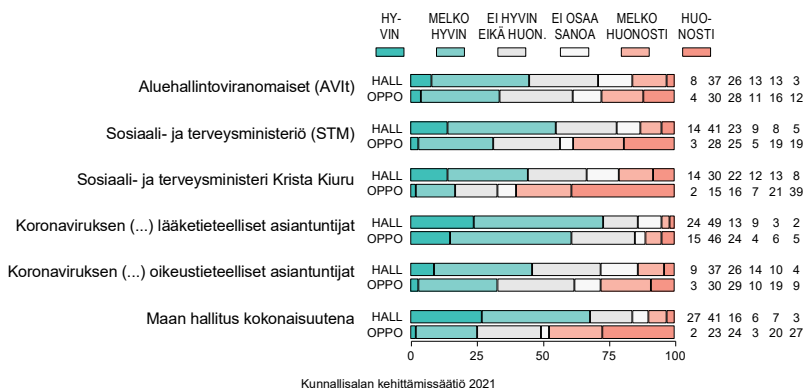
ONNISTUMINEN KORONAVIRUKSEN TORJUNNAN KANNALTA:
EUROOPAN UNIONI (EU) (%).

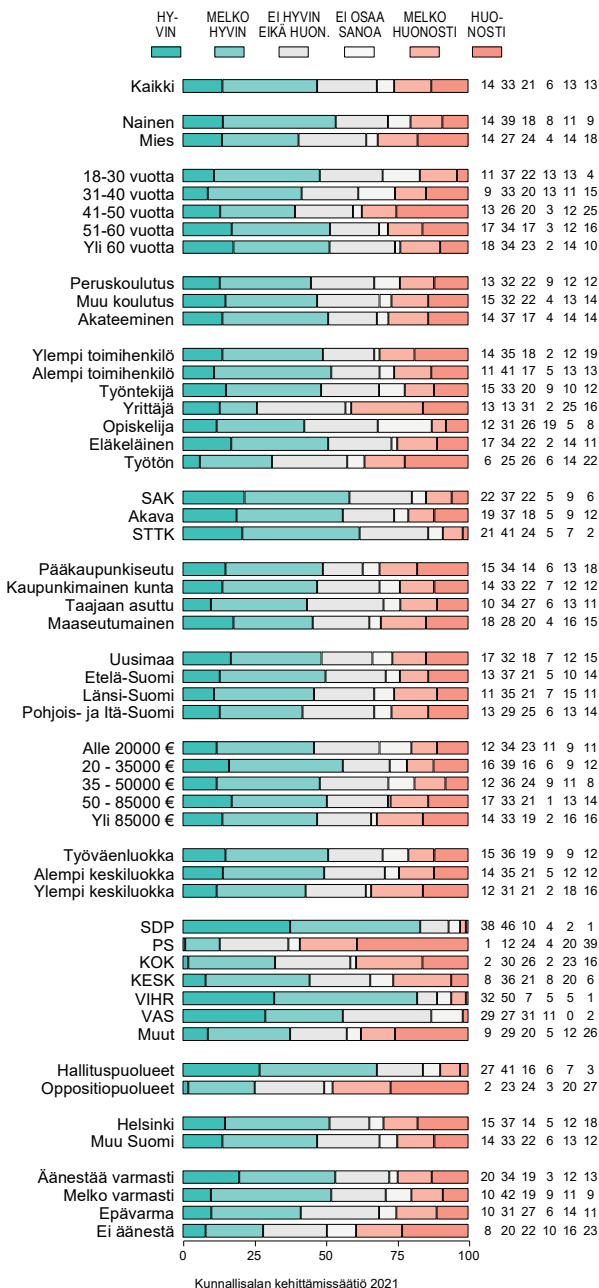
MITEN SEURAAVAT VASTUUTAHOT OVAT ONNISTUNEET KORONAA KOSKEVASSA VIESTINNÄSSÄ (%)

MITEN ERI VASTUUTAHOT OVAT ONNISTUNEET KORONAVIESTINNÄSSÄ: HALLITUS-PUOLUEIDEN (HALL) vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJIEN ARVIOT (%).

ONNISTUMINEN KORONAVIESTINNÄSSÄ: MAAN HALLITUS
KOKONAISUUTENA (%).

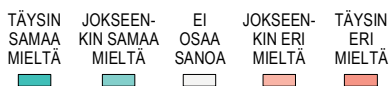

SOTE-ASENTEET 2021

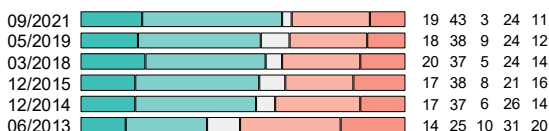
SUHTAUTUMINEN SOTE-UUDISTUSTA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%)

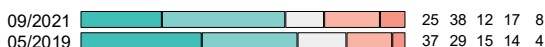
SUHTAUTUMINEN SOTE-UUDISTUSTA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%)

"Minulle on samantekevää, miten sosiaali- ja terveyspalvelut järjestetään maassamme, kunhan hoitoon pääsee"

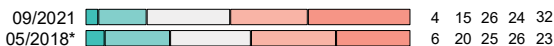
"Mikäli sosiaali- ja terveyspalveluita ulkoistettaisiin nykyistä enemmän yksityisten yritysten hoidettaviksi, kuntalaisten eriarvoisuus ja turvattomuus lisääntyisivät"

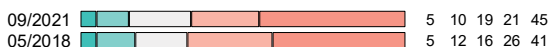
"Tulevaisuudessa asiakkaan tulisi voida valita yhteiskunnan maksamia tai osaksi maksamia terveys- ja hyvinvointipalveluita vapaammin"

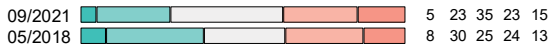
"Sote-palveluiden rahoittamiseksi on luotava uusi maakuntaverot"

"Kuntien kaikki tehtävät pitäisi siirtää hyvinvointialueille (maakunnille) ja lakkauttaa samalla kunnat"

"Hyvinvointialueilla (maakunnilla) tulee olla samanlainen itsehallinto kuin kunnilla nykyisin"

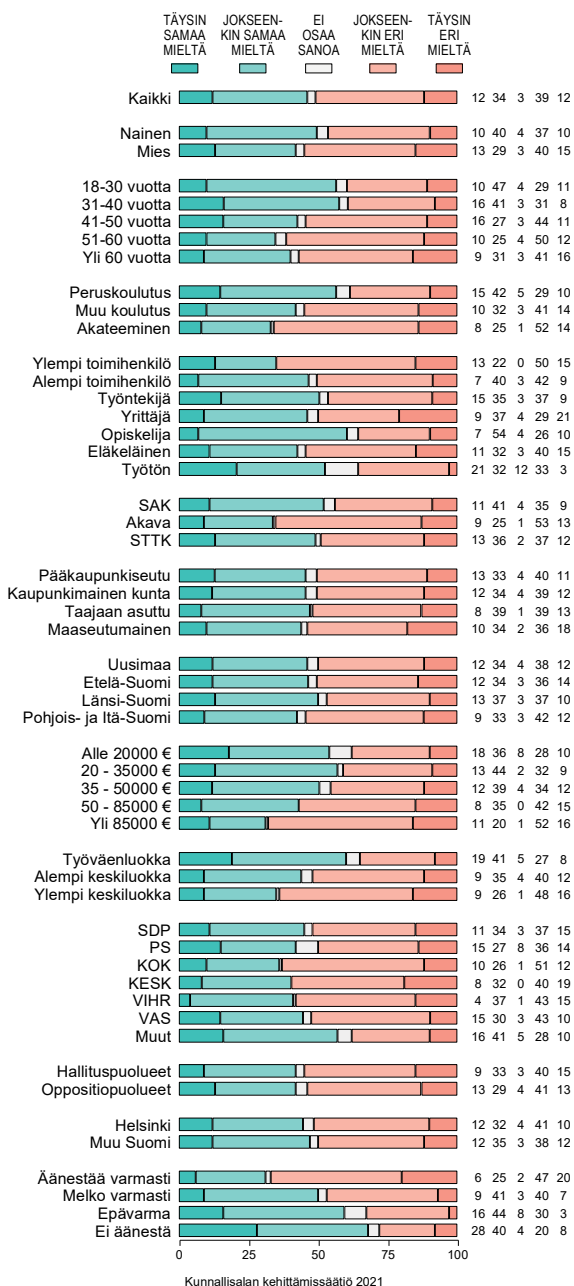

0 25 50 75 100

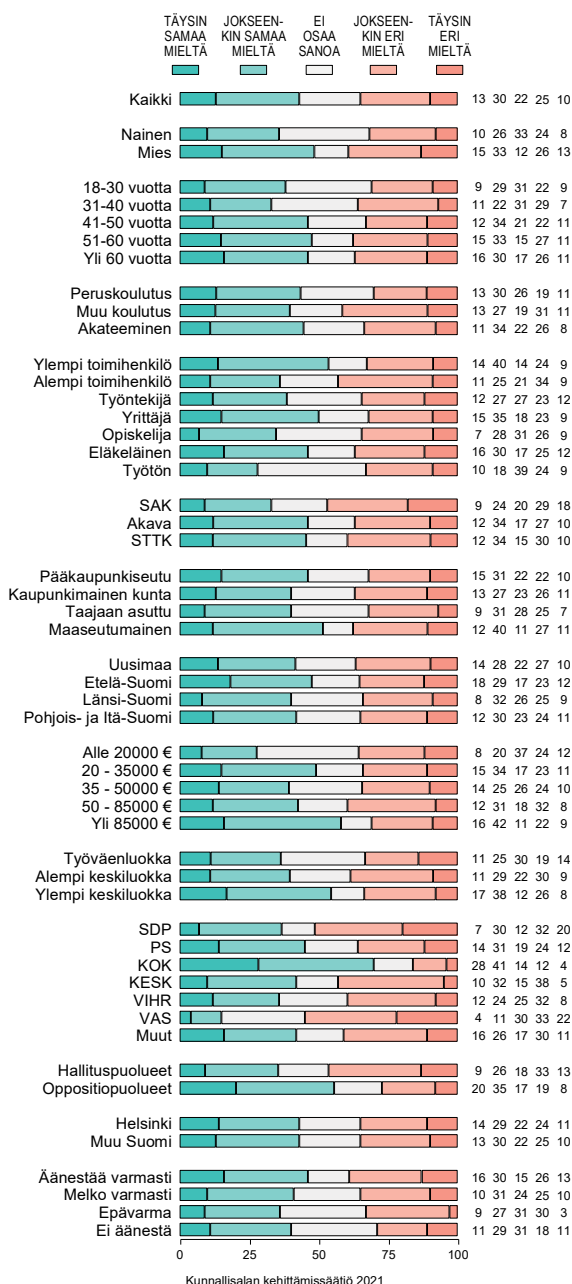
*Väitteen muoto 2018: "Maakuntien toimintaa tulisi vastaisuudessa rahoittaa maakuntaverolla"

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

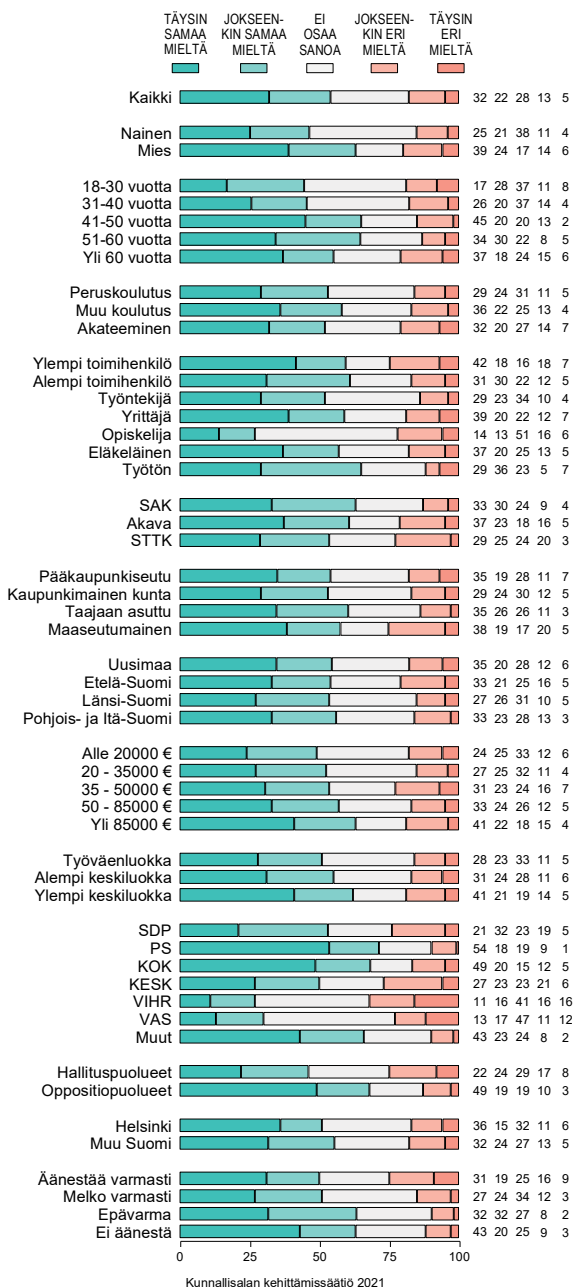
"En ole perillä siitä, mistä soteuudistuksessa on kysymys, enkä siksi ymmärrä sitä" (%)

"Tulevaisuudessa yksityisille sosiaali- ja terveystalouden tuottajille tulee taata samanlainen kilpailuasetelma kuin julkisille palvelutuottajille" (%).

"Maakuntaveroa ei tarvita maassamme" (%).

SUHTAUTUMINEN ALUEVAALEJA JA -VALTUUSTOJA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

TÄYSIN
SAMAA
MIELTÄ

JOKSEEN-
KIN SAMAA
MIELTÄ

EI
OSAA
SANOA

JOKSEEN-
KIN ERI
MIELTÄ

TÄYSIN
ERI
MIELTÄ

"On hyvä, että kansalaiset voivat valita päättäjät
hyvinvointialueille (maakuntiin) suorilla vaaleilla"

"Samojen ihmisten ei pidä olla päättämässä valtakunnan,
alueiden (maakuntien) ja kuntien asioista"

"Ehdokkuuden rajaaminen eri vaaleissa olisi epädemokraattista"

"Aluevaltuusto (maakuntavaltuusto) tulee olemaan kansalaisten
vaikutusmahdollisuuksien toimiva väylä"

"Aluevaltuustolla (maakuntavaltuustolla) ei tule olemaan
todellista päätösvaltaa"

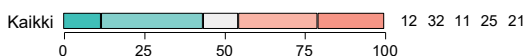
"Aluevaltuusto (maakuntavaltuusto) kykenee toimimaan
vastuuntuntoisesti koko maakunnan edun huomioon ottaen"

"Aluevaltuusto (maakuntavaltuusto) ajaa lähinnä suurten
kaupunkien asiaa ja etuja"

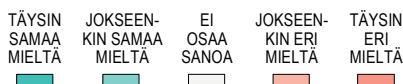
"Olen kiinnostunut aluevaaleista"

0 25 50 75 100

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

**SUHTAUTUMINEN ALUEVAALEJA JA -VALTUUSTOJA
KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN VUOSINA 2018 JA 2021 (%).**

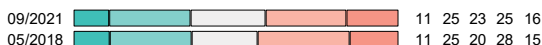
**"On hyvä, että kansalaiset voivat valita päättäjät
hyvinvointialueille (maakuntiin) suorilla vaaleilla"**

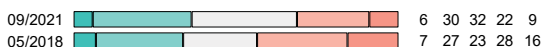
**"Samojen ihmisten ei pidä olla päättämässä valtakunnan,
alueiden (maakuntien) ja kuntien asioista"**

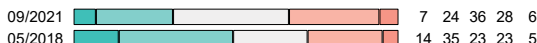
"Ehdokkuuden rajaaminen eri vaaleissa olisi epädemokraattista"

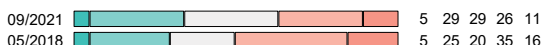
**"Aluevaltuusto (maakuntavaltuusto) tulee olemaan kansalaisten
vaikutusmahdollisuuksien toimiva väylä"**

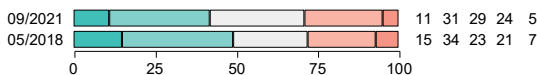
**"Aluevaltuustolla (maakuntavaltuustolla) ei tule olemaan
todellista päätösvaltaa"**

**"Aluevaltuusto (maakuntavaltuusto) kykenee toimimaan
vastuuntuntoisesti koko maakunnan edun huomioon ottaen"**

**"Aluevaltuusto (maakuntavaltuusto) ajaa lähinnä suurten
kaupunkien asiaa ja etuja"**

0 25 50 75 100

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

SUHTAUTUMINEN ALUEVAALEJA JA -VALTUUSTOJA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN: HELSINKI vs. MUU SUOMI (%).

TÄYSIN SAMAA MIELTÄ JOKSEEN-KIN SAMAA MIELTÄ EI OSAA SANOA JOKSEEN-KIN ERI MIELTÄ TÄYSIN ERI MIELTÄ

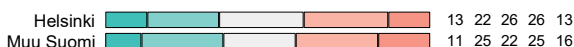
"On hyvä, että kansalaiset voivat valita päättäjät hyvinvointialueille (maakuntiin) suorilla vaaleilla"

"Samojen ihmisten ei pidä olla päättämässä valtakunnan, alueiden (maakuntien) ja kuntien asioista"

"Ehdokkuuden rajaaminen eri vaaleissa olisi epädemokraattista"

"Aluevaltuusto (maakuntavaltuusto) tulee olemaan kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien toimiva väylä"

"Aluevaltuustolla (maakuntavaltuustolla) ei tule olemaan todellista päätösvaltaa"

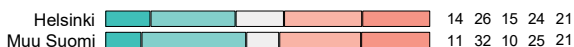
"Aluevaltuusto (maakuntavaltuusto) kykenee toimimaan vastuuntuntoisesti koko maakunnan edun huomioon ottaen"

"Aluevaltuusto (maakuntavaltuusto) ajaa lähinnä suurten kaupunkien asiaa ja etuja"

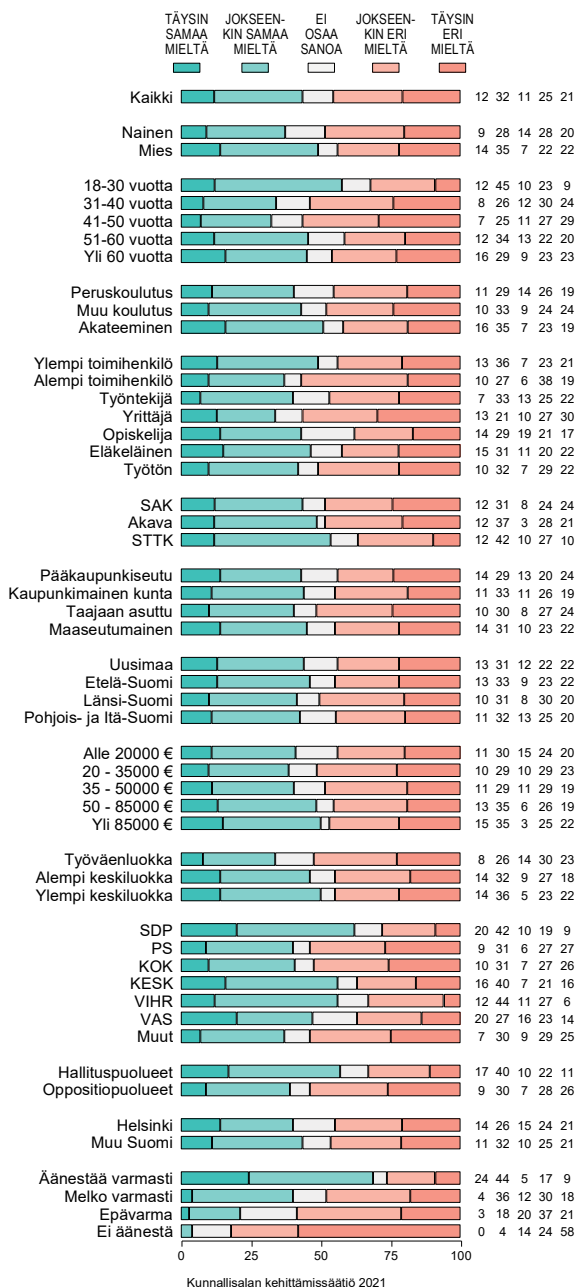
"Olen kiinnostunut aluevaaleista"

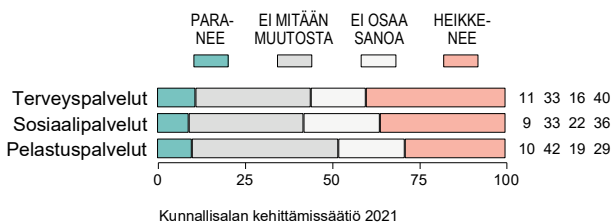
0 25 50 75 100

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2021

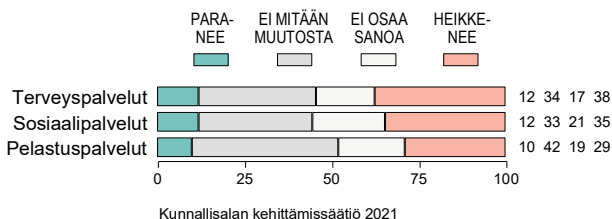
"Olen kiinnostunut aluevaaleista" (%).

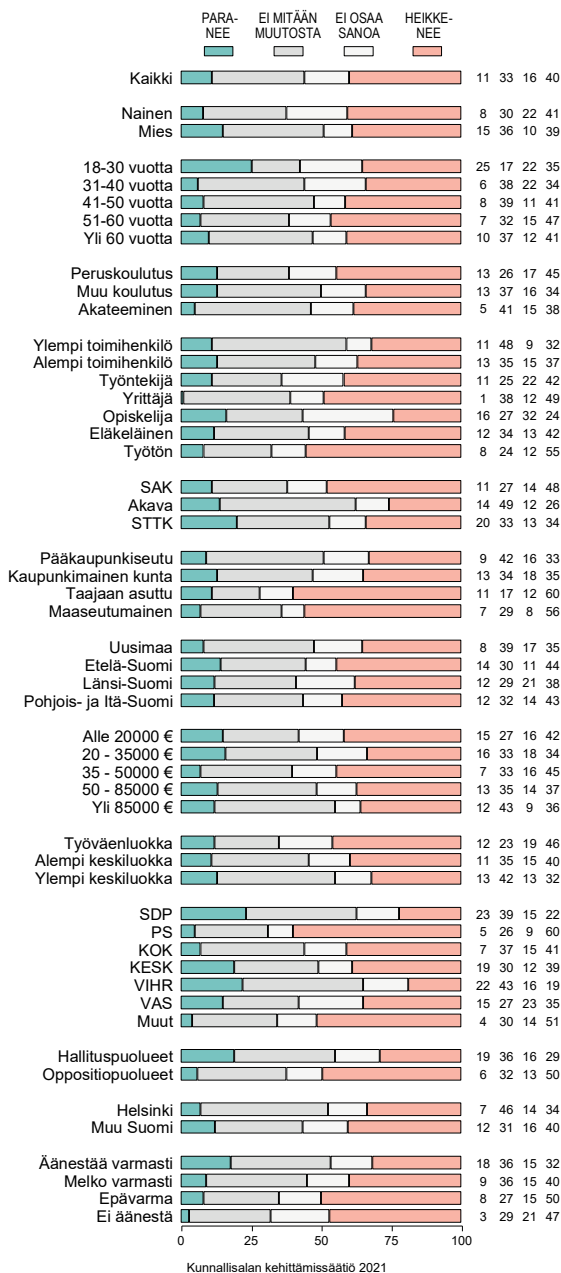
MITEN ARVIOI SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUIDEN
SEKÄ PELASTUSPALVELUIDEN SAATAVUUDEN JA
SAAVUTETTAVUUDEN MUUTTUVAN ASUINKUNNAS-
SAAN, KUN UUSI SOTE-RATKAISU TOTEUTUU (%).

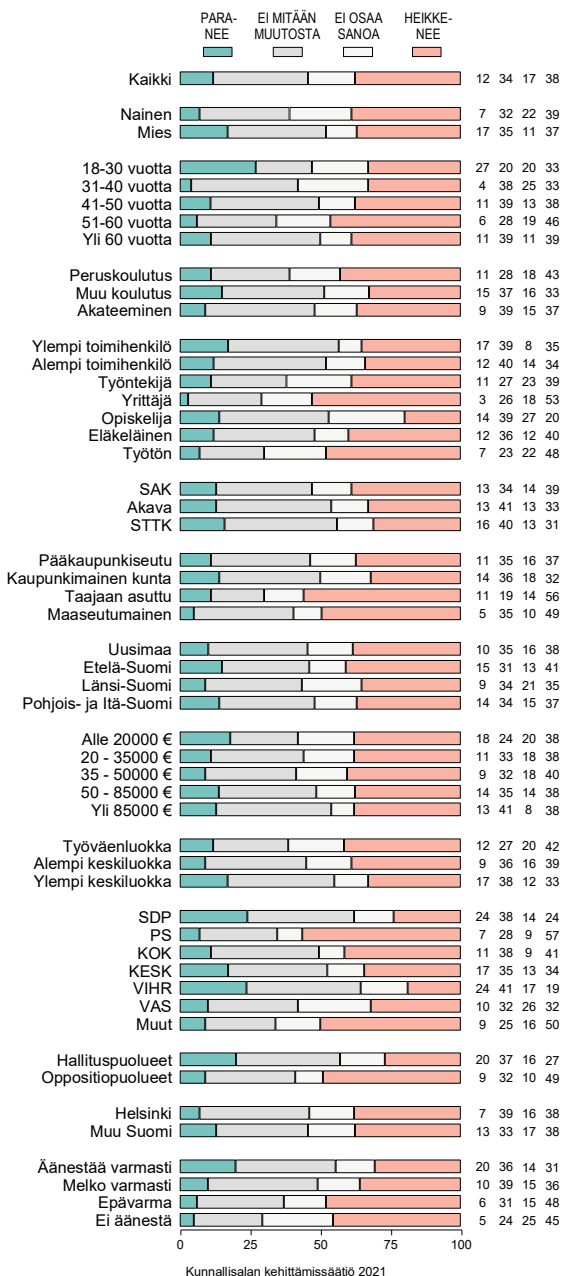
MITEN ARVIOI SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUIDEN
SEKÄ PELASTUSPALVELUIDEN LAADUN MUUTTUVAN
ASUINKUNNASSAAN, KUN UUSI SOTE-RATKAISU
TOTEUTUU (%).

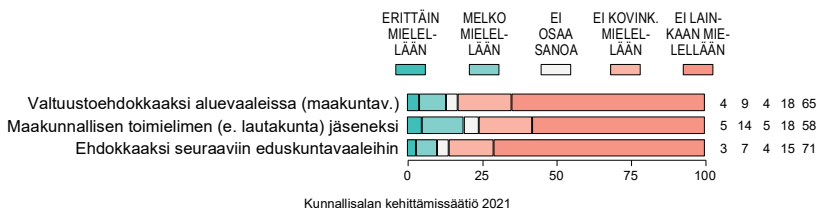
MITEN ARVIOI PALVELUIDEN SAATAVUUDEN JA SAAVUTETTAVUUDEN MUUTTUVAN ASUINKUNNASSAAN SOTE-RATKAISUN TOTEUDUTTUA: TERVEYSPALVELUT (%)

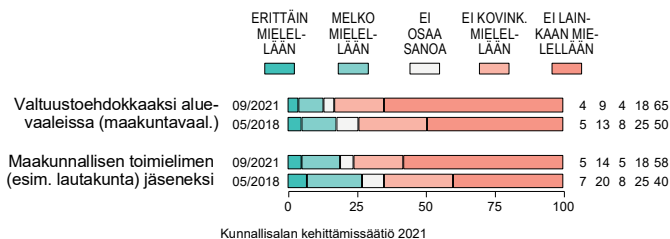
MITEN ARVIOI PALVELUIDEN LAADUN MUUTTUVAN
ASUINKUNNASSAAN SOTE-RATKAISUN TOTEUDUTTUA:
TERVEYSPALVELUT (%)

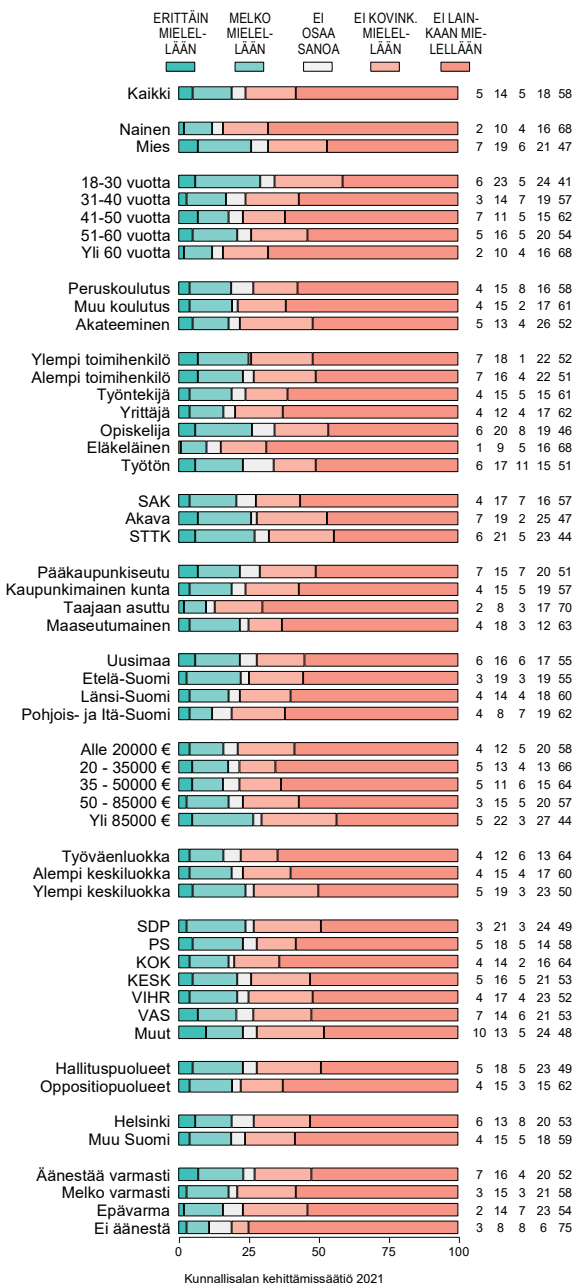
JOS ITSEÄ PYYDETTÄISIIN MUKAAN SEURAAVIIN YHTEISKUNNALLISIIN TEHTÄVIIN,
KUINKA MIELUUSTI LÄHTISI MUKAAN (%).

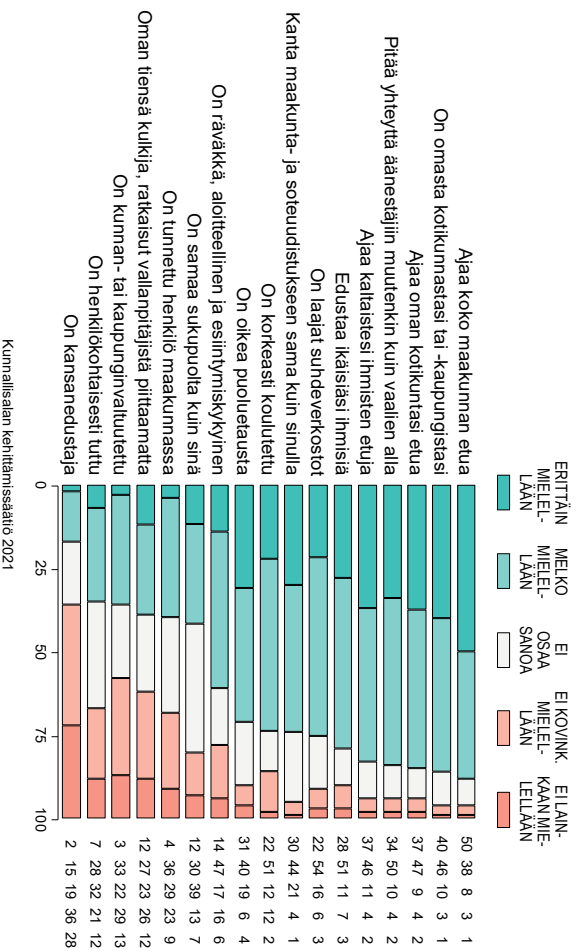
JOS PYYDETTÄISIIN YHTEISKUNNALLISIIN TEHTÄVIIN,
KUINKA MIELUUSTI LÄHTISI MUKAAN (%).

JOS PYYDETTÄISIIN, KUINKA MIELUUSTI LÄHTISI:
MAAKUNNALLISEN TOIMIELIMEN (esim. lautakunta) JÄSENEKSI (%).

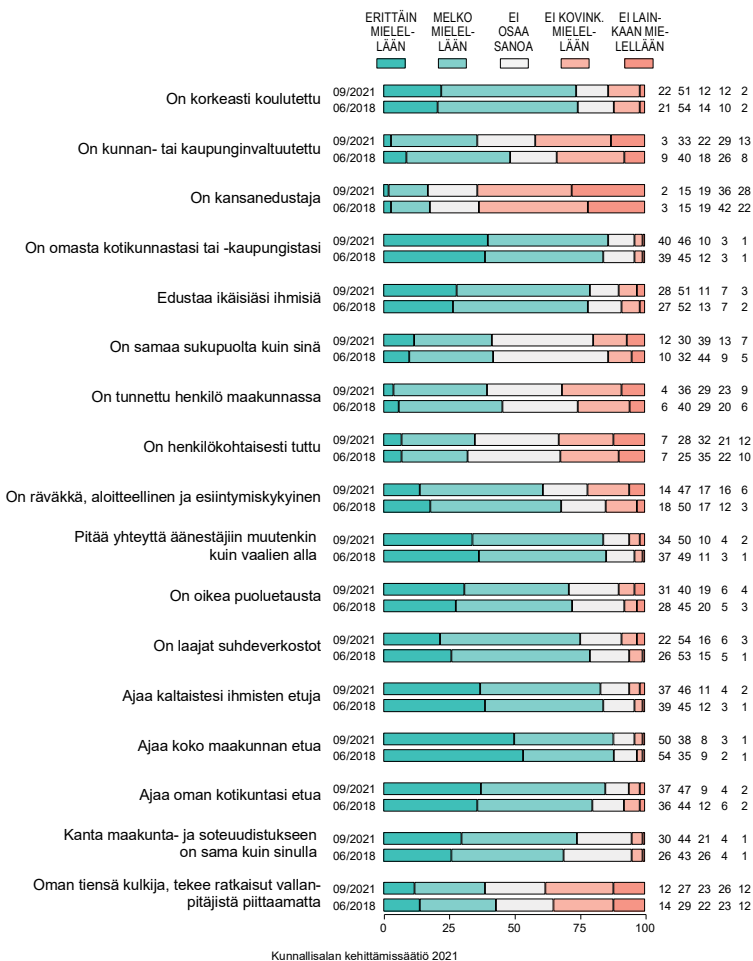

KUINKA MIELELLÄÄN NÄKISI ALUEVALTUUSTOEHDOKKAASSA SEURAAVIA
OMINAISUUKSIA JA PIIRTEITÄ (tekstejä osin lyhennetty, %).

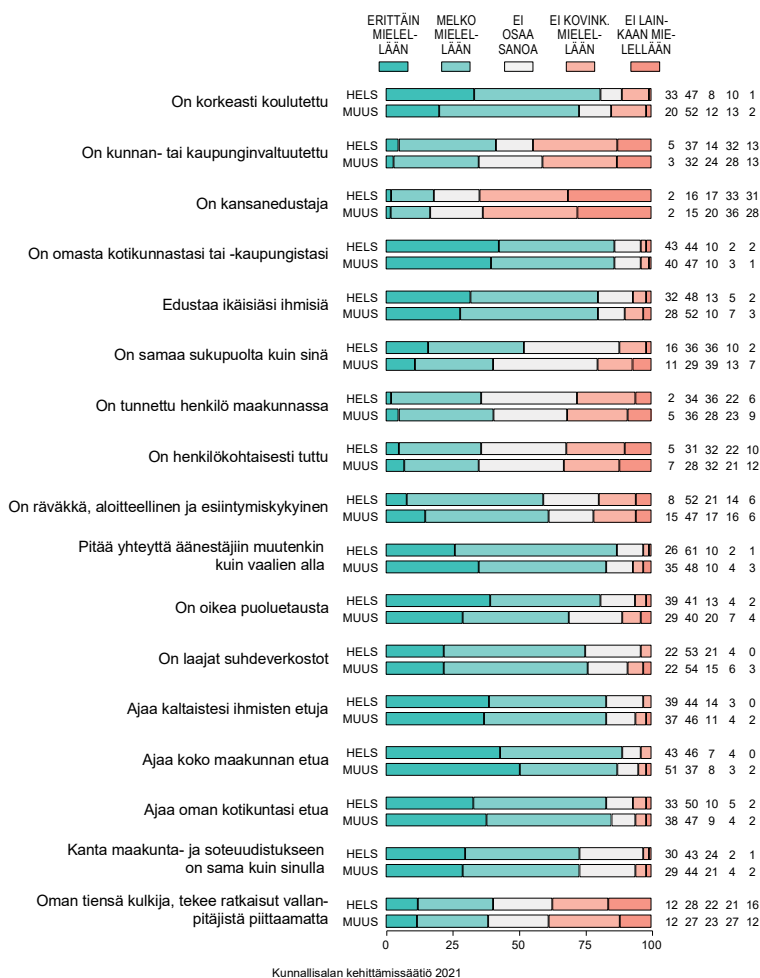

Kunnallisalan kehittämissääntö 2021

KUINKA MIELELLÄÄN NÄKISI ALUEVALTUUSTOEHDOKKAASSA SEURAAVIA OMINAISUUKSIA
JA PIIRTEITÄ: ARVIOT VUOSINA 2018 JA 2021 (%).

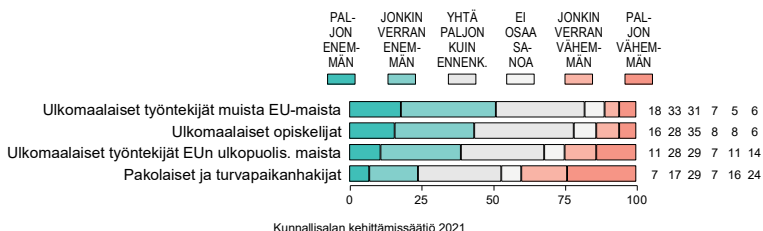

KUINKA MIELELLÄÄN NÄKISI ALUEVALTUUSTOEHDOKKAASSA SEURAAVIA OMINAISUUKSIA
JA PIIRTEITÄ: HELSINKI (HEL) vs. MUU SUOMI (MUUS, %).

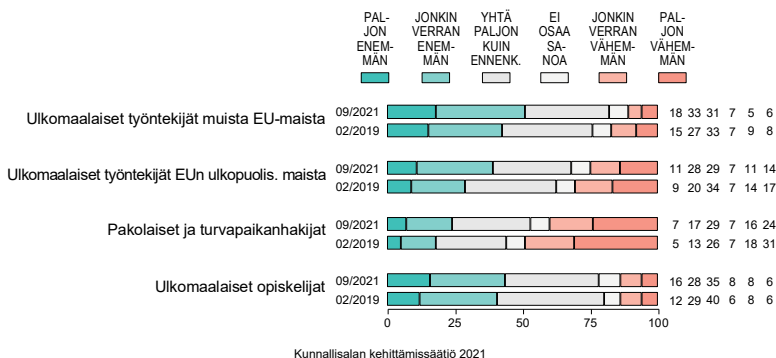

SUHTAUTUMINEN MAAHANMUUTTOON

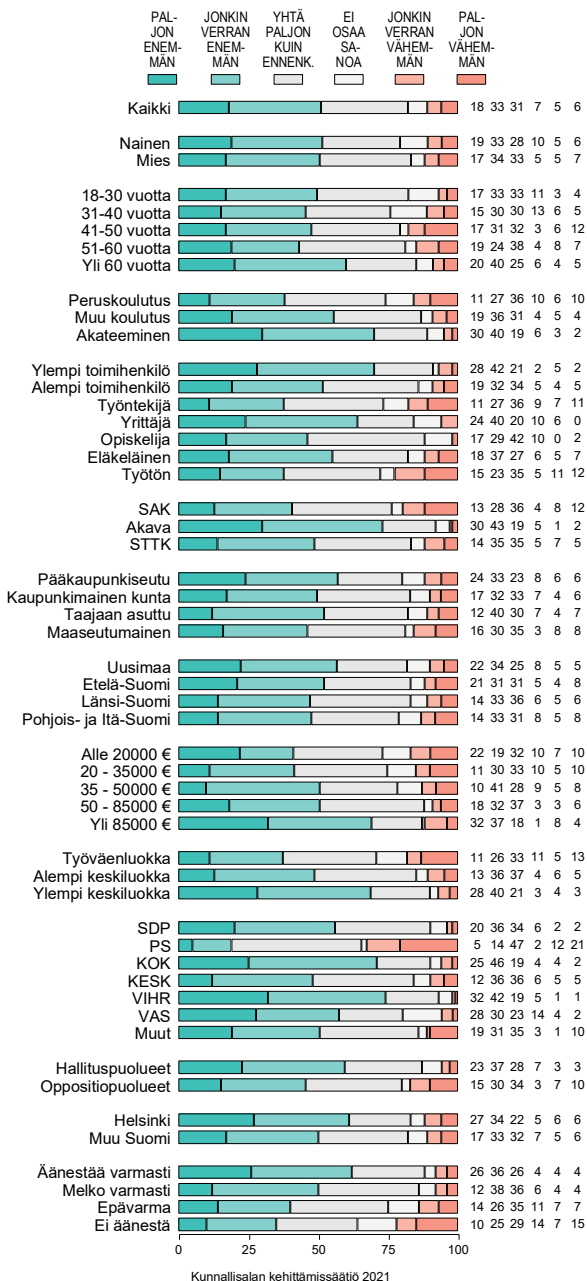
MISSÄ MÄÄRIN NYKYISEEN VERRATTUNA ERI RYHMIIN KUULUVIA IHMISIÄ VOISI MUUTTA OMAAN KOTIKUNTAAN TAI LÄHIALUEELLE (esim. omaan maakuntaan, %).

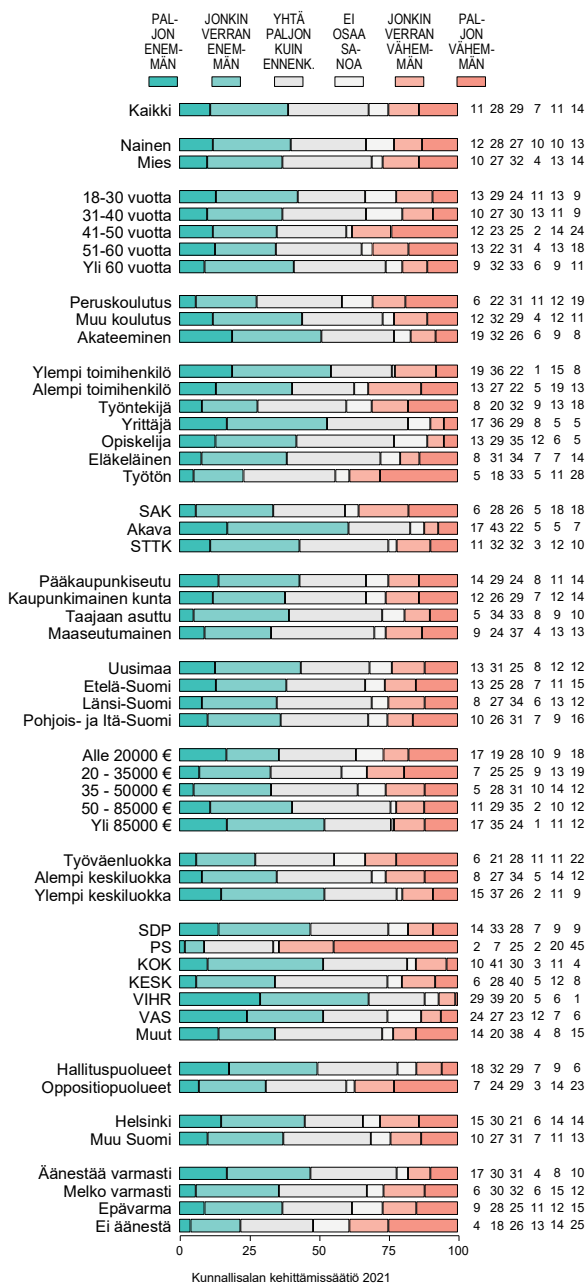
MISSÄ MÄÄRIN NYKYISEEN VERRATTUNA ERI RYHMIIN KUULUVIA IHMISIÄ VOISI MUUTTA OMAAN KOTIKUNTAAN TAI LÄHIALUEELLE: ARVIOT VUOSINA 2019 JA 2021 (%).

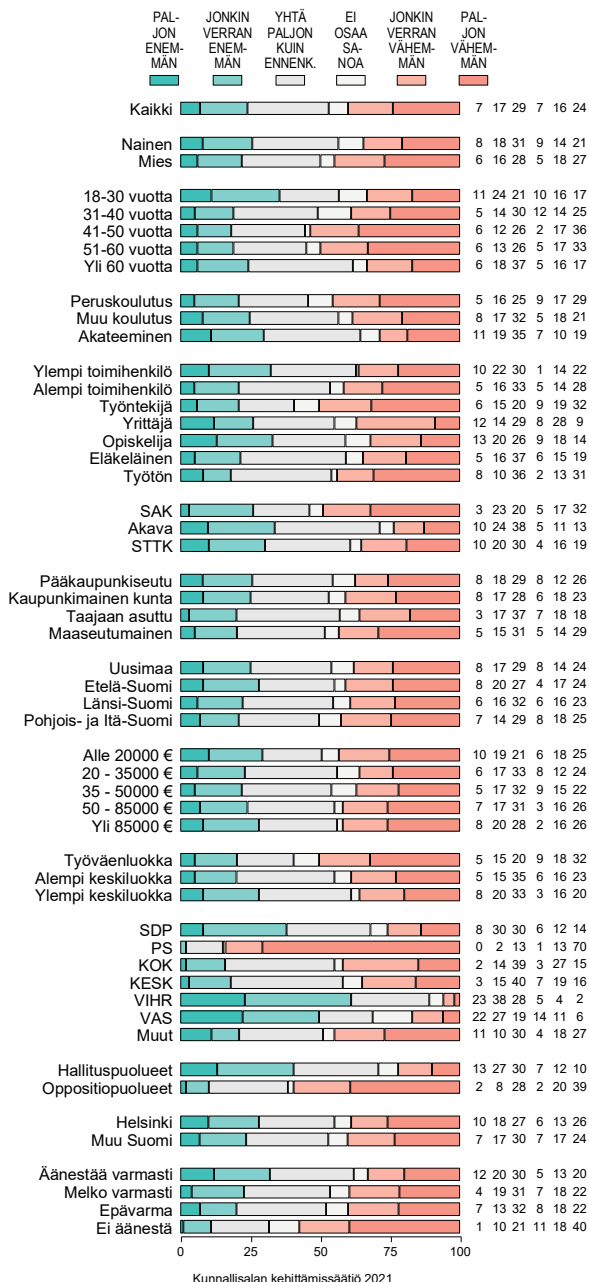
MISSÄ MÄÄRIN ERI RYHMIIN KUULUVIA IHMISIÄ VOISI MUUTTAA KOTIKUNTAAN/LÄHIALUEELLE: ULKOMAALAISET TYÖNTEKIJÄT MUISTA EU-MAISTA (%).

MISSÄ MÄÄRIN ERI RYHMIIN KUULUVIA IHMISIÄ VOISI MUUTTA
KOTIKUNTAAN/LÄHIALUEELLE: ULKOMAALAISET
TYÖNTEKIJÄT EU:N KOKOPOULISISTA MAISTA (%).

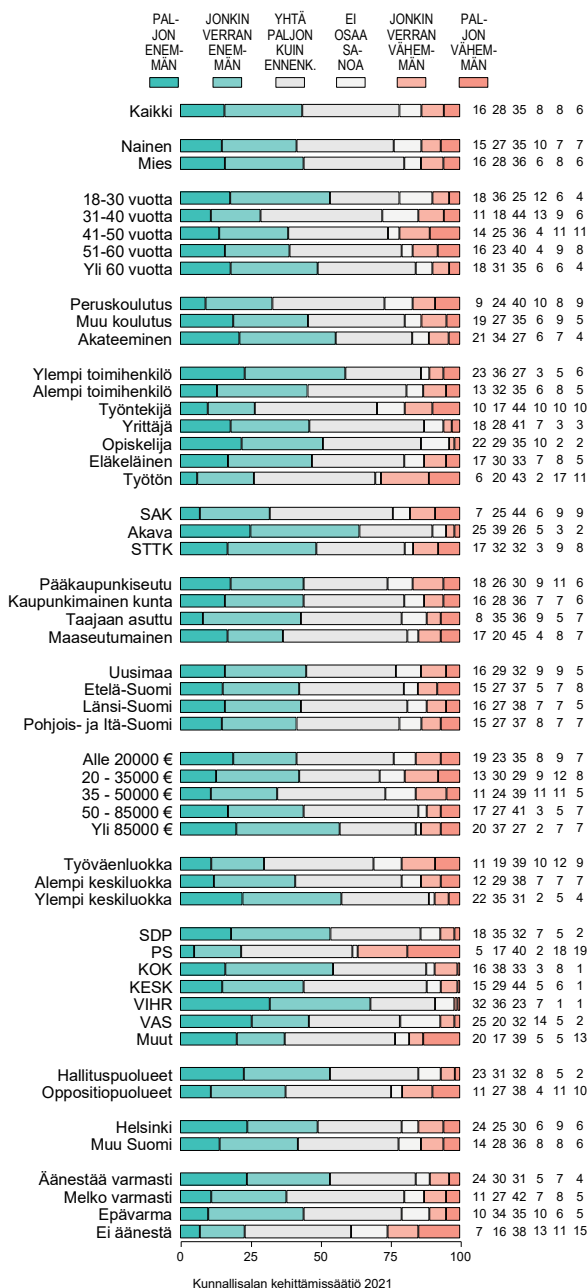

MISSÄ MÄÄRIN ERI RYHMIIN KUULUVIA IHMISIÄ VOISI MUUTTA
KOTIKUNTAAN/LÄHIALUEELLE: PAKOLAISET JA
TURVAPAIKANHAKIJAT (%).

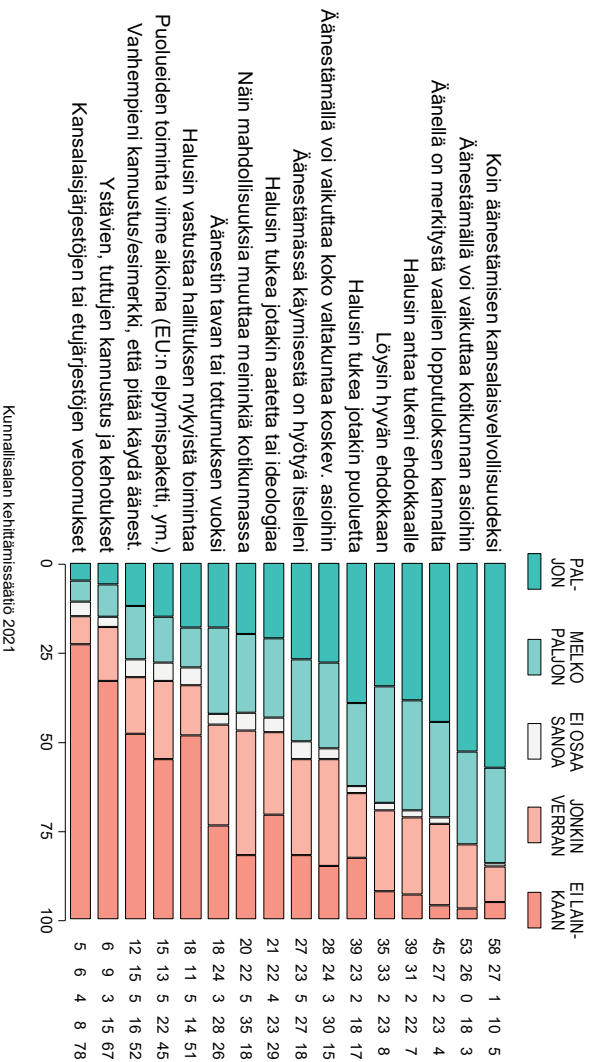

Kunnallisanalan kehittämissäätiö 2021

MISSÄ MÄÄRIN ERI RYHMIIN KUULUVIA IHMISIÄ VOISI MUUTTA
KOTIKUNTAAN/LÄHIALUEELLE: ULKOMAALAISET OPISKELIJAT (%).

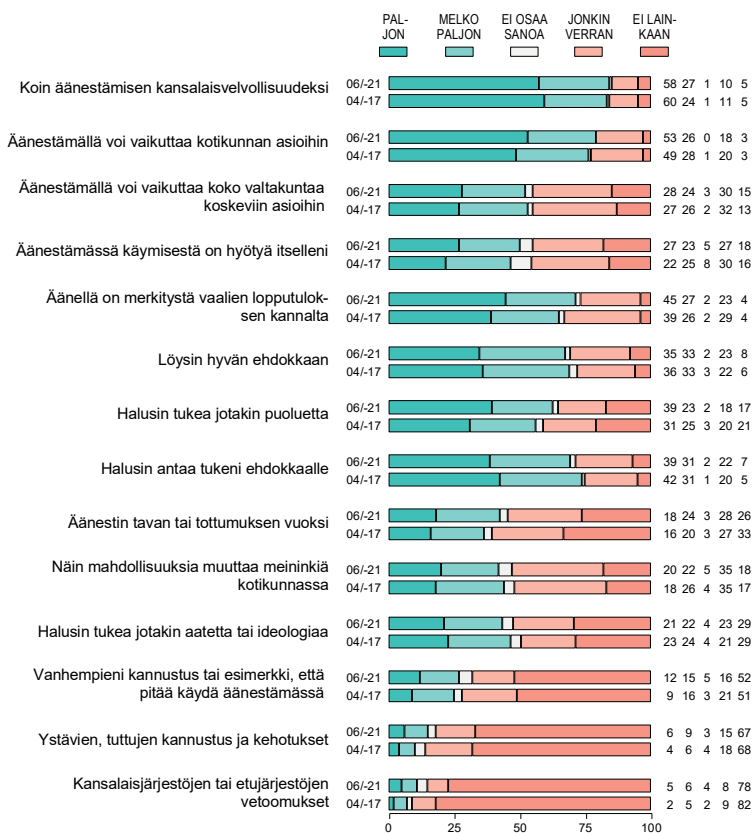

KUINKA PALJON SEURAAVAT ASIAT VAIKUTTIVAT SIIHEN, ETTÄ LÄHTI ÄÄNESTÄMÄÄN
KUNTAVAALEISSA (äänestäneistä, %).

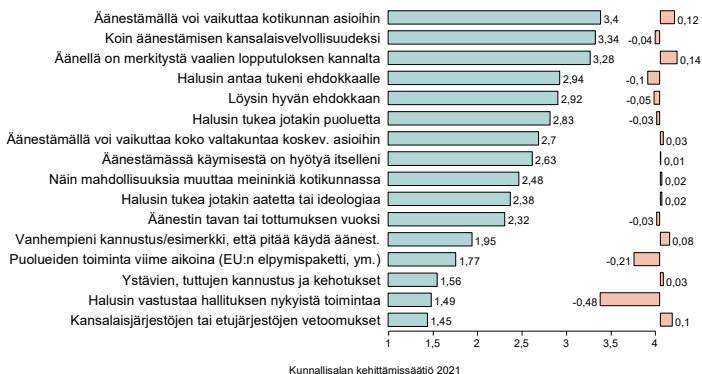
Kunnallisalan kehittämissäätiö 2021

KUINKA PALJON ERI ASIAT VAIKUTTIVAT SIIHEN, ETTÄ LÄHTI ÄÄNESTÄMÄÄN
KUNTAVAALEISSA: ARVIOT VUOSINA 2017 JA 2021 (äänestäneistä, %).

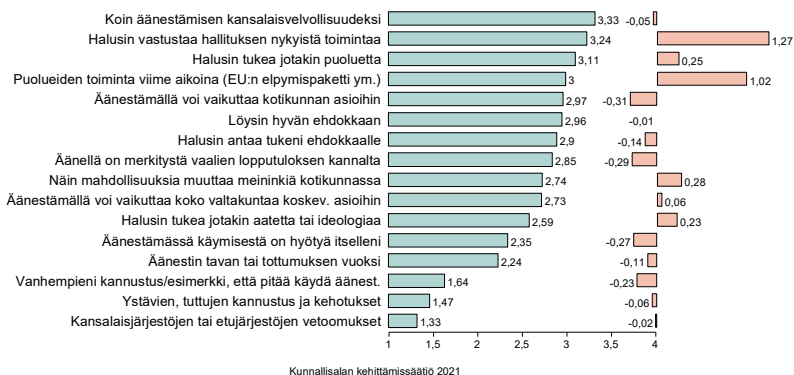

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

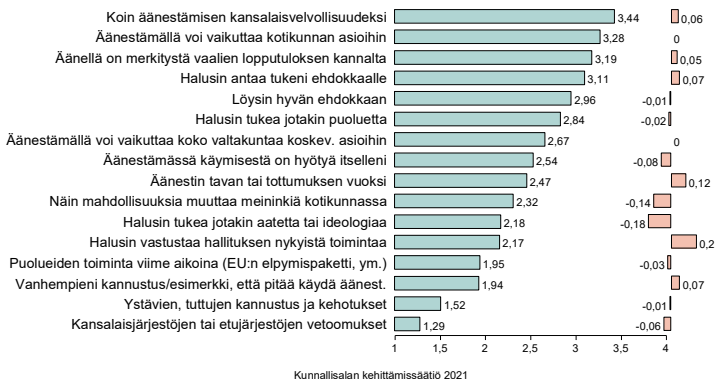
KUINKA PALJON ERI ASIAT VAIKUTTIVAT SIIHEN, ETTÄ LÄHTI ÄÄNESTÄMÄÄN KUNTAVAALEISSA:
SDPn ÄÄNESTÄJÄT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

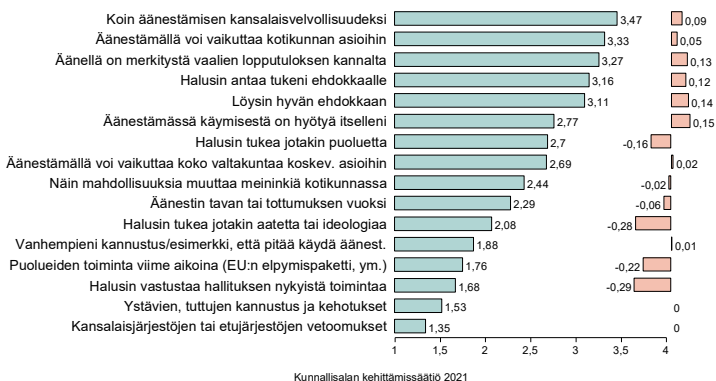
KUINKA PALJON ERI ASIAT VAIKUTTIVAT SIIHEN, ETTÄ LÄHTI ÄÄNESTÄMÄÄN KUNTAVAALEISSA:
PSn ÄÄNESTÄJÄT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

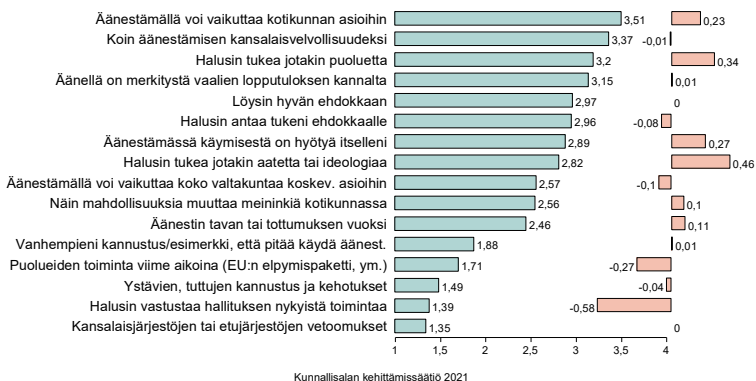
KUINKA PALJON ERI ASIAT VAIKUTTIVAT SIIHEN, ETTÄ LÄHTI ÄÄNESTÄMÄÄN KUNTAVAALEISSA:
KOKn ÄÄNESTÄJÄT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

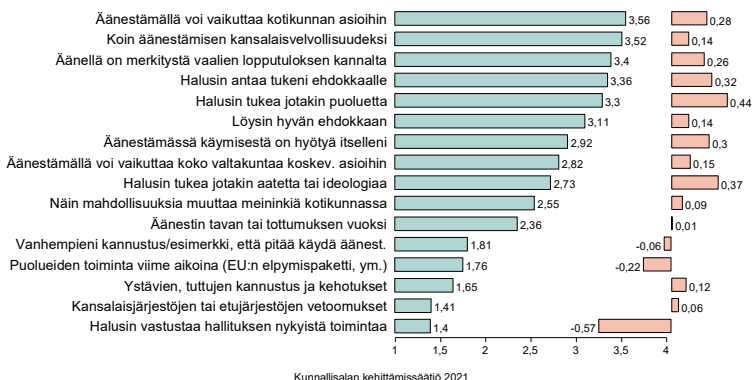
KUINKA PALJON ERI ASIAT VAIKUTTIVAT SIIHEN, ETTÄ LÄHTI ÄÄNESTÄMÄÄN KUNTAVAALEISSA:
KESKn ÄÄNESTÄJÄT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

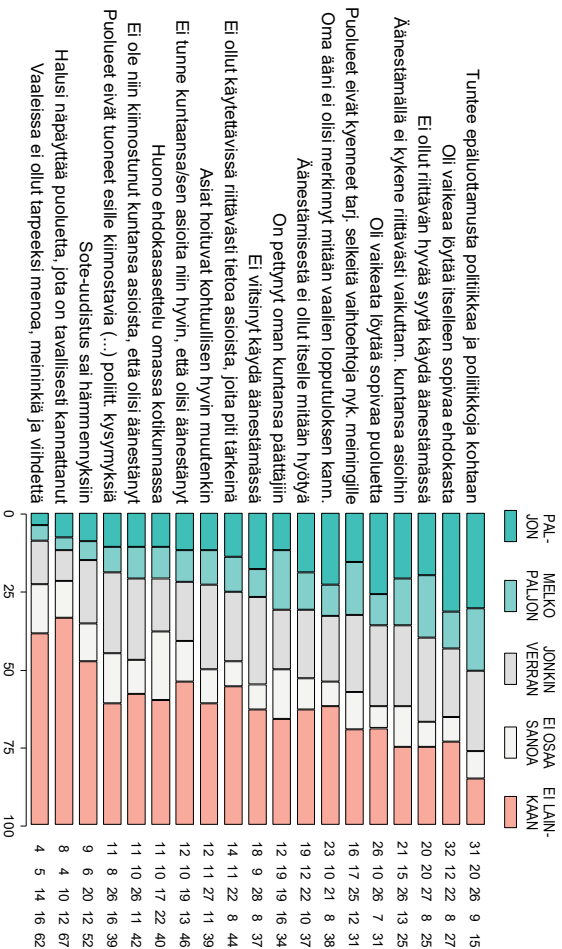
KUINKA PALJON ERI ASIAT VAIKUTTIVAT SIIHEN, ETTÄ LÄHTI ÄÄNESTÄMÄÄN KUNTAVAALEISSA:
VIHRn ÄÄNESTÄJÄT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

KUINKA PALJON ERI ASIAT VAIKUTTIVAT SIIHEN, ETTÄ LÄHTI ÄÄNESTÄMÄÄN KUNTAVAALEISSA:
VASn ÄÄNESTÄJÄT (asteikkokeskiarvot sekä niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta).

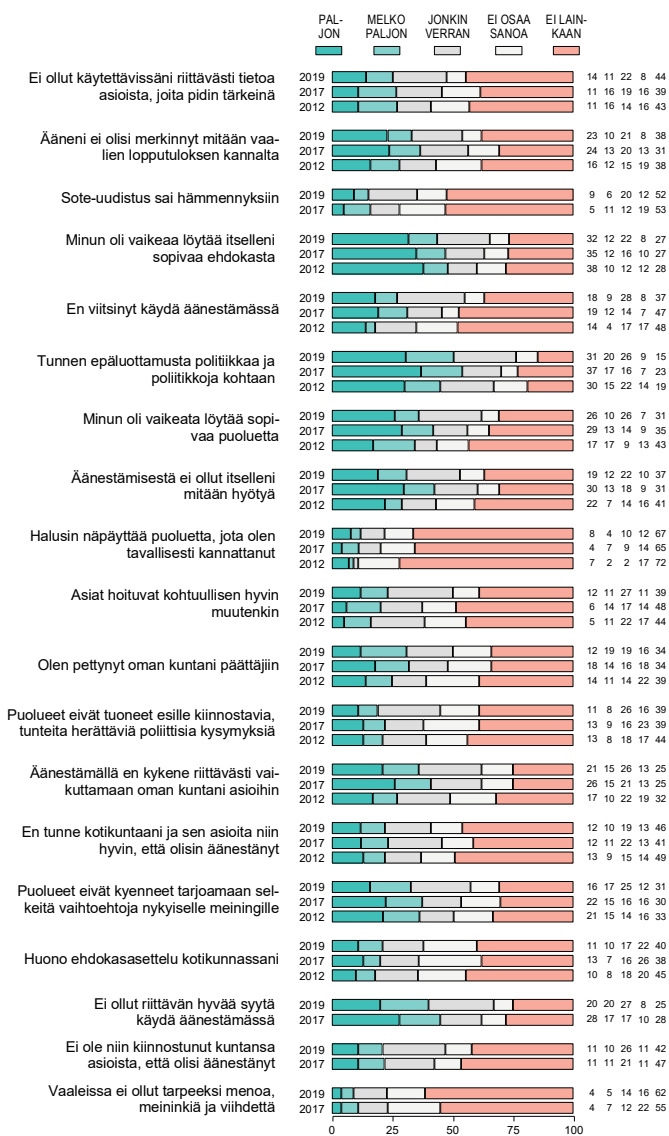

MISSÄ MÄÄRIN SEURAAVAT ASIAT VAIKUTTIVAT SIIHEN, ETTÄ EI KÄYNNYT ÄÄNESTÄMÄSSÄ
(ääneestämättä jättäneet, tekstejä osin lyhennetty, %).

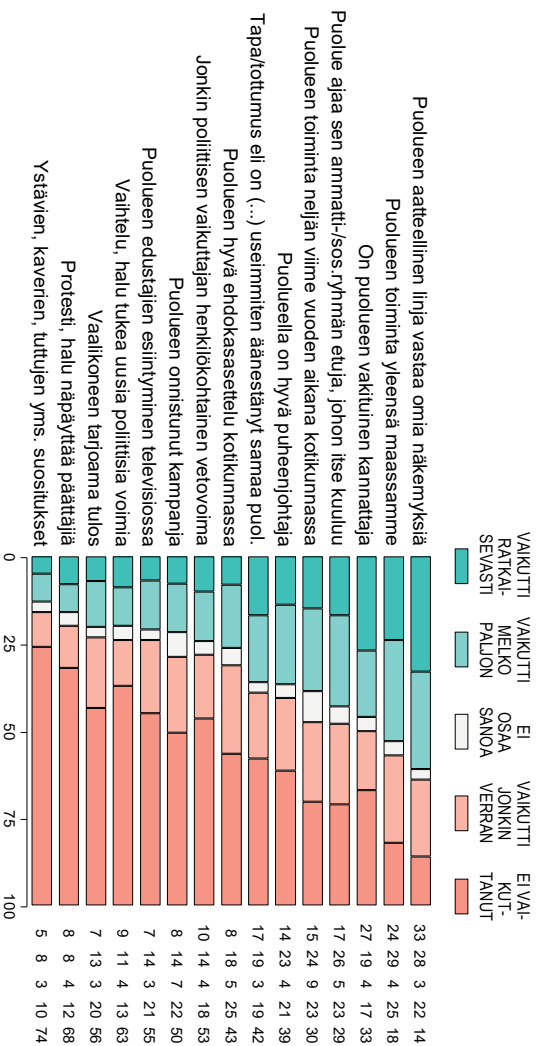
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

MISSÄ MÄÄRIN SEURAAVAT ASIAT VAIKUTTIVAT SIIHEN, ETTÄ EI KÄYNYT
ÄÄNESTÄMÄSSÄ: ARVIOT VUOSINA 2012, 2017 JA 2019 (%).

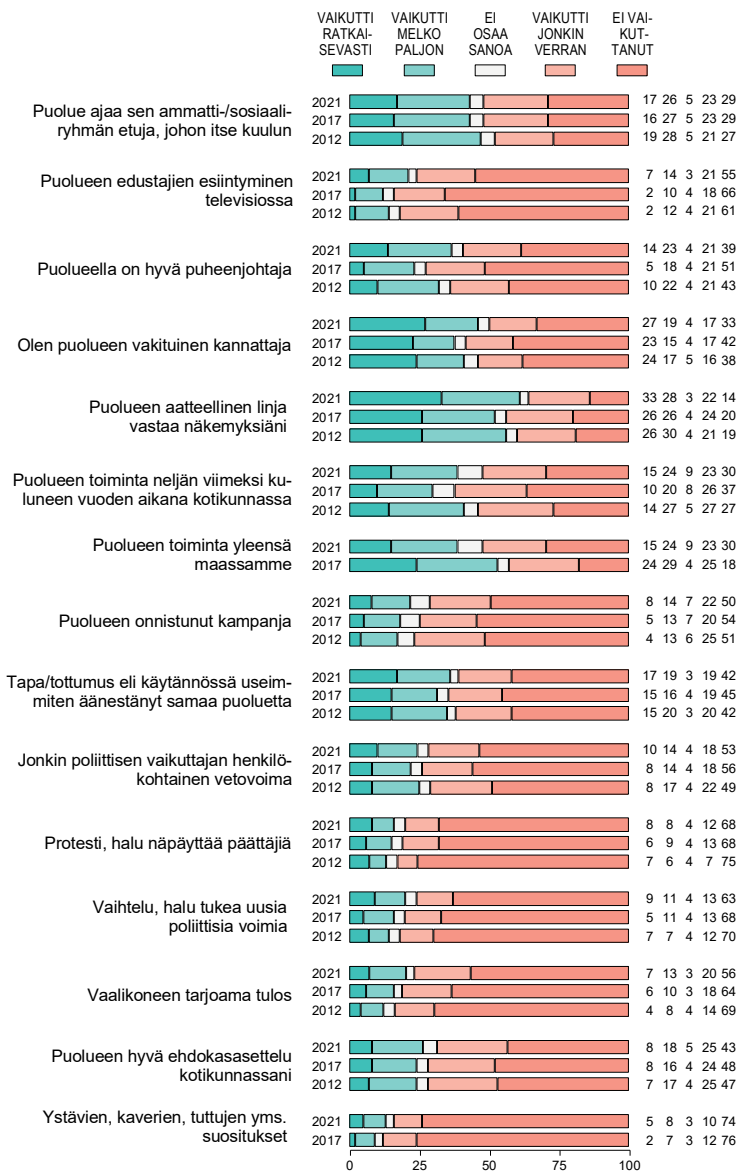
Kunnallissalan kehittämissaatiö 2021

KUINKA PALJON SEURAAVAT SYYT VAIKUTTIVAT SIIHEN, MINKÄ PUOLUEEN TAI MUUN RYHMITYMÄN EHDOKASTA ÄÄNESTI KUNTA/VAALEISSA (äänestäneistä, %).

Kunnallisaian kehittämissäätiö 2021

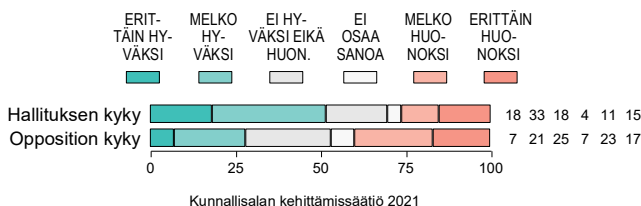
KUINKA PALJON SEURAAVAT SYYT VAIKUTTIVAT SIIHEN, MINKÄ PUOLUEEN
TAI MUUN RYHMITTYMÄN EHDOKASTA ÄÄNESTI KUNTAVAALEISSA
(äänestäneistä, %).

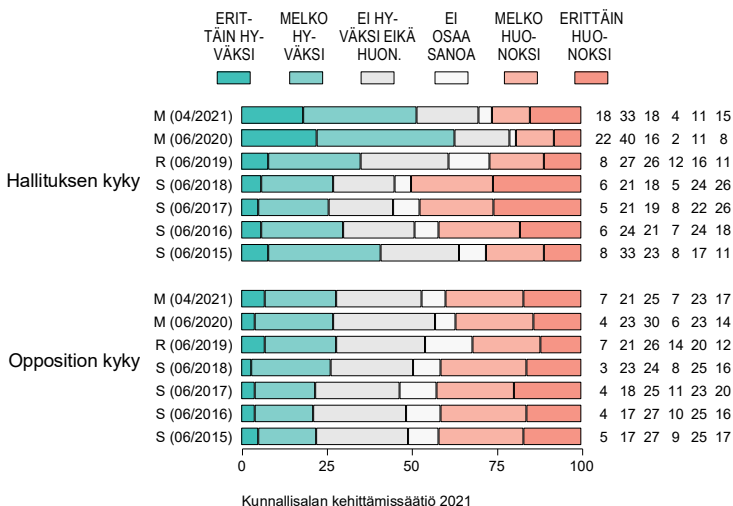
Kunnallisanalyytiikka 2021

YHTEISKUNTAPOLIITTISET ARVOT JA NÄKEMYKSET

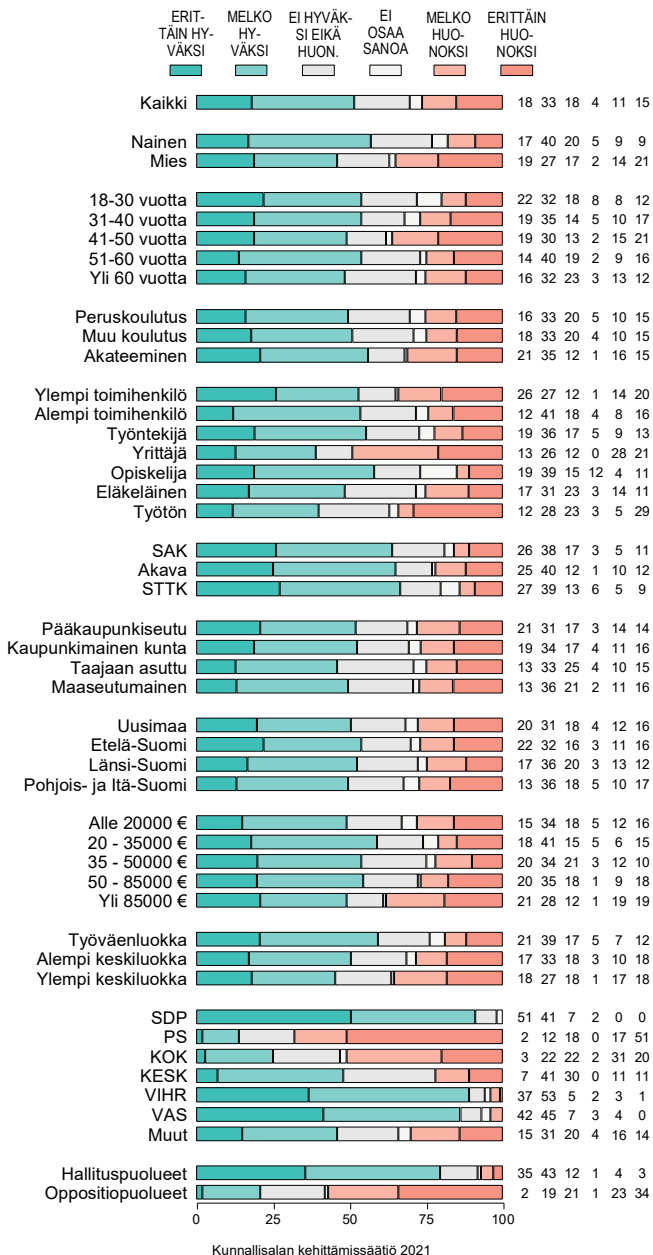
MILLAISEKSI SANNA MARININ HALLITUKSEN KYVYN HOITAA MAAMME ASIOITA vs. OPPOSITION KYVYN TARJOTA VAIHTOEHTOJA (%).

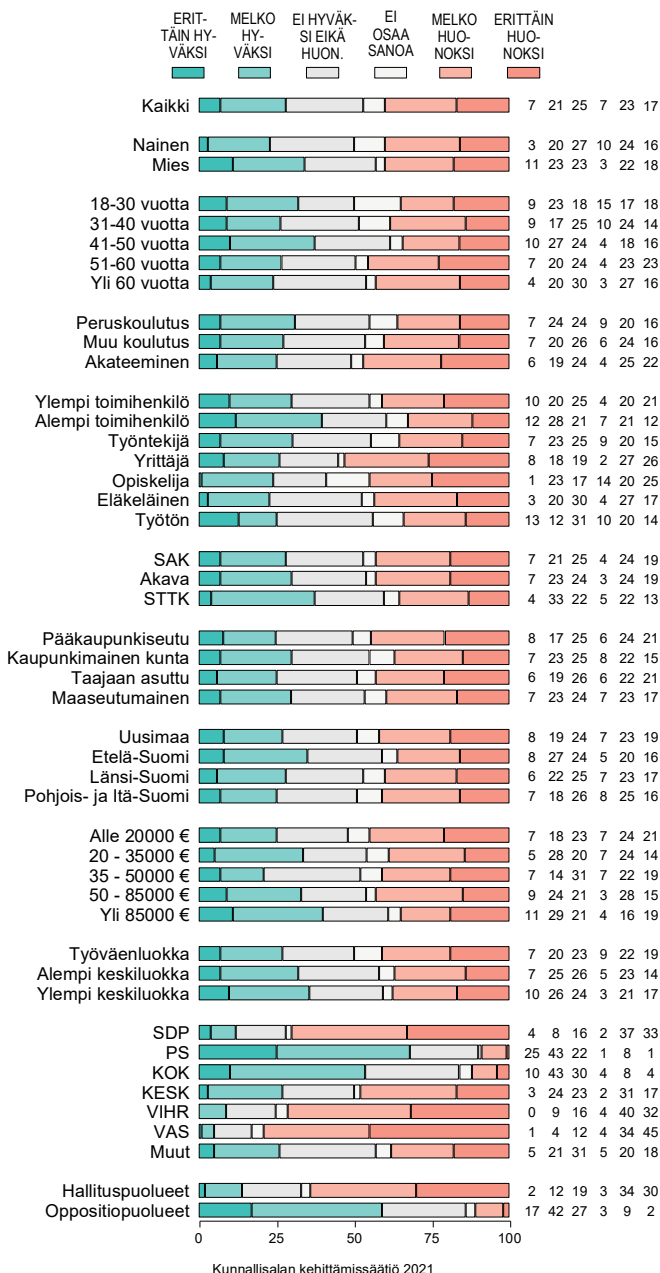
HALLITUKSEN KYKY HOITAA MAAMME ASIOITA JA OPPOSITION KYKY TARJOTA VAIHTOEHTOJA: ARVIOT SIPILÄN (S), RINTEEN (R) JA MARININ (M) HALLITUSKAUSINA (%).

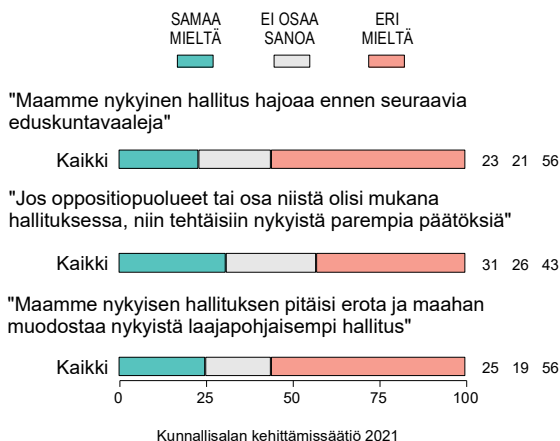
MILLAISEKSI ARVIOI SANNA MARININ JOHTAMAN HALLITUKSEN
KYVYN HOITAA MAAMME ASIOITA SEURAAVIIN EDUS-
KUNTAVAALEIHIN SAAKKA (%).

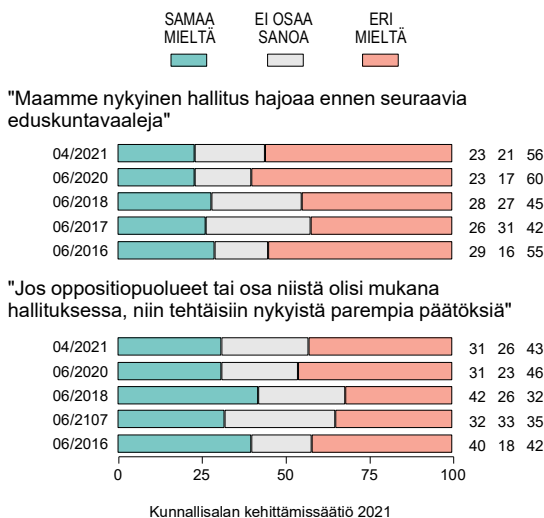
MILLAISEKSI ARVIOI OPPOSITION KYVYN TARJOTA VAIHTOEHTOJA MAAN HALLITUKSELLE (%).

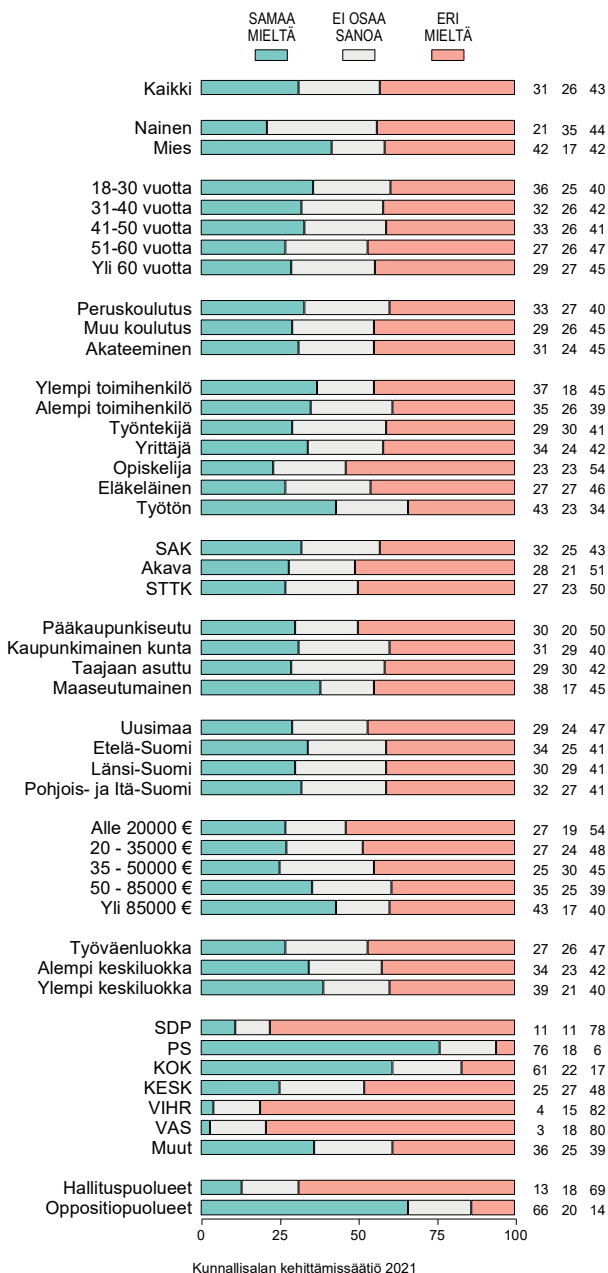
**SUHTAUTUMINEN HALLITUSTA JA OPPOSITIOTA
KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).**

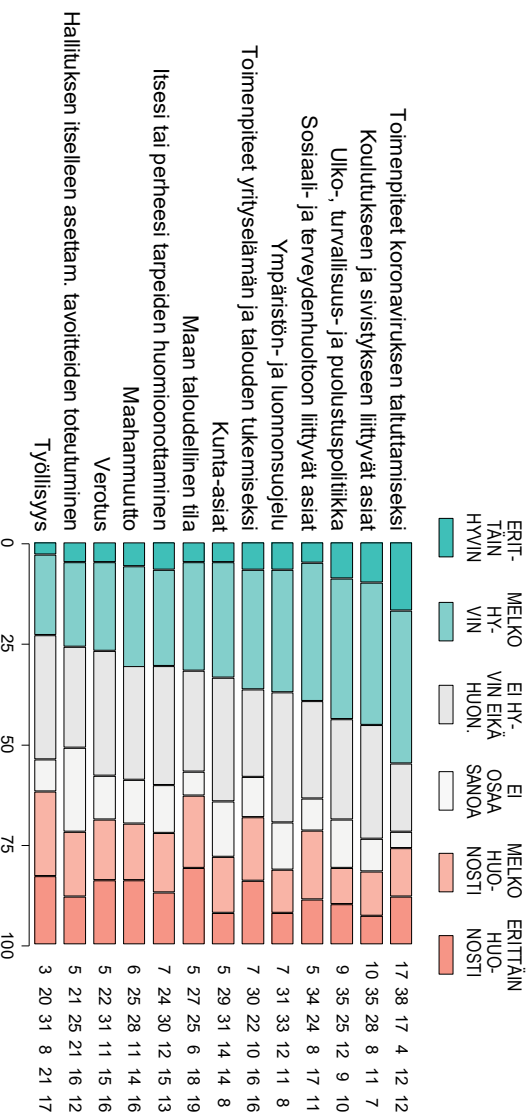
**SUHTAUTUMINEN HALLITUSTA JA OPPOSITIOTA
KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).**

"Jos oppositiopuolueet tai osa niistä olisi mukana hallituksessa, niin tehtäisiin nykyistä parempia päätöksiä" (%).

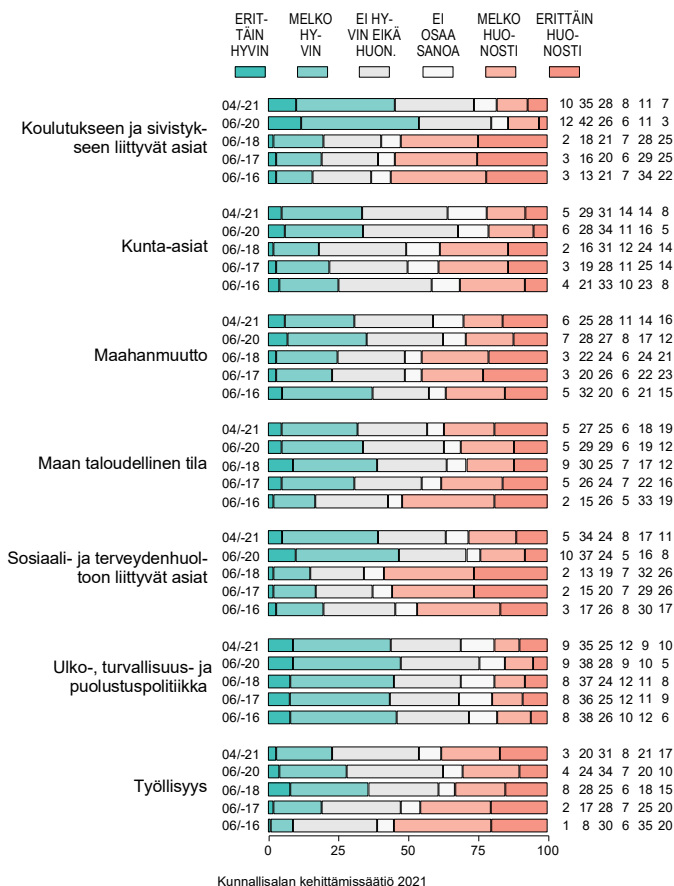

MITEN MAAN HALLITUS ON ONNISTUNUT TÄHÄN MENNESSÄ SEURAAVISSA ASIOISSA (%).

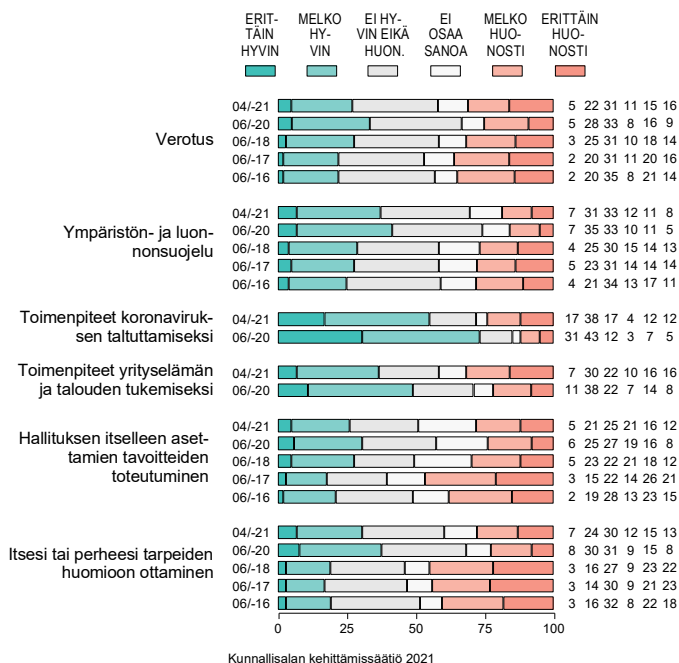

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

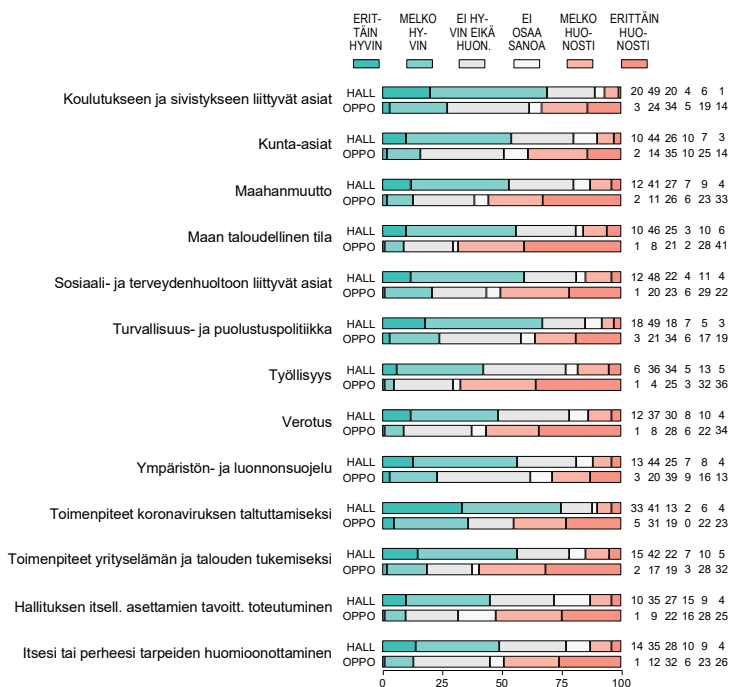
MITEN MAAN HALLITUS ON ONNISTUNUT TÄHÄN MENNESSÄ:
ARVIOT 2016-2021 (kaksi Marinin hallitusta vs. kolme Sipilän hallitusta
koskevaa mittausta, %).

MITEN MAAN HALLITUS ON ONNISTUNUT TÄHÄN MENNESSÄ:
ARVIOT 2016-2021 (kaksi Marinin hallitusta vs. kolme Sipilän hallitusta
koskevaa mittausta, %).

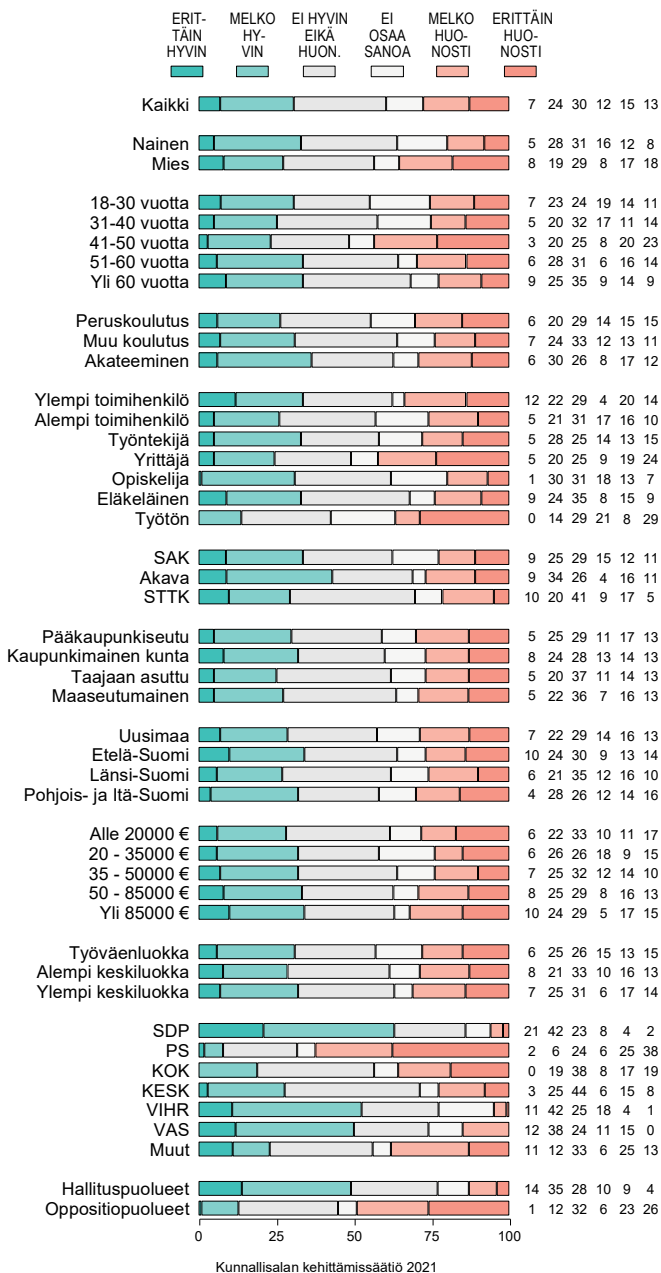

MITEN MAAN HALLITUS ON ONNISTUNUT TÄHÄN MENNESSÄ ERI ASIOISSA: HALLITUS-
PUOLUEIDEN (HALL) vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJIEN ARVIOT (%).

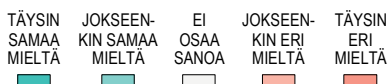

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

MITEN HALLITUS ON ONNISTUNUT TÄHÄN MENNESSÄ:
ITSESI TAI PERHEESI TARPEIDEN HUOMIOONOTTAMINEN (%).

**SUHTAUTUMINEN EU:n ELVYTYS-PAKETTIA KOSKEVIIN
VÄITTÄMIIN (%)**

"EU:n elvytyspaketti heikentää liiaksi Suomen taloutta"

"Etelä-Euroopan nettosaajamaiden elvyttämisestä on hyötyä myös Suomen viennille"

"Elvytyspaketti turvaa markkinoiden luottamuksen ja estää suuren talouden romahduksen EU:n alueella"

"Uskon, että elvytysrahat käytetään EU-maissa oikeisiin tarkoituksiin"

"Olisi ollut parempi, että Suomi olisi lainannut itse 6,6 miljardia ja elvyttänyt sillä omaa talouttaan"

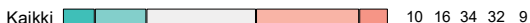
"Elvytyspaketti on turhanpäiväinen tulonsiirto etelän EU-maille"

"Elvytyspaketin ansiosta Suomi hyötyy ja pääsee osaksi muiden maiden elvytystä"

"EU:n elvytysrahan jakaminen on turhaa, koska se tulee tapahtumaan aikana, jolloin eletään muutenkin nousukautta"

"Hyväksyn EU:n elvytyspaketin, koska EU:n koossapysyminen ja yhtenäisyys on myös Suomen etu"

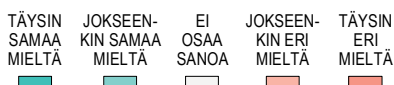
"Elvytyspakettia ei pitäisi hyväksyä, vaikka seuraamuksena olisi EU:n toimintakyvyn ja aseman heikentyminen maailman taloudessa"

0 25 50 75 100

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

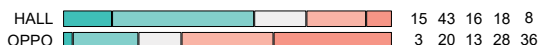
SUHTAUTUMINEN EU:n ELVYTYSKÄPÄKETTÄÄ KOSKE-
VIIN VÄITTÄMIIN: HALLITUSPUOLUEIDEN (HALL) vs.
OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJIEN
ARVIOT (%).

"EU:n elvytyspaketti heikentää liiaksi Suomen taloutta"

"Etelä-Euroopan nettosaajamaiden elvyttämisestä on hyötyä myös Suomen viennille"

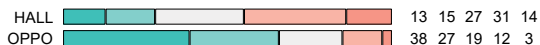
"Elvytyspaketti turvaa markkinoiden luottamuksen ja estää suuren talouden romahduksen EU:n alueella"

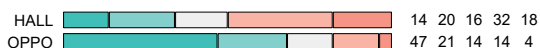
"Uskon, että elvytysrahat käytetään EU-maissa oikeisiin tarkoituksiin"

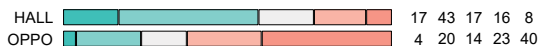
"Olisi ollut parempi, että Suomi olisi lainannut itse 6,6 miljardia ja elvyttänyt sillä omaa talouttaan"

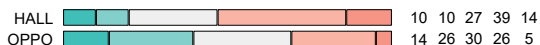
"Elvytyspaketti on turhanpäiväinen tulonsiirto etelän EU-maille"

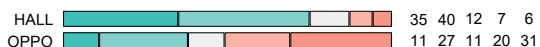
"Elvytyspaketin ansiosta Suomi hyötyy ja pääsee osaksi muiden maiden elvytystä"

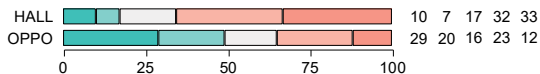
"EU:n elvytysrahan jakaminen on turhaa, koska se tulee tapahtumaan aikana, jolloin eletään muutenkin nousukautta"

"Hyväksyn EU:n elvytyspaketin, koska EU:n koossapysyminen ja yhtenäisyys on myös Suomen etu"

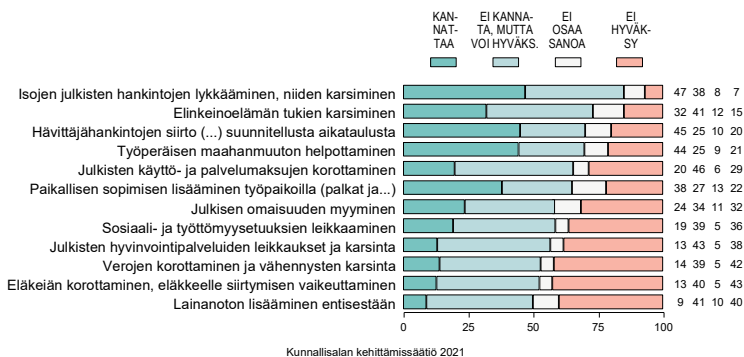
"Elvytyspakettia ei pitäisi hyväksyä, vaikka seuraamuksena olisi EU:n toimintakyvyn ja aseman heikentyminen maailman taloudessa"

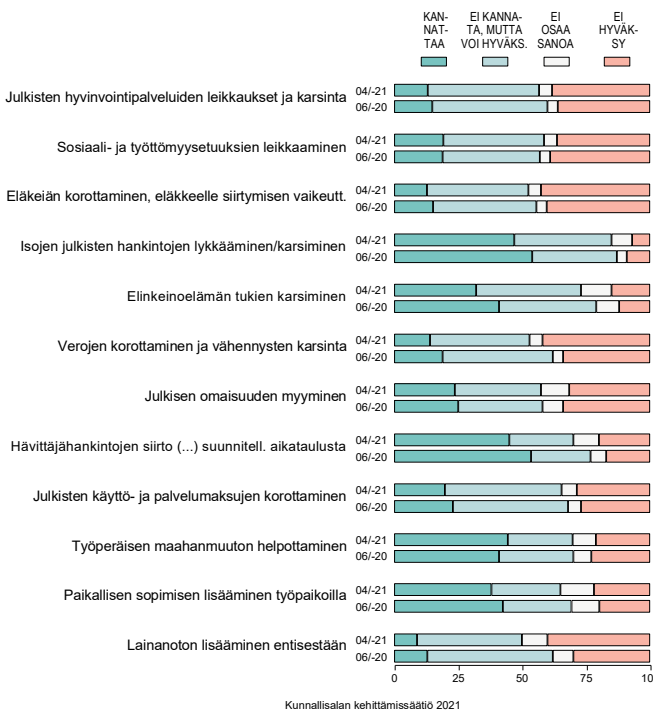
0 25 50 75 100

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

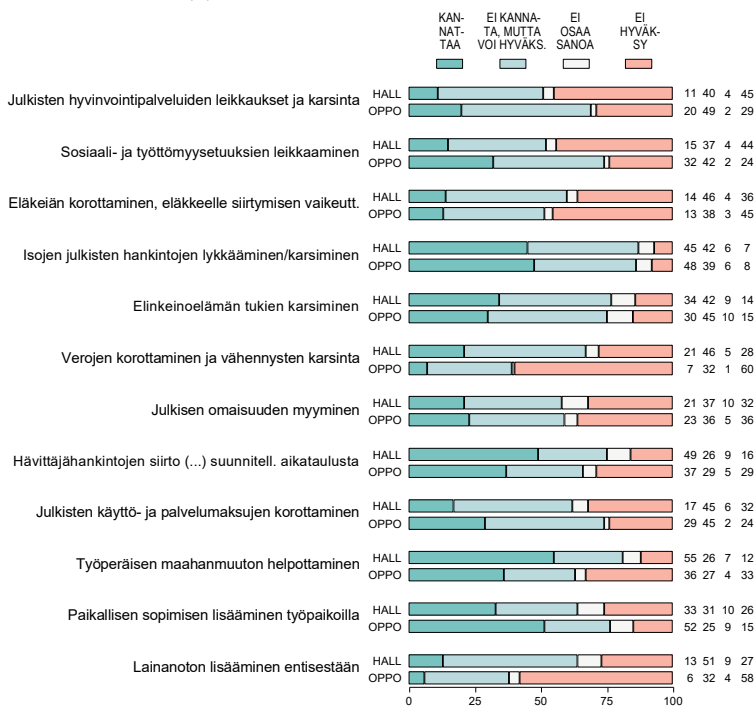
KORONAKRIISIIN JÄLKEISET TALOUDEN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMET: MITEN SUHTAUTUU SEURAAVIIN RATKAISUIHIIN, JOS AJATTELEE ASIAA PIDEMMÄLLÄ YLI KOLMEN VUODEN TÄHTÄIMELLÄ (tekstejä osin lyhennetty, %).

SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIIN JÄLKEISIIN TALOUDEN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMIS-TOIMIIN KESÄLLÄ 2020 JA KEVÄÄLLÄ 2021 (%).

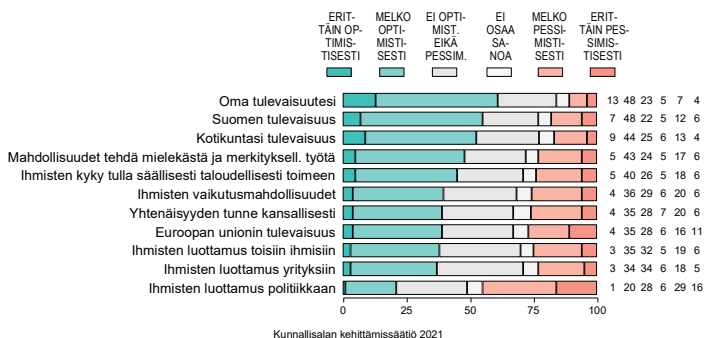

KORONAKRIISIN JÄLKEISET TALOUDEN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMET:
HALLITUSPUOLUEIDEN (HALL) vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJIEN
NÄKEMYKSET (%).

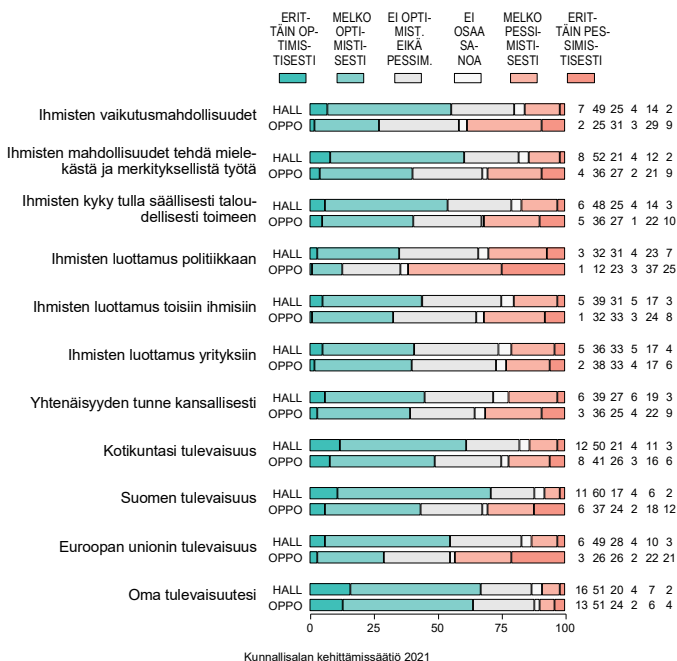

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

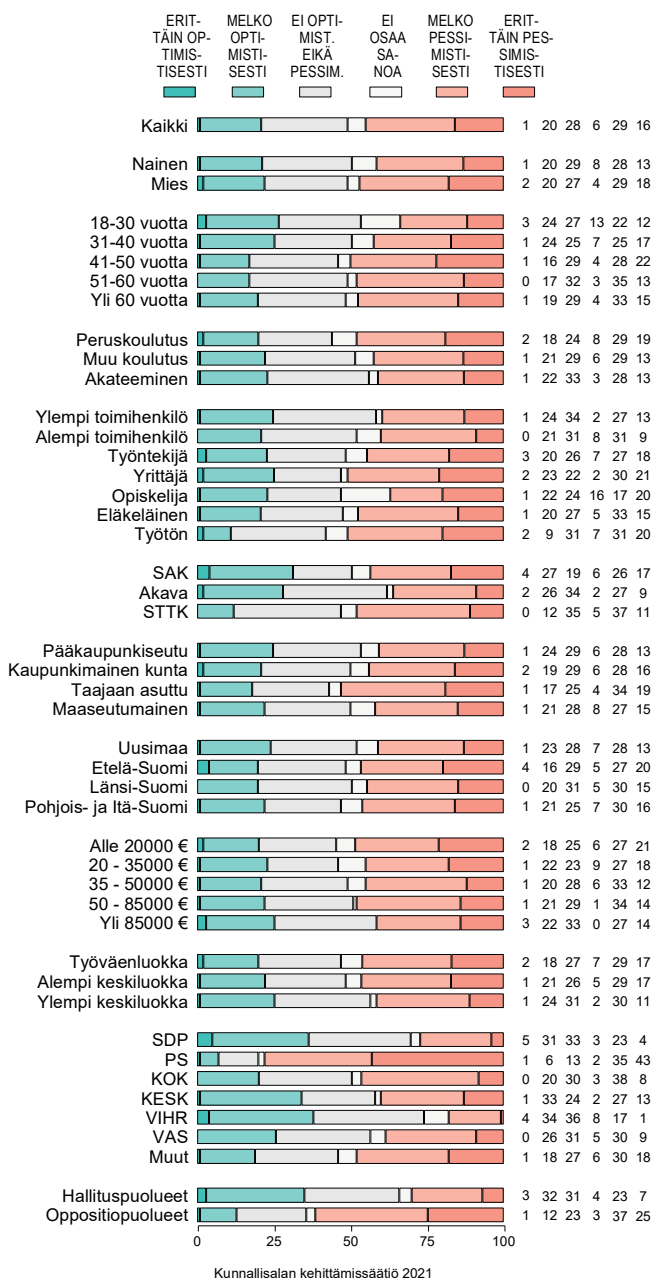
KUINKA OPTIMISTISESTI TAI PESSIMISTISESTI SUHTAUTUU TULEVAISUUTEEN SEURAAVISSA ASIOISSA (%).

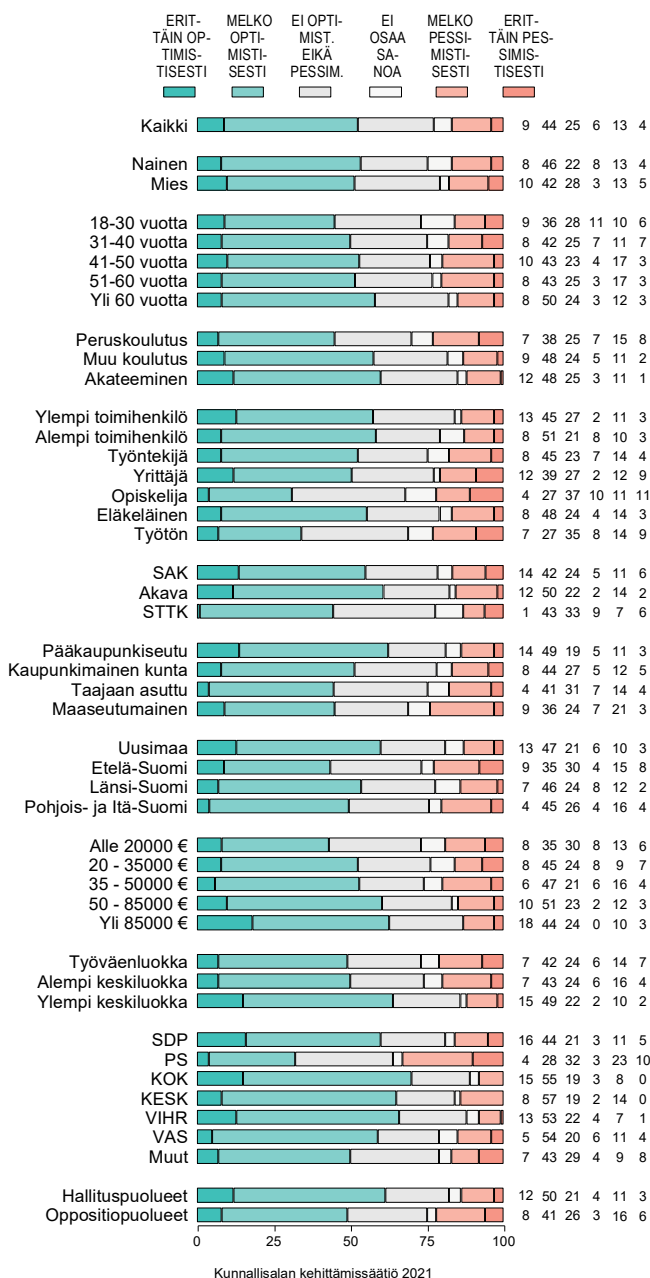
KUINKA OPTIMISTISESTI TAI PESSIMISTISESTI SUHTAUTUU TULEVAISUUTEEN: HALLITUSPUOLUEIDEN (HALL) vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJIEN ARVIOT (%).

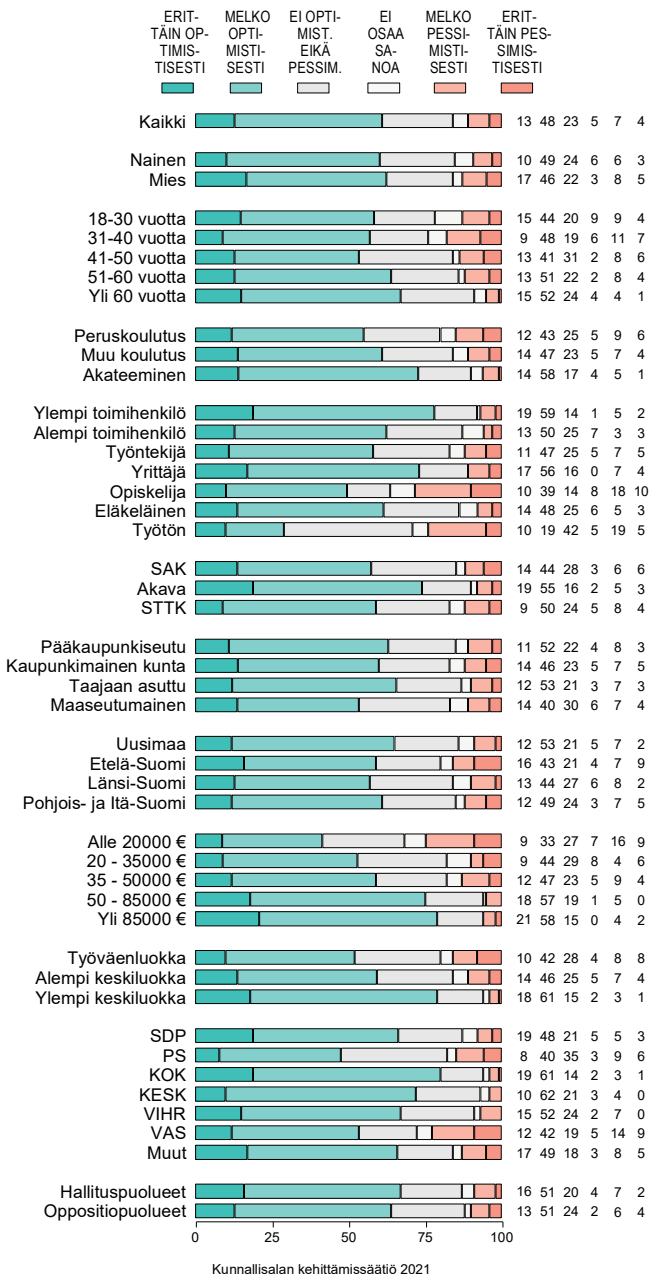
KUINKA OPTIMISTISESTI SUHTAUTUU TULEVAISUUTEEN:
IHMISTEN LUOTTAMUS POLITIIKKAAAN (%).

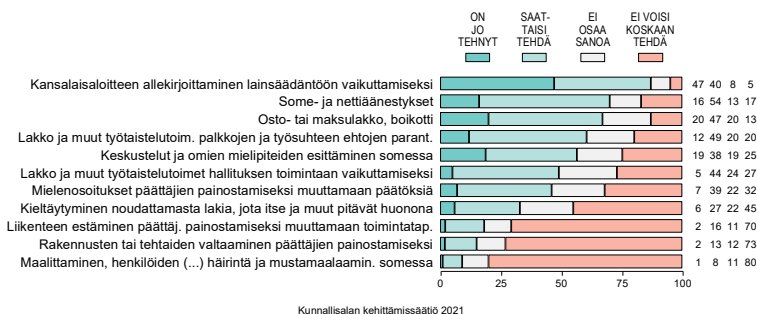
KUINKA OPTIMISTISESTI SUHTAUTUU TULEVAISUUTEEN:
OMAN KOTIKUNNAN TULEVAISUUS (%).

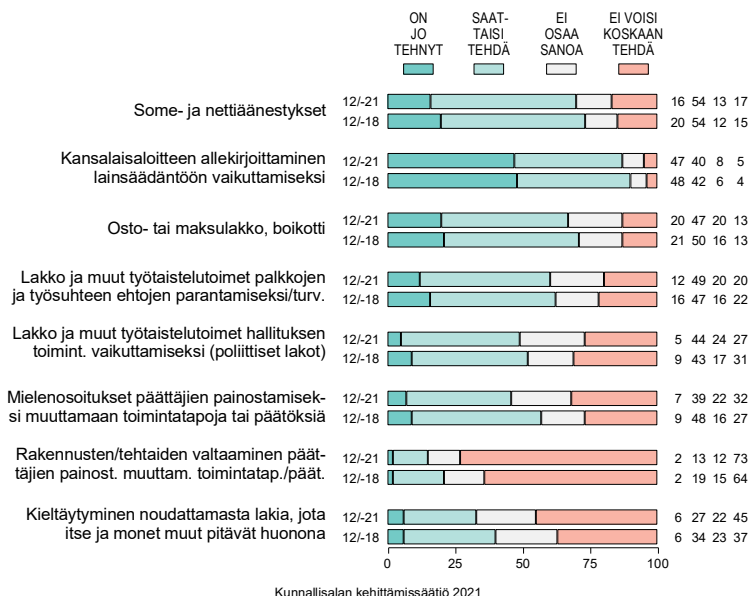
KUINKA OPTIMISTISESTI SUHTAUTUU TULEVAISUUTEEN:
OMA TULEVAISUUTESI (%).

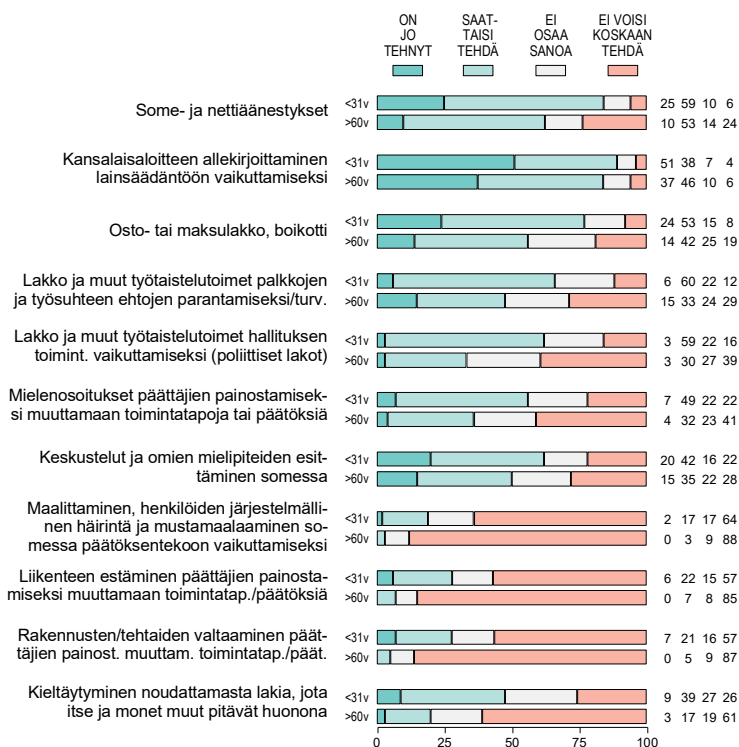
MITEN SUHTAUTUU ERILAIISIIN KANSALAISVAIKUTTAMISEN MUOTOIHIN ASIOISSA, JOITA KANNATTAA JA KOKEE ERITTÄIN TÄRKEIKSI (tekstejä osin pelkistetty, %).

SUHTAUTUMINEN KANSALAISVAIKUTTAMISEEN VUOSINA 2018 JA 2021 (tutkimuksille yhteiset mittarit, %).

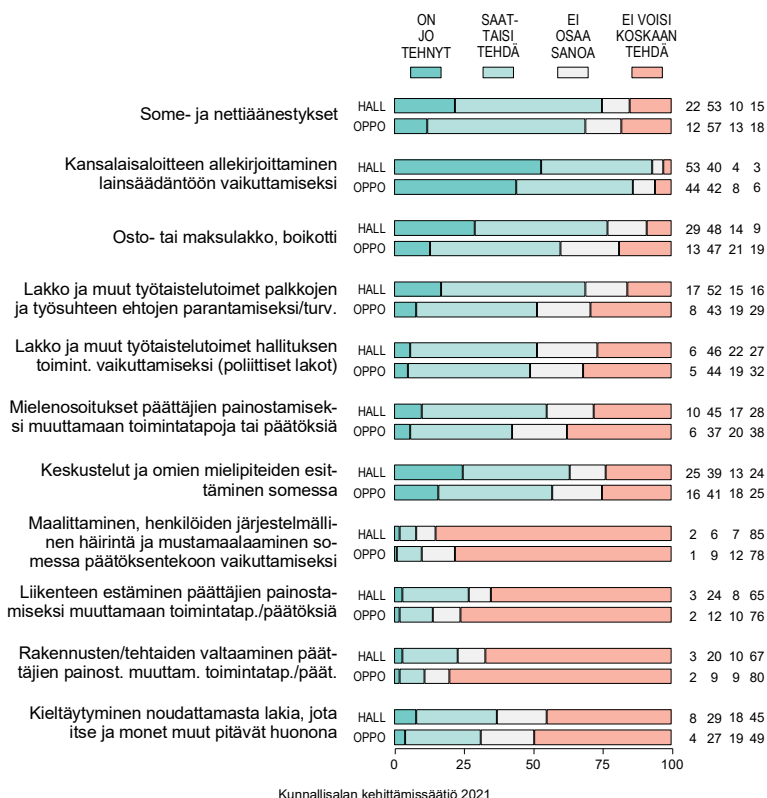

SUHTAUTUMINEN KANSALAISVAIKUTTAMISEEN: ALLE 31-VUOTIAAT vs. YLI 60-VUOTIAAT (%).

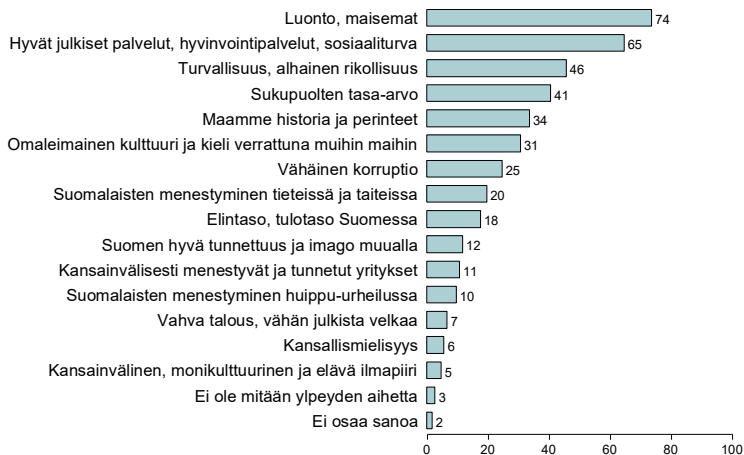

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

SUHTAUTUMINEN KANSALAISVAIKUTTAMISEEN: HALLITUSPUOLUEIDEN (HALL)
vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJAT (%).

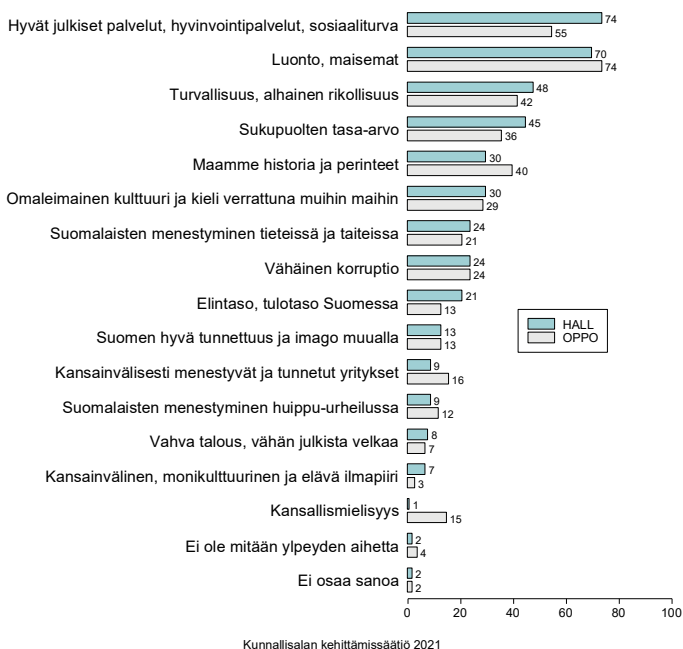

MISTÄ ASIOISTA SUOMESSA TUNTISI ENITEN YLPEYTTÄ, JOS KESKUSTELISI
ULKOMAALAISTEN KANSSA (viisi tärkeintä, %).

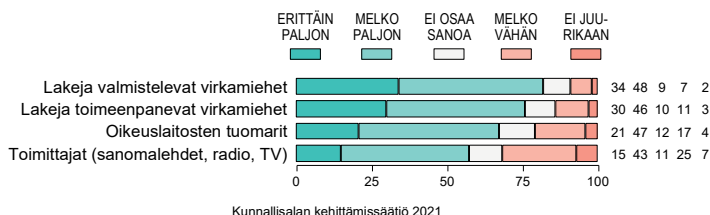

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

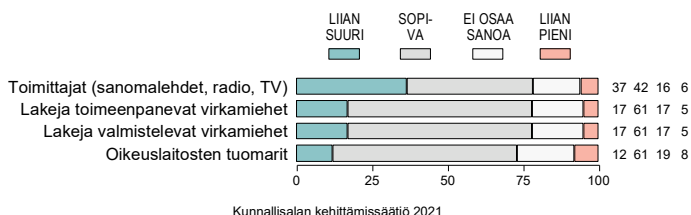
MISTÄ ASIOISTA SUOMESSA TUNTISI ENITEN YLPEYTTÄ:
HALLITUSPUOLUEIDEN (HALL) vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO)
KANNATTAJIEN ARVIOT (viisi tärkeintä, %).

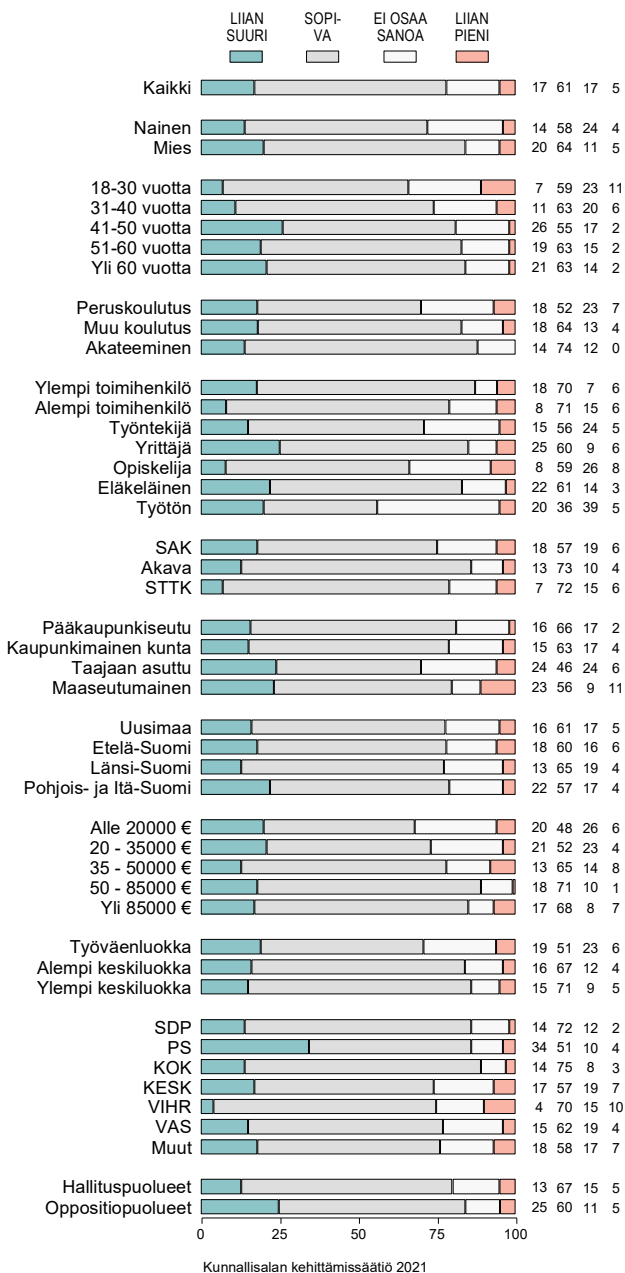
KUINKA PALJON VAIKUTUSTA SEURAAVILLA TOIMIJOILLA ON LAINSÄÄTÄJIEN (poliitikot) OHELLA SUOMALAISEN YHTEISKUNNAN KEHITYKSEEN (%).

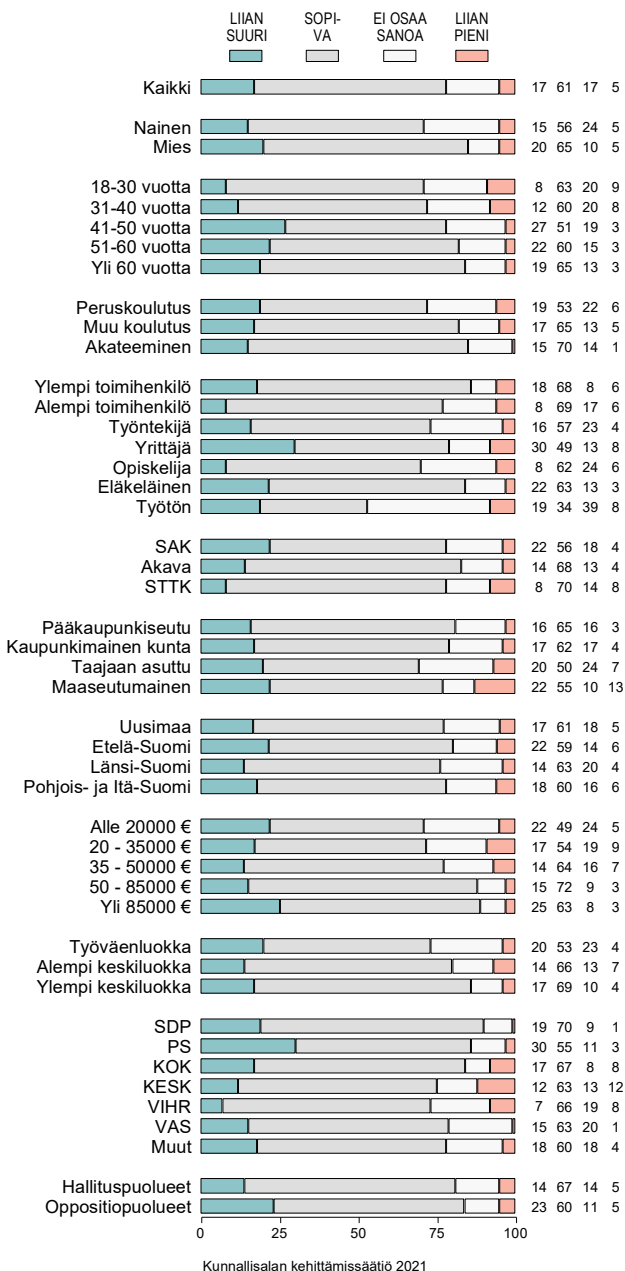
MILLAINEN SUORA TAI EPÄSUORA VAIKUTUS SEURAAVILLA TOIMIJOILLA ON LAINSÄÄTÄJIEN (poliitikot) OHELLA SUOMALAISEN YHTEISKUNNAN KEHITYKSEEN (%).

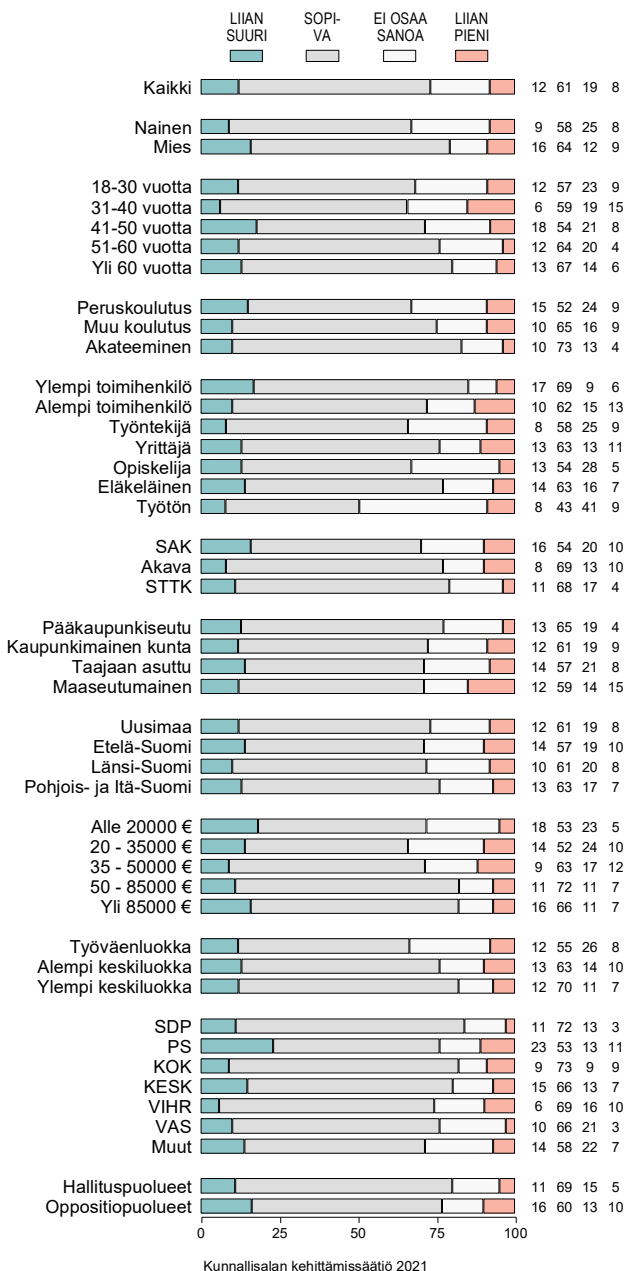
SUORA TAI EPÄSUORA VAIKUTUS YHTEISKUNNAN KEHITYKSEEN: LAKEJA VALMISTELEVAT VIRKAMIEHET (%)

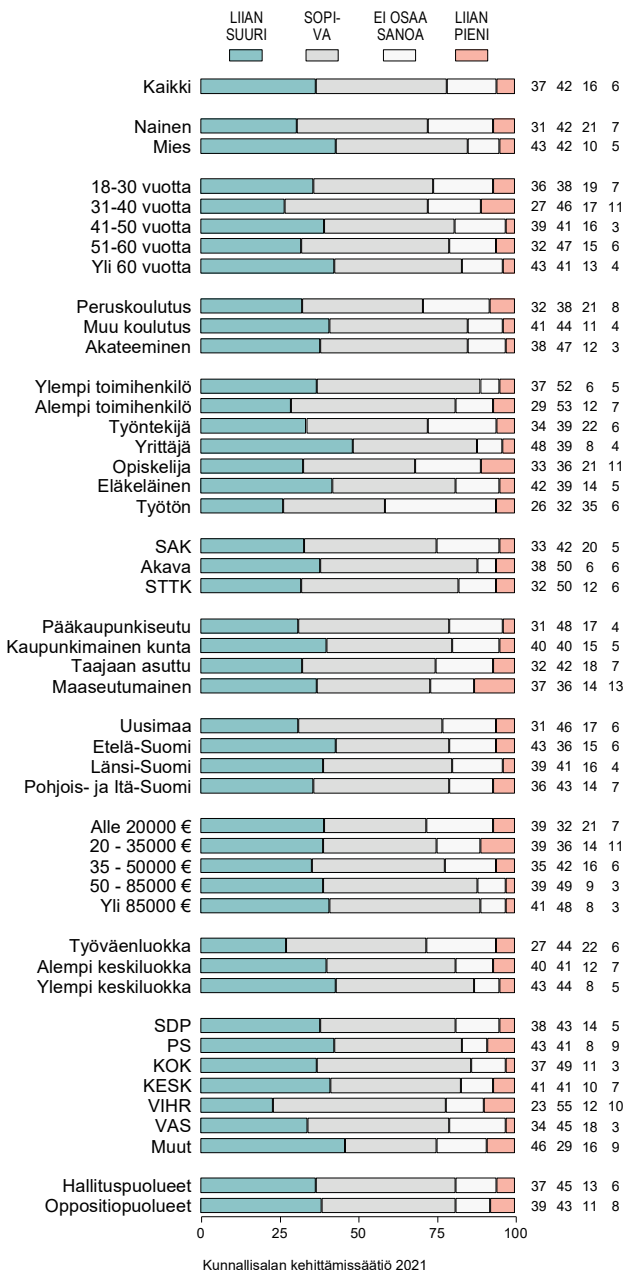
SUORA TAI EPÄSUORA VAIKUTUS YHTEISKUNNAN KEHITYKSEEN: LAKEJA TOIMEENPANEVAT VIRKAMIEHET (%)

SUORA TAI EPÄSUORA VAIKUTUS YHTEISKUNNAN KEHITYKSEEN: OIKEUSLAITOSTEN TUOMARIT (%).

SUORA TAI EPÄSUORA VAIKUTUS YHTEISKUNNAN KEHITYKSEEN: TOIMITTAJAT (SANOMALEHDET, RADIO, TV) (%).

SUHTAUTUMINEN LAINVALMISTELUA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%)

TÄYSIN SAMAA MIELTÄ JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ EI OSAA SANOA JOKSEENKIN ERI MIELTÄ TÄYSIN ERI MIELTÄ

"Lakeja valmistellaan nykyisin liian kiireellä"

"Lainvalmistelu toimii maassamme laadukkaasti kansalaisten parhaaksi"

"Tutkimustietoa ei hyödynnetä tarpeeksi lakeja valmisteltaessa"

"Poliittiset päättäjät painostavat virkamiehiä lainvalmistelussa, mikä heikentää lakiehdotusten tasoa"

"Poliittisten päättäjien tuki hyvälle lainvalmistelulle on maassamme puutteellista"

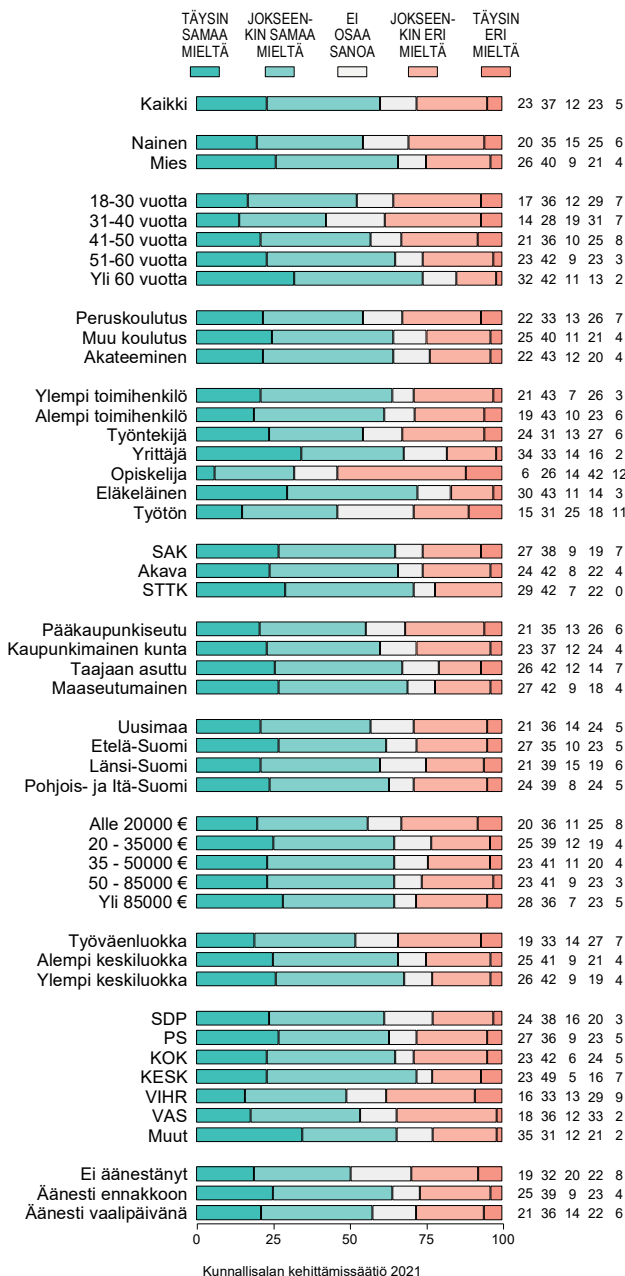

"Poliittisia päättäjiä arvostellaan suotta, he tekevät lainvalmisteluun liittyen parhaansa"

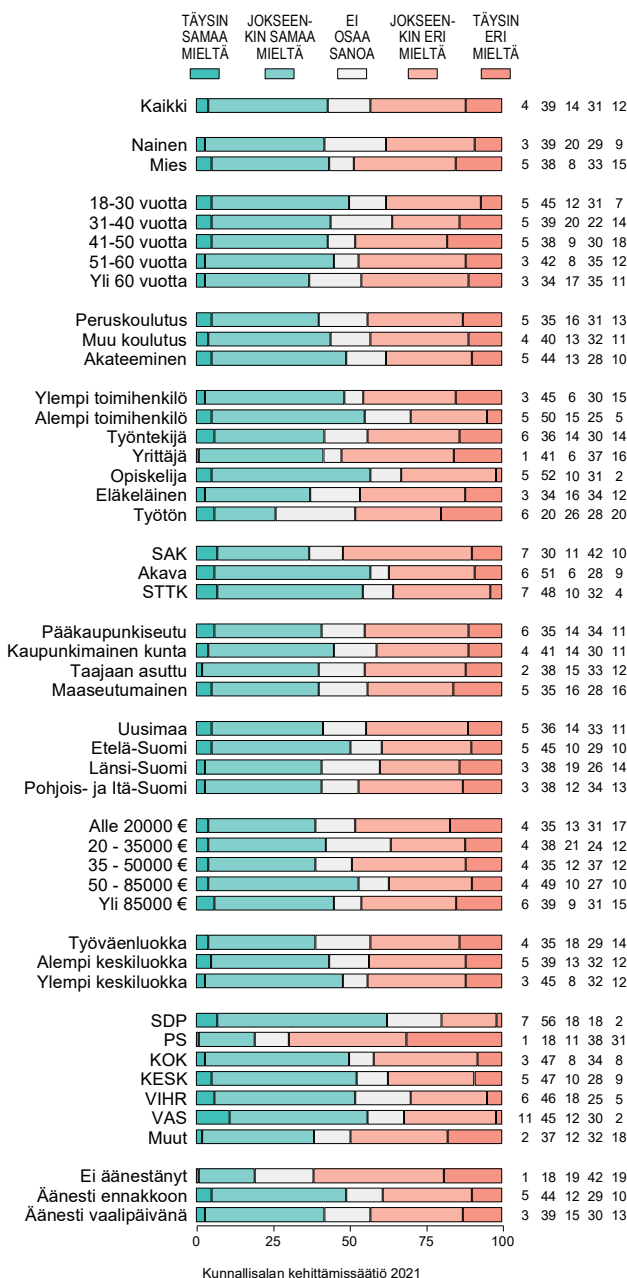

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2021

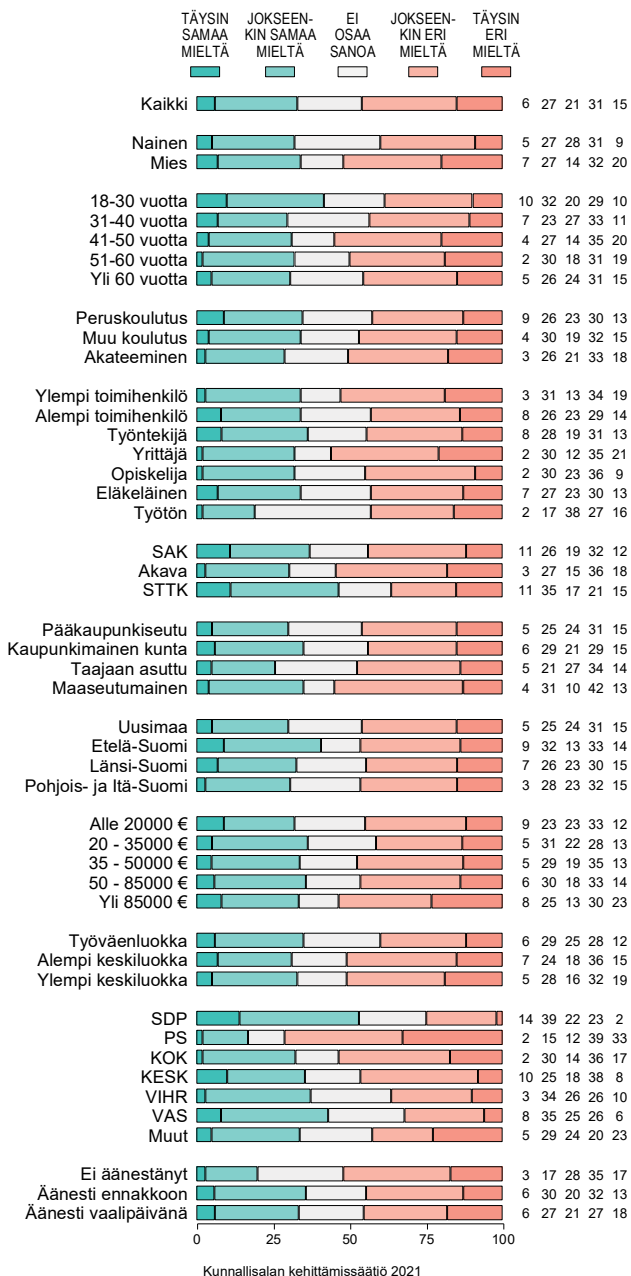
"Lakeja valmistellaan nykyisin liian kiireellä" (%).

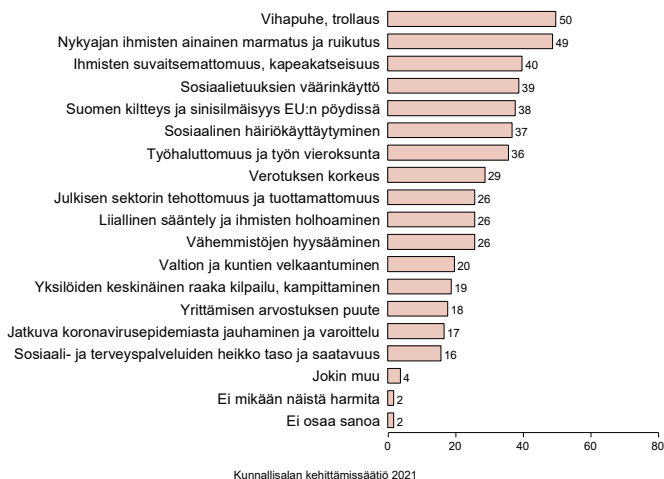
"Lainvalmistelu toimii maassamme laadukkaasti kansalaisten parhaaksi" (%).

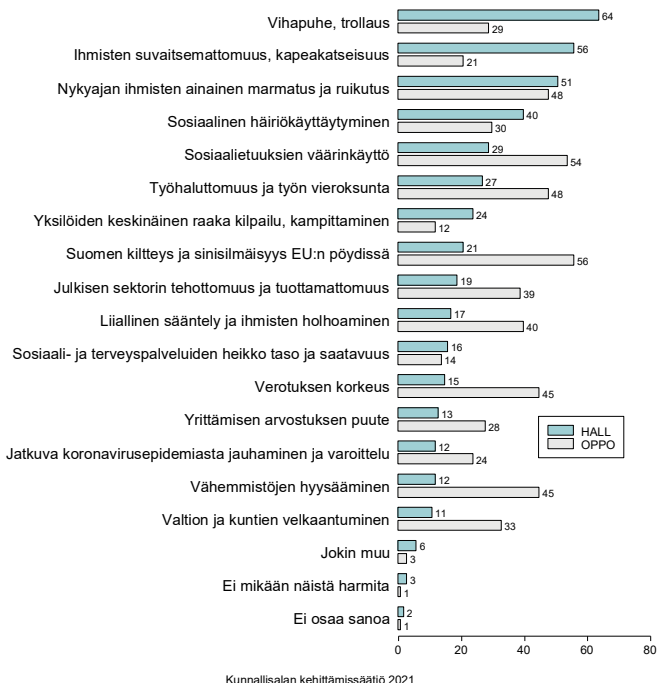
"Poliittisia päättäjiä arvostellaan suotta, he tekevät lain-
valmisteluun liittyen parhaansa" (%).

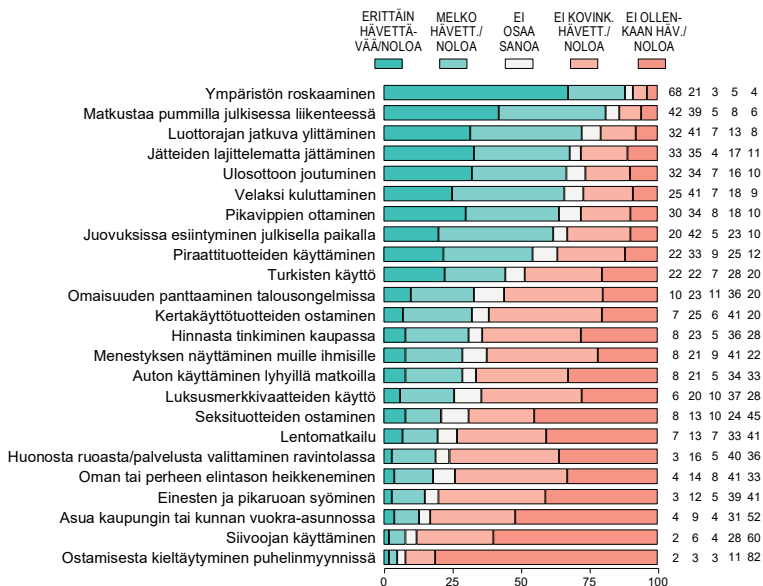
MITKÄ KAIKKI SEURAAVISTA ASIOISTA, JOS MITKÄÄN, HARMITTAVAT ITSEÄ
TODEN TEOLLA (monivalintakysymys, %).

MITKÄ ASIAT HARMITTAVAT TODEN TEOLLA: HALLITUSPUOLUEIDEN
(HALL) vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJIEN ARVIOT
(monivalintakysymys, %).

MITEN HÄVETTÄVINÄ TAI NOLOINA PITÄÄ SEURAAVIA ASIOITA (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

Polemia-sarjassa ovat ilmestyneet

- 1 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1992
- 2 Erkki Mennola
IDEA KUNNASTA (1992)
- 3 Terho Pursiainen
KRIISIAJAN ETIIKKA (1993)
- 4 Työryhmä Kyösti Urponen (pj.), Raija Julkunen, Olli Kangas, Jorma Sipilä, Asko Suikkanen ja Petri Kinnunen (siht.)
KASVUSTA VASTUUSEEN
– sosiaalipolitiikan tulevaisuus (1993)
- 5 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1993
- 6 Pekka Ojala–Aulis Pöyhönen
LÄHEISYYSPERIAATE – hallinnon uusjako (1994)
- 7 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1994
- 8 Jorma Hämäläinen–Veikko Teikari
HENKILÖSTÖPOLITIIKKA PAKKORATKAISUJEN EDESSÄ
(1995)
- 9 Terho Pursiainen
NOUSUKAUDEN ETIIKKA (1995)
- 10 Eero Ojanen
EIPÄJOKI
Fiktiivinen reportaasimatka mihin tahansa suomalaiseen kuntaan (1995)
- 11 Heikki Koski
KANSALAINEN, KUNTA JA KANSALAISYHTEISKUNTA
(1995)
- 12 Seppo Niemelä
MUUTOSKIRJA
Rohkaisuksi murroksen maailmaan (1995)
- 13 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1995
- 14 Lauri Hautamäki
MAASEUTU ELÄÄ (1995)

- 15 Juha Kuisma–Heikki Haavisto
KAUPUNKI JA MAASEUTU
– avoliitto vai susipari (1995)
- 16 Olli Pusa
ELÄKEPOMMIN VARJOSSA (1996)
- 17 Satu Apo–Jari Ehrnrooth
MILLAISIA OLEMME?
Puheenvuoroja suomalaisista mentaliteeteista (1996)
- 18 Eira Korpinen
OPETTAJUUTTA ETSIMÄSSÄ (1996)
- 19 Erkki Pystynen
LIITTOKUNTA (1996)
- 20 Martti Sinisalmi
TYÖLLISTÄMISTÄ VAI PALVELUA? (1996)
- 21 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1996
- 22 Olli Mäenpää
KUNTIEN ITSEHALLINTO EU-SUOMESSA (1997)
- 23 Tuula-Liina Varis
KRISTALLIYÖ JOENSUUN KAUPUNGINTALON TORNISSA
(1997)
- 24 Terho Pursiainen
KUNNALLISTEN KÄYTÄNTÖJEN ETIIKKA
Yhteisöopin alkeet (1997)
- 25 Siv Sandberg–Krister Ståhlberg
KUNTALAISTEN KUNTA JA VALTIO (1997)
- 26 Pertti Hemánus
KUNNALLINEN TIEDOTTAMINEN JA JASKA JOKUNEN
Tutkittua tietoa ja tutkimattomia tulkintoja (1997)
- 27 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1997
- 28 Esko Antola
UUSI EU? (1998)
- 29 Eero Ojanen
YHTEISKUNNAN ITSEPUOLUSTUS (1998)
- 30 Pertti Kettunen
ELINKEINOPOLITIIKAN TAITO (1998)

- 31 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1998
- 32 Torsti Kivistö
JOUTILAISUUSYHTEISKUNTA (1998)
- 33 Erkki Mennola
IDEA MAAKUNNASTA (1999)
- 34 Jorma Hämäläinen
MINÄ KUNNANJOHTAJA (1999)
- 35 SINÄ KUNNANJOHTAJA (1999)
- 36 Juha Talvitie
KUNTA VAI MAAKUNTA?
Globalisaatio ja regionalismi (2000)
- 37 Juha Sihvola
YKSILÖNÄ YHTEISÖSSÄ
Näkökulmia paikallisuuteen, globalisaatioon ja hyvään elämään
(2000)
- 38 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2000
- 39 Seppo Niemelä
TULISIELU
Verkostoajan aluekehittäjä (2000)
- 40 Kauko Heuru
ITSEHALLINNON AIKA (2001)
- 41 Heikki Eskelinen
ALUEPOLITIIKKA RAUTAHÄKISSÄ (2001)
- 42 Matti Wiberg
PALUU POLITIIKKAAN (2001)
- 43 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2001
- 44 Ilkka Virtanen
YLIOPISTOJEN KOLMAS TEHTÄVÄ (2002)
- 45 Arvo Myllymäki
KUNTIEN KUJANJUOKSU (2002)
- 46 Risto Eräsaari
KUINKA TURVATON ON RIITTÄVÄN TURVALLINEN?
(2002)

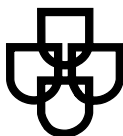
- 47 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2002
- 48 Pentti Arajärvi
PAREMMINVOINTIYHTEISKUNTA (2003)
- 49 Eero Uusitalo
MAASEUTU KANSAN VAI HALLINNON KÄSISSÄ? (2003)
- 50 Esko Juntunen
KUNNAN ELINKAARIHYPPY
– strateginen kehittäminen ja yhteistyö (2003)
- 51 Pekka Sauri
SUOMEN DEMOKRATISOIMINEN (2003)
- 52 Esko Aho
SATTUMA SUOSII VALMISTAUTUNUTTA (2003)
- 53 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2003
- 54 Seppo Rainisto
KUNNASTA BRÄNDI? (2004)
- 55 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2004
- 56 Markku Lehto
TAKAISIN TULEVAISUUTEEN
– valtion ja kuntien yhteinen taival (2005)
- 57 Tarmo Pukkila
IKÄVALLANKUMOUS (2005)
- 58 Matti Wiberg
VALTA KUNNASSA (2005)
- 59 Soili Keskinen
ALAISTAITO Luottamus, sitoutuminen ja sopimus (2005)
- 60 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2005
- 61 Samuli Skurnik
OSUUSTOIMINNASTA OPPIA?
Kuntapalvelut uudessa talousmallissa (2006)
- 62 Markku Lehto
PELASTUSRENKAAN PAIKKAUS (2006)

- 63 Pasi Holm
VEROKIRJA (2006)
- 64 Matti Virén
KANSALAISEN KUNTAUUDISTUS (2006)
- 65 Markku Lehto
OI OMA KUNTANI (2006)
- 66 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2006
- 67 Peter Ekholm
POLEMIA – AJATUSPAJAKO? (2007)
- 68 Aatos Hallipelto
PARAS TUOTTAKOON!
Hyvinvointipalvelujen tulevat markkinat (2008)
- 69 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2008
- 70 KUNNON VALTUUTETUT?
Ilmapuntari 2008, osa 2
- 71 Sami Borg
HILJAA HYVÄ TULEE
Puheenvuoro äänestysprosentista ja vaaliaktiivisuudesta (2008)
- 72 Matti Wiberg
HALLITSEKO HALLITUS? (2009)
- 73 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2009
- 74 Jussi-Pekka Alanen
HELSINKI
Kansakunnan pääkaupunki – ihmisten metropoli (2009)
- 75 Laura Berg–Mari K. Niemi
KENEN KUNTAVAALIT? (2009)
- 76 Esa Halme–Lauri Kuukasjärvi
UUSI KUNTA VAI KUNTALIITOS –
KUNTALAISEN ITSEHALLINTO (2010)
- 77 Esko Kalevi Juntunen
SULJETUSTA AVOIMEEN –
TALouden GLOBAALIMYRSKY (2010)

- 78 Anne Luomala – Tuomo Puumala
BUDJETTI –
JULKINEN SALAISUUS VAI SALAINEN JULKISUUS? (2010)
- 79 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2010–2011 (2011)
- 80 Terho Pursiainen
MIELEKÄS ELÄMÄ, MIELEKÄS YHTEISKUNTA (2011)
- 81 Antti Mykkänen (toim.)
KUNTAKIRJA – UUDISTUSAJATUKSIA (2011)
- 82 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2011–2012 (2012)
- 83 Antti Mykkänen (toim.)
KUNTAYHTYMÄ PELASTAA? (2012)
- 84 Ari Mölsä (toim.)
KUNTARAKENNEKIRJA (2012)
- 85 Timo Reina
KAHDEN TULEN VÄLISSÄ –
ALUEHALLINNON TILA JA TULEVAISUUS? (2012)
- 86 Tarja Cronberg
ESTEJUOKSU LUOVAAN SUOMEEN (2012)
- 87 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2012 (2013)
- 88 Marja-Liisa Manka, Laura Bordi ja Kirsi Heikkilä-Tammi
PERUSASIOISTA PIENIIN IHMEISIIN –
KUNTAJOHTAMISEN KUVA (2013)
- 89 Kari Välimäki
KAKKUA JAETTAVAKSI (2013)
- 90 Wille Rydman
UNELMASTA PAINAJAISEKSI?
– Kuinka hyvinvointivaltio syö itse itsensä (2013)
- 91 Yrjö Hakanen
MARKKINOIDEN VAI IHMISEN HYVÄKSI?
– Kommunistin puheenvuoro (2013)
- 92 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2013 (2014)
- 93 Heljä Misukka
KOULUTUKSEN SUURVALTA TIENHAARASSA (2014)

- 94 Markku Lehto
MARKKINAT, SOSIAALITURVA JA YKSILÖN VOIMA
(2014)
- 95 Mikael Jungner
SATTUMA, TAHTO JA KOHTALO (2014)
- 96 Juha Kuisma ja Matti Mäkelä
Kyliä tulevaisuus (2015)
- 97 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2014 (2015)
- 98 Pekka Sauri
julkishallinto ja sosiaalinen media (2015)
- 99 Eero Ojanen
HYVÄ PÄÄTÖS?
Filosofisia näkökulmia päätöksentekoon (2015)
- 100 Kauko Sipponen
SE SUURI KUNTAUUDISTUS (2016)
- 101 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2015 (2016)
- 102 Päivi Lipponen ja Antton Rönholm
PULPETISTA TABLETTIIN
– suomalainen koulu edelläkävijäksi maailman muutoksessa
(2016)
- 103 Antti Mykkänen (toim.)
MAAKUNTAITSEHALLINTO (2016)
- 104 Heikki Saxén ja Salla Saxén
MITEN BIOETIIKKA VOI MUUTTA
SUOMALAISTA TERVEYDENHUOLTOA? (2016)
- 105 Raili Mäkitalo
SUOMESTA IKÄIHMISTEN MALLIMAA (2016)
- 106 Karina Jutila
PILAAKO ELIITTI SUOMEN? (2016)
- 107 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2016 (2017)
- 108 Pekka Sauri
KUNNAT JÄLKEEN SOTEN (2017)

- 109 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2017 (2018)
- 110 Veli-Antti Savolainen
GLOKALISAATIO – PAIKALLISEN ISO UUSI KUVA
(2018)
- 111 Anders Blom
MAAN TAPA MURROKSESSA (2019)
- 112 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2018 (2019)
- 113 Jan Erola
UUSIEN IDEOIDEN SUOMI (2019)
- 114 Juha Kuisma
PAIKALLINEN ILMASTOPOLITIIKKA (2019)
- 115 Pekka Sauri
JULKISHALLINTO JA SOSIAALINEN MEDIA 2020
(2019)
- 116 Timo Soini
POPULISMI (2020)
- 117 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2019 (2020)
- 118 Markus Leikola
MAAILMA KORONAN JÄLKEEN (2020)
- 119 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2020 (2021)
- 120 Olavi Ala-Nissilä ja Esa Härmälä
SEUTUKAUPUNGIT JA VOIMAVAROJEN SUOMI (2021)
- 121 Juha Kuisma ja Pekka Sauri
ETÄTYÖ JA MONIPAIIKKAISUUS SUOMESSA (2021)
- 122 Arto Haveri
PORMESTARI HAASTAA KUNNANJOHTAJAN
– ONKO JOHTAMISMALLILLA VÄLIÄ? (2022)
- 123 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2021 (2022)

KAKS – Kunnallissalan kehittämissäätiö rahoittaa kuntia palvelevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tavoitteena on tukea ja parantaa kuntien ja niiden organisaatioiden toimintamahdollisuuksia.

Rahoitamme hankkeita ja tutkimuksia, joiden arvioimme olevan kuntien tulevaisuuden kannalta keskeisimpiä. Tuloksien tulee olla sovellettavissa käytäntöön. Rahoitettavilta hankkeilta edellytetään ennakoluulotonta ja uutta uraa luovaa otetta.

Säätiöllä on *Polemiikki*-niminen asiakaslehti ja kaksi julkaisusarjaa:

Polemia-sarja, jossa käsitellään kunnille tärkeitä strategisia kysymyksiä ajattelua herättävällä tavalla.

Tutkimusjulkaisut-sarja, jossa julkaistaan osa säätiön rahoittamista tutkimuksista. Pääosa säätiön rahoittamista tutkimuksista julkaistaan tekijätahon omissa julkaisusarjoissa.

Julkaisut-sarja, jossa esitellään tutkimustietoa tai yhteiskunnallisia keskustelun avauksia.

Toimintamme ja julkaisumme esitellään tarkasti kotisivuillamme www.kaks.fi.

Vuonna 1990 perustettu itsenäinen säätiö rahoittaa toimintansa sijoitustuotoilla.

Osoite Fredrikinkatu 61 A
00100 Helsinki

Asiamies Antti Mykkänen, antti.mykkanen@kaks.fi,
p. 0400 570 087

Tutkimusasiamies Veli Pelkonen, veli.pelkonen@kaks.fi,
p. 0400 815 527

Taloudenhoitaja Maarit Vaittinen, maarit.vaittinen@kaks.fi,
p. 040 716 4807

Tutustu kotisivuihimme (www.kaks.fi)!

Kansalaismielipide ja kunnat

Miten kansa suhtautuu kuntiin ja niiden hallintoon, politiikkaan ja yhteiskuntaan? Mitkä olivat kunta-vaalien tärkeimmät asiat? Miten uusia hyvinvointialueita sekä sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluja arvioidaan? Miten koronavirukseen on suhtauduttu sen eri vaiheissa? Mitä mieltä ollaan lakien valmistelusta ja Euroopan unionin toiminnasta?

Kunnallisanalan kehittämissäätiön järjestyksessä 30. kyselytutkimukseen perustuva raportti, *Kansalaismielipide ja kunnat – Ilmapuntari 2021*, kiteyttää kansalaisten näkemyksiä tulevista haasteista. Tutkimuksen on säätiön toimeksiannosta tehnyt Kantar TNS Oy.

kaks.fi
KUNNALLISALAN
KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

Otavan Kirjapaino Oy

9 789523 490888

ISBN 978-952-349-088-8 (nid)
ISBN 978-952-349-089-5 (pdf)
ISSN 1235-6964